

Rapport van de commissie Schrijnende gevallen AOW-gat militairen

Aangeboden aan de staatssecretaris van Defensie op 21 februari 2022

De commissie bestaat uit

- drs. Richard van Zwol, staatsraad, lid van de Afdeling advisering van de Raad van State, voorzitter
- dr. Bas Dieleman, pension advisor Eversheds Sutherland en verbonden aan het Expertisecentrum Pensioenrecht van de Vrije Universiteit
- prof. dr. Gerry Dietvorst (em) Tilburg University , fiscaal-jurist
- Hans Timmerman, Senior-adviseur CAOP

Het meldpunt is opgezet door het CAOP, verantwoordelijken waren:

- Linda van Gorkum, procescoördinator
- Annemarie Janssen, projectmedewerker
- Nicole Westerman, projectmedewerker
- Fred Kuijpers, Senior-adviseur

De commissie heeft op 9 augustus 2021 voor de eerste keer vergaderd. Het rapport is op 16 februari 2022 afgerond en op 24 februari 2022 aangeboden aan de staatssecretaris van Defensie.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	blz. 7
2. Relevante wet- en regelgeving	blz. 8
2.1. De opzet van dit hoofdstuk	
2.2. Regelingen voor en na AOW-gatcompensatie	
2.2.1. UGM en FLO	
2.2.2. BWW en wachtgeld	blz. 10
2.2.3. AOW	blz. 11
2.2.4. Pensioenregelingen Defensie	
2.3. Hoofdpijnen AOW-gatcompensatie	blz. 13
2.3.1. Reikwijdte en looptijd	
2.3.2. Onderdeel een; compensatie voor gemiste AOW-uitkeringen	blz. 14
2.3.3. Onderdeel twee; compensatie voor verlaging ouderdomspensioen	blz. 15
2.3.4. Onderdeel drie; 100% van de gerechtvaardigde aanspraak	blz. 16
2.4. Uitvoering en nabetaling van de AOW-gatcompensatie	blz. 17
3. Meldingen van oud-militairen	blz. 18
3.1. De opzet van dit hoofdstuk	
3.2. Werkwijze van de commissie	
3.3. Algemeen overzicht van de resultaten van de binnengekomen meldingen	blz. 19
3.4. Financiële gevolgen voor betrokkenen	blz. 21
3.4.1. Onderscheid naar inkomenscategorie	
3.4.2. (oud) kolonels en kapteins ter zee	blz. 24
3.4.3. (oud) luitenant-kolonels en kapitein-luitenants ter zee	
3.4.4. (oud) majoors en luitenants ter zee 1 ^e klasse	blz. 26
3.4.5. (oud) kapiteins en luitenants ter zee 2e klasse oudste categorie	blz. 27
3.4.6. (oud) eerste luitenants	
3.4.7. (oud) adjudant-onderofficieren	blz. 28
3.4.8. (oud) sergeant-majoors/ opperwachtmeesters	blz. 30
3.5. Bijzondere omstandigheden	blz. 31
3.6. Samenvatting en aandachtspunten	blz. 32
4. De uitvoering van de regeling en effecten daarvan	blz. 34
4.1. De opzet van dit hoofdstuk	
4.2. De gerechtvaardigde verwachting	
4.3. Het ABP-pensioen	blz. 36
5. De neveneffecten	blz. 38
5.1. Opzet van dit hoofdstuk	
5.2. De losse eindjes	
5.3. Ouderenkorting	blz. 39
5.4. Alleenstaandenkorting	blz. 41
5.5. Zorgtoeslag	
5.6. Huurtoeslag	blz. 42
5.7. Inkomstenbelasting	blz. 43

Rapport Commissie Schrijvende gevallen AOW-gat militairen

5.8. Scheiding	blz. 44
5.8.1 Inleiding	
5.8.2. Wettelijke regeling	
5.8.3 De meldingen	blz. 46
5.9. Anw-hiaat	blz. 49
6. Conclusies en aanbevelingen	blz. 51

Bijlagen

1) Instellingsbesluit	blz. 54
2) Meldingsformulier	blz. 57
3) Scheiding en pensioen	blz. 59
4) AOW- compensatie gescheiden oud-militairen	blz. 61
5) Anw-hiaat	blz. 63
6) Verslag gesprek van commissie met delegatie L. Van den Heuvel	blz. 64
7) Geraadpleegde bronnen	blz. 75
8) Meest relevante wet- en regelgeving	blz. 77

Lijst gebruikte afkortingen

ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
Anw	Algemene nabestaandenwet
AOW	Algemene Ouderdomswet
BW	Burgerlijk Wetboek
BWW	Besluit bovenwettelijke uitkering en bij werkloosheid voor de sector Defensie
CRvB	Centrale Raad van Beroep
GVA	Gerechtvaardigde aanspraak
FLO	Functioneel leeftijdsontslag
nDER	nieuwe diensteinde regeling
oDER	oude diensteinde regeling
PwC	Price Waterhouse Coopers
UGM	Uitkering gewezen militairen
Wet IB	Wet inkomstenbelasting 2001
Wet PVS	Wet pensioenverdeling bij scheiding
Wet VPS	Wet Verevening pensioen bij scheiding
WW	Werkloosheidswet

Hoofdstuk 1 Inleiding

Medio 2021 is door de staatsecretaris van Defensie de Commissie 'schrijnende gevallen AOW-gat militairen' ingesteld. Dit naar aanleiding van de motie in de Tweede Kamer van de leden Kerstens en Karabulut van 30 november 2020 (Kamerstuk 35 570-X nr. 25).

De opdracht voor deze onafhankelijke commissie is om te onderzoeken of gewezen militairen daadwerkelijk 100% ontvangen van hetgeen men op basis van de AOW-gat regeling van Defensie mocht verwachten. Ook onderzoekt de commissie of de uitvoering van de regeling, om wat voor reden dan ook, kan leiden tot schrijnende individuele gevallen.

Voor het onderzoek is een meldpunt bij het CAOP ingesteld. Er zijn 941 verwerkbare meldingen geanalyseerd. Voorts heeft de commissie besprekingen gevoerd met:

- een delegatie van het Ministerie van Defensie
- een delegatie van het pensioenfonds ABP en uitvoerder APG;
- een delegatie van de groep rond de heer van den Heuvel, die optreedt als belangenbehartiger van de groep oud-militairen die gebruik maken van de AOW-gat regeling.

Ook heeft de commissie vele brondocumenten bestudeerd, zoals relevante kamerstukken, correspondentie tussen Defensie en ABP, de website van Defensie en relevante wet- en regelgeving. Hierbij zijn ook aan de tweede kamer toegestuurde kaarten meegenomen. Op een aantal punten is opheldering gevraagd aan PwC en ABP en is een aantal (controle)berekeningen gemaakt. Bij de melders in de onderscheiden inkomenscategorieën is zowel casuïstiek van gebruikers als toekomstig gebruikers van de AOW-gat regeling ter verificatie aan ABP voorgelegd. In alle gevallen gaat het hierbij om pensioengerechtigden die de commissie hiertoe hebben gemachtigd.

In overeenstemming met de opdracht heeft de commissie geen individuele meldingen behandeld. Wel heeft de commissie onderzoek gedaan naar de fiscale, juridische en praktische gevolgen van de zogenoemde neveneffecten en deze in kaart gebracht.

2. Relevante wet- en regelgeving

2.1 De opzet van dit hoofdstuk

Dit hoofdstuk begint met de meest relevante wetgeving die over de positie en arbeidsvoorwaarden van militairen en burgers gaat die in dienst zijn van Defensie. Daarbij wordt de relatie gelegd tussen de Uitkeringswet Gewezen Militairen (UGM), de van toepassing zijnde pensioenregeling en de Algemene Ouderdomswet (hierna AOW).

Vervolgens wordt ingegaan op de manier waarop de AOW-compensatie is opgezet. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een schets van de uitvoering van de AOW-compensatie in de tijd is uitgevoerd inclusief de nabetalingen.

2.2. Regelingen voor en na de AOW-gatcompensatie

2.2.1. UGM en FLO

Reikwijdte en startdatum UGM-uitkeringen

Elke beroepsmilitair (hierna militair) die in dienst is tot een bepaalde leeftijd, is in principe gerechtigd tot een uitkering van de Uitkeringswet Gewezen Militairen (hierna UGM). Reservisten kunnen geen aanspraak maken op de UGM. De startdatum van UGM-uitkeringen is gekoppeld aan de leeftijd waarop een militair met leeftijd gerelateerd ontslag kan gaan (hierna: de ontslagleeftijd). Deze ontslagleeftijd is opgenomen in de artikelen 39 e.v. van het Algemeen militair ambtenarenreglement. Deze bepalingen voorzien in beginsel in een standaard ontslagleeftijd van vijf jaar voor de AOW-leeftijd. In 2022 bedraagt de AOW-leeftijd 66 jaar en 7 maanden en dit wordt stapsgewijs verhoogd naar 67 jaar in 2024. Zie par 2.2.3. voor een nadere toelichting. In 2022 bedraagt de standaard ontslagleeftijd voor militairen dus 61 jaar en 7 maanden.

Het Algemeen militair ambtenarenreglement bevat diverse uitzonderingen op bovengenoemde standaard ontslagleeftijd (art. 39 e.v.). De vier meest relevante uitzonderingen zijn.

1. Militairen met een relatief hoge rang kunnen, met wederzijds goedvinden later dan vijf jaar voor de AOW-leeftijd met leeftijd gerelateerd ontslag gaan met wederzijds goedvinden.
2. Militairen die vóór 2017 zijn aangesteld en die uiterlijk in 2029 (2036 indien men bij de Marine werkzaam is) 60 jaar worden, kunnen voor de tot 2017 geldende diensteinderegeling met een ontslagleeftijd van 60 jaar kiezen. Uit door Defensie overlegde cijfers blijkt dat hierdoor circa 1/3e van alle militairen die gerechtigd zijn tot de UGM, voor een ontslagleeftijd van 60 jaar kan opteren.
3. Voor militairen met een relatief lage rang die vóór 2002 bij de Marine zijn aangesteld en die 50 jaar worden in de periode 2018–2024 geldt , een ontslagleeftijd van 55 jaar. Voor andere categorieën personeel gelden vergelijkbare uitzonderingen, hetzij minder vergaand.
4. Op grond van de inverdienregeling wordt de ontslagleeftijd vervroegd met inverdiëntijd, indien een militair is uitgezonden naar het buitenland of bepaalde operationele activiteiten heeft verricht. In beginsel geldt een vervroeging van de ontslagleeftijd ter hoogte van de helft van de duur van de uitzending of operationele activiteiten. De inverdienregeling ziet

enkel op het vervroegen van de ontslagleeftijd en kan niet worden gebruikt om gedurende het dienstverband (extra) verlof op te nemen.

Omvang UGM-uitkeringen

De omvang van de UGM-uitkeringen is vastgelegd in de UGM (art.3 e.v.). Voor degenen die in 2006 of later in dienst zijn getreden, geldt dat de UGM-uitkeringen 73% van de laatstgenoten bezoldiging bedragen. De hoogte van de uitkeringen is dus in principe niet gekoppeld aan het aantal jaren dat een militair bij Defensie in dienst is geweest. Verder wordt de uitkering niet gekort, indien betaalde werkzaamheden verricht worden tijdens het ontvangen van de uitkering.

Voor degenen die vóór 2006 in dienst zijn getreden, geldt dat de UGM-uitkeringen in beginsel 80% van de laatstverdiende bezoldiging bedragen. De uitkering kan worden gekort bij bepaalde betaalde werkzaamheden tijdens het ontvangen van een uitkering. Op grond van door Defensie overlegde cijfers blijkt dat er eind 2021 nog één militair recht had op een UGM-uitkering van in beginsel 80% van de laatstgenoten bezoldiging. Dit laatste wordt verklaard door een verandering in de arbeidsvoorwaarden waardoor de UGM-uitkering in beginsel 73% van de bezoldiging bedraagt. De grondslag voor UGM-uitkeringen is de laatstgenoten bezoldiging. De laatstgenoten bezoldiging is gelijk aan het pensioengevend inkomen direct voorafgaand aan het ouderdomspensioen. Voor de definitie van pensioengevend inkomen wordt verwezen naar de pensioenregeling voor militairen. Dit inkomen bestaat, behoudens de bezoldiging, uit diverse vaste en variabele inkomensbestanddelen waar een militair recht op kan hebben (bijlage 4 van het pensioenreglement 2022). In het geval van militairen die kort gezegd in 2006 of later in dienst zijn getreden, bedraagt de laatstgenoten bezoldiging het pensioengevend inkomen met dien verstande dat een vaste vergoeding voor extra beslaglegging geldt van 9,3% van die bezoldiging.

Einddatum en looptijd UGM-uitkeringen

Het recht op een UGM-uitkering eindigt bij overlijden, bij terugkeer naar Defensie, of bij het bereiken van de pensioenleeftijd (art.7 UGM). De pensioenleeftijd is opgenomen in de pensioenregeling voor militairen. Volgens het pensioenreglement 2022 van die regeling, is de pensioenleeftijd in principe gelijk aan de AOW-leeftijd. De UGM-uitkering eindigt dus in 2022 bij het bereiken van de leeftijd van 66 jaar en 7 maanden. In dat geval is de looptijd van de UGM in beginsel vijf jaar. Voor militairen die vóór 2017 met leeftijdsontslag zijn gegaan en voor militairen die na 1 januari 2017 voor voortzetting van de tot 2017 geldende diensteinderegeling hebben gekozen, geldt een pensioenleeftijd van 65 jaar. Voor deze twee groepen militairen is de einddatum van de UGM-uitkering dus 65 jaar. Ook in dat geval is de looptijd van de UGM in beginsel vijf jaar. De looptijd van de UGM kan echter langer worden vanwege de eerder besproken inverdienregeling en de uitzonderingen voor bepaalde categorieën personeel. Zo bedraagt de looptijd voor militairen met een relatief lage rang die vóór 2002 bij de marine zijn aangesteld en die 50 jaar worden gedurende de periode 2018–2024, in beginsel tien jaar.

FLO

Burgers die voor 2006 en met een bepaalde functie in dienst waren bij Defensie, kunnen volgens artikel 171a van het Burgerlijk ambtenarenreglement defensie aanspraak maken op een uitkering vanwege functioneel leeftijdsontslag (hierna: FLO). De startdatum van die uitkering ligt tussen de 59 jaar en 6 maanden en 62 jaar.

Een FLO-uitkering is in beginsel 80% van de laatstgenoten bezoldiging, gedurende de eerste vijf jaar dat deze wordt ontvangen. Daarna bedraagt de uitkering in principe 70% van de laatstgenoten bezoldiging (art. 4 e.v. Besluit uitkering wegens functioneel leeftijdsontslag burgerlijke ambtenaren defensie). De Wet Verevening pensioenrechten bij scheiding (hierna Wet VPS), is niet van toepassing op FLO-uitkeringen.

Een FLO-uitkering eindigt bij de aanvang van een WAO- of WIA-uitkering, overlijden, of het bereiken van de pensioenleeftijd (art. 9 Besluit uitkering wegens functioneel leeftijdsontslag burgerlijke ambtenaren defensie). Onder pensioenleeftijd wordt in beginsel verstaan de AOW-leeftijd, maar voor degenen die voor 2018 zijn ontslagen, geldt een pensioenleeftijd van 65 jaar.

2.2.2. BWW en wachtgeld

Militairen en burgers bij Defensie die zijn ontslagen vanwege een reorganisatie, kunnen in aanmerking komen voor een uitkering op grond van het Besluit bovenwettelijke uitkeringen bij werkloosheid voor de sector Defensie (hierna BWW). In het BWW zijn verschillende regelingen opgenomen. Hierna bespreken wij de drie meest relevante regelingen.

1. Het BWW voorziet in een aanvulling op de duur van de wettelijke WW-uitkering (art. 2). De termijn van die aanvulling is afhankelijk van het aantal dienstjaren bij Defensie. Voor degenen die meer dan tien jaar in dienst zijn geweest en 50 jaar of ouder zijn, wordt de termijn van de WW verlengd tot de pensioenleeftijd.
2. Het BWW voorziet in een aanvulling op de hoogte van de WW-uitkering (art.3). Voor dit rapport is relevant dat de hoogte van de door het BWW verlengde WW-uitkering, 70% van het in de WW genoemde dagloon bedraagt. Het voor dagloon dat relevant is voor de aanvulling op de hoogte van de WW-uitkering is echter niet gemaximeerd op het maximale SV-loon (art.1). Overigens gelden voor het ontvangen van een aanvulling op de WW in de hoogte en/of duur, de rechten en plichten die ook voor de WW gelden, waaronder een sollicitatieplicht.
3. Het BWW voorziet in een gegarandeerd maandelijks inkomen (art. 17b). Volgens deze regeling kunnen militairen en burgers bij Defensie die ten minste 24 dienstjaren hebben en die boventallig zijn, in aanmerking komen voor een gegarandeerd maandelijks inkomen van 30% tot ten hoogste 37,5% van het laatstgenoten salaris. Dit inkomen wordt tot pensioenleeftijd uitbetaald en er geldt geen sollicitatieplicht, maar er moet wel worden afgezien van andere ontslag gerelateerde uitkeringen van Defensie, zoals de UGM.

De regelingen van het BWW eindigen bij het bereiken van de pensioenleeftijd. Die leeftijd is in beginsel gelijk aan de AOW-leeftijd. Een uitzondering hierop is echter opgenomen in artikel 18b van het BWW. Volgens deze uitzondering geldt voor militairen die voor 2017 met leeftijdsontslag zijn gegaan, militairen die na 1 januari 2017 voor voortzetting van de tot 2017 geldende diensteinderegeling hebben gekozen en voor burgers die voor 2018 zijn ontslagen, een pensioenleeftijd van 65 jaar.

Militairen en burgers bij Defensie die vanwege boventalligheid zijn ontslagen voor 2012, of boventallig zijn geworden door een reorganisatie die voor 2012 is gestart, kunnen in aanmerking komen voor een wachtgelduitkering. Voor militairen is in dit verband de Militaire Wachtgeldregeling

1961 van toepassing en voor burgers het Wachtgeldbesluit burgerlijke ambtenaren defensie. Deze regelingen kennen met het BWW vergelijkbare grondslagen en percentages en kunnen als een voorloper van het BWW worden gezien. Zij voorzien eveneens in een aanvulling op de wettelijke WW-uitkering, welke in bepaalde gevallen doorloopt tot de pensioenleeftijd. Anders dan bij het BWW, vervalt de sollicitatieplicht bij bovengenoemde wachtgeldregelingen vanaf de 55-jarige leeftijd.

2.2.3. AOW

De Algemene Ouderdomswet (hierna AOW) voorziet in een uitkering in verband met ouderdom vanaf de AOW-leeftijd (66 jaar en 7 maanden in 2022). Deze uitkering bedraagt € 1.387 bruto (bedrag 2022) per maand inclusief vakantiegeld voor alleenstaanden en € 951 (bedrag 2022) bruto per persoon per maand inclusief vakantiegeld voor gehuwden en samenwonenden.

Volgens de AOW is in beginsel iedere ingezetene van Nederland én iedere niet-ingezetene die aan de loonbelasting is onderworpen, verzekerd. Hierop gelden diverse uitbreidingen en beperkingen, maar het valt buiten de reikwijdte van dit rapport om daar nader op in te gaan. Vanaf de aanvangsleeftijd van de verzekeringsplicht tot en met het bereiken van de AOW-leeftijd, een periode van vijftig jaar, wordt het volledige AOW-recht opgebouwd, dus 2% per jaar. Zowel de verzekeringsplicht als de premieplicht eindigen bij het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd.

De AOW-gerechtigde leeftijd was aanvankelijk 65 jaar, maar is sinds 1 januari 2013 stapsgewijs verhoogd om de stijgende kosten als gevolg van de vergrijzing en een stijgende levensverwachting op te kunnen vangen. De geleidelijke verhoging van de AOW-leeftijd is het gevolg van de invoering van de Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd. Sinds 1 januari 2015 is de verhoging van de AOW-leeftijd versneld. Echter, sinds 1 januari 2020 is deze versnelde verhoging weer afgezwakt als gevolg van de Wet temporisering verhoging AOW-leeftijd. Voor 2022 geldt een AOW-leeftijd van 66 jaar en 7 maanden. De AOW-leeftijd zal de komende jaren stapsgewijs oplopen tot 67 jaar in 2024.

Eind 2020 is de Wet verandering koppeling AOW-leeftijd in werking getreden. Volgens deze wet wordt de ontwikkeling van de AOW-leeftijd voor 2/3e gekoppeld wordt aan de ontwikkeling van de resterende levensverwachting. Elk jaar levenswinst resulteert daardoor in acht maanden langer doorwerken en vier maanden meer AOW-pensioen. Een verhoging van de AOW-leeftijd wordt minimaal vijf jaar van tevoren aangekondigd. De 2/3- koppeling vindt plaats vanaf 2026.

2.2.4. Pensioenregelingen van Defensie

Pensioenregeling voor militairen

De pensioenregeling voor militairen geldt in principe voor alle militairen in dienst van Defensie. Volgens het pensioenreglement 2022 is de pensioenleeftijd, de standaard leeftijd waarbij de uitkeringen van een ouderdomspensioen aanvangen, gelijk aan de AOW-leeftijd. In 2022 is dit dus 66 jaar en 7 maanden. Dit sluit aan bij de in par. 2.1.1 besproken einddatum van de UGM-uitkeringen volgens de huidige diensteinderegeling.

Voor militairen die vóór 2017 met leeftijdsontslag zijn gegaan en voor militairen die na 1 januari 2017 voor voortzetting van de tot 2017 geldende diensteinderegeling hebben gekozen, geldt volgens het pensioenreglement 2022 een standaard pensioenleeftijd van 65 jaar. Dit sluit aan bij de in par. 2.1.1 besproken einddatum van de UGM-uitkeringen voor deze twee groepen. Het pensioenreglement 2022 kent ook een standaard pensioenleeftijd van 65 jaar voor twee andere groepen. Militairen kunnen er voor kiezen om hun pensioen later te laten ingaan dan bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd. Voor dit laatste is geen instemming van de (ex-)partner nodig.

Het pensioenreglement 2022 voorziet in een ouderdomspensioen op basis van de gemiddelde pensioengrondslag. Dit is dus een middelloonregeling. De pensioenregeling kent een jaarlijks opbouwpercentage van 1,788% van de gemiddelde pensioengrondslag. Dit percentage betekent dat als een militair 40 jaar in de pensioenregeling deelneemt en die regeling niet wijzigt, hij of zij vanaf de standaard pensioenleeftijd recht heeft op een levenslange jaarlijkse pensioenuitkering ter hoogte van $40 \times 1,788 = 71,5\%$ van de gemiddelde pensioengrondslag. Indien en voor zover het pensioengevend inkomen hoger is dan € 45.678 (bedrag 2022) bruto, geldt een jaarlijks opbouwpercentage van 1,875%.

Tot 2019 werd de hoogte van het opgebouwde ouderdomspensioen bepaald op basis van de pensioengrondslag direct voorafgaand aan de pensioendatum. Dit was dus een eindloonregeling. Deze eindloonregeling kende tot en met 2015 een jaarlijks opbouwpercentage van 1,75%. Vanaf 2016 tot en met 2018 bedroeg dit jaarlijks opbouwpercentage 1,657%. De in de eindloonregeling opgebouwde pensioenen zijn in stand gebleven en dus niet ingebracht de middelloonregeling die in 2019 is ingevoerd.

Zoals uit het bovenstaande blijkt, is de hoogte van de pensioenuitkering sinds 2019 afhankelijk van het aantal dienstjaren en de gemiddelde pensioengrondslag. Onder dienstjaren wordt volgens het pensioenreglement 2022 in ieder geval verstaan, het aantal jaren dat een militair bij Defensie in dienst is. De periode dat een gewezen militair een UGM-uitkering ontvangt, telt voor 50% mee als diensttijd voor de pensioenregeling. Dit laatste geldt echter niet indien en voor zover de looptijd van UGM verlengd is via de inverdienregeling en dan specifiek inverdientijd over uitzendingen vanaf 2019; die verlengde looptijd van de UGM telt voor 100% mee als diensttijd voor de pensioenregeling. Volgens het pensioenreglement 2022 is pensioengrondslag gelijk aan het pensioengevend inkomen minus de AOW-franchise.

Het pensioengevend inkomen bestaat uit de bezoldiging en verschillende vaste en variabele inkomensbestanddelen waar een militair recht op kan hebben. Een beperkt aantal inkomensbestanddelen wordt niet of voor 50% tot het pensioengevend inkomen gerekend. Het maximaal pensioengevend inkomen bedraagt € 114.866 (bedrag 2022). Voor het meerdere is een vrijwillige deelname in een nettopensioen mogelijk. De standaard AOW-franchise bedraagt EUR 13.350 (bedrag 2022), maar deze wordt verhoogd tot € 14.850 (bedrag 2022) indien en voor zover het pensioengevend inkomen meer dan € 45.678 bruto bedraagt. Dit verschil in franchise neutraliseert het eerder besproken verschil in opbouwpercentages deels. Indien men al vóór 2019 een UGM-uitkering ontving, wordt de pensioenopbouw tijdens het ontvangen van die uitkering beperkt vanwege een franchise van € 20.850 (bedrag 2022). Verder is relevant dat de Wet VPS, welke nader wordt besproken hoofdstuk 5, van toepassing is op uitkeringen van het pensioenreglement voor militairen.

Pensioenregeling voor burgers

Burgers die werkzaam zijn bij Defensie vallen onder de (reguliere) pensioenregeling van ABP. Volgens het pensioenreglement 2022 van die regeling is de standaard pensioenleeftijd gelijk aan de AOW-leeftijd. In tegenstelling tot de pensioenregeling voor militairen, kent de pensioenregeling van ABP geen afwijkende pensioenleeftijd voor burgers die voor een bepaalde datum bij Defensie in dienst zijn getreden. Burgers die werkzaam zijn bij Defensie kunnen er wel voor kiezen om hun pensioen eerder of later te laten ingaan dan de AOW-leeftijd. Voor dit laatste is geen instemming van de (ex-partner) nodig.

Volgens het pensioenreglement 2022 kent de pensioenregeling van ABP een ouderdomspensioen met een jaarlijks opbouwpercentage van 1,701% van de gemiddelde pensioengrondslag. Dit betekent dat als een burger 40 jaar in de pensioenregeling heeft deelgenomen, hij of zij vanaf de standaard pensioenleeftijd recht heeft op een levenslange jaarlijkse pensioenuitkering ter hoogte van $40 \times 1,701 = 68\%$ van de gemiddelde pensioengrondslag. Indien en voor het pensioengevend inkomen hoger is dan € 44.178 (bedrag 2022) bruto, geldt een jaarlijks opbouwpercentage van 1,875%. Ook bij burgers in dienst van Defensie is de hoogte van de pensioenuitkering afhankelijk van het aantal dienstjaren en de pensioengrondslag. Hieronder wordt verstaan, het aantal jaren dat een burger bij Defensie of andere overheidsinstanties in dienst is, ongeacht de leeftijd waarop een burger in dienst treedt. De periode dat een burger een wachtgelduitkering, een BWW-uitkering of een FLO-uitkering ontvangt, telt volgens het pensioenreglement 2022 in beginsel voor 50% mee als diensttijd voor de pensioenregeling.

Volgens het pensioenreglement 2022 is pensioengrondslag gelijk aan pensioengevend inkomen minus een bepaalde franchise. Het pensioengevend inkomen bestaat uit al hetgeen als salaris en toelagen is betaald. Het maximaal pensioengevend inkomen bedraagt € 114.866 (bedrag 2022), maar voor het meerdere is een vrijwillige deelname in een nettopensioen mogelijk. De standaard AOW-franchise bedraagt € 11.850 (bedrag 2022), maar deze wordt verhoogd tot € 14.850 (bedrag 2022) indien en voor zover het pensioengevend inkomen meer dan € 44.178 (bedrag 2022) bruto bedraagt. Uitkeringen van het pensioenreglement voor burgers (bij Defensie) vallen eveneens onder de Wet VPS.

2.3. Hoofdlijnen AOW-gatcompensatie

2.3.1. Reikwijdte en looptijd

De AOW-gatcompensatie is per 1 oktober 2015 in werking getreden.¹ De AOW-gatcompensatie geldt voor militairen met een UGM-uitkering en voor burgers bij Defensie met FLO-uitkering, welke eindigt bij de 65-jarige leeftijd. Daarnaast geldt de AOW-gatcompensatie voor militairen en burgers bij Defensie met wachtgelduitkering, een BWW-uitkering of een arbeidsongeschiktheidsuitkering, welke eindigt bij de 65-jarige leeftijd.

Uit door Defensie overlegde gegevens blijkt dat er momenteel ruim 16.500 militairen en ruim 5.500 burgers aanspraak maken op AOW-gatcompensatie (hierna uitkeringsgerechtigden). Daarnaast zijn er circa 4.000 militairen die naar verwachting zullen kiezen voor voortzetting van de tot 2017 geldende diensteinderegeling en uitkeringsgerechtigd worden. Van de ruim 16.500 militairen die aanspraak maken op de AOW-gatcompensatie, is dit in 90% van de gevallen omdat de UGM-uitkeringen eindigen bij de 65-jarige leeftijd. De overige 10% houdt verband met wachtgelduitkeringen, BWW-uitkeringen en uitkeringen vanwege arbeidsongeschiktheid, die eindigen bij de 65-jarige leeftijd. Van de ruim 5.500 burgers die aanspraak maken op de AOW-gatcompensatie, is dit in 97% van de gevallen omdat de wachtgelduitkering of BWW-uitkering, eindigt bij de 65-jarige leeftijd. Het restant houdt verband met het eindigen van de FLO-uitkering bij de 65-jarige leeftijd.

De aanleiding van de AOW-gatcompensatie is de verhoging van de AOW-leeftijd. Zonder compensatie zouden militairen en burgers die na het bereiken van hun 65-jarige leeftijd niet langer een van de bovengenoemde uitkeringen ontvangen, tijdelijk met een substantiële inkomensverval

---

¹ Kamerstukken II 2015-2016, 34 300 X, nr. 90, antwoord op vraag nr. 59.

worden geconfronteerd. De uitkering in kwestie eindigt immers bij de 65-jarige leeftijd, terwijl er pas vanaf van 66 jaar en 7 maanden (2022) recht is op een AOW-uitkering. Dit maakt dat de startdatum van de AOW-gatcompensatie het bereiken van de 65-jarige leeftijd is. De AOW-gatcompensatie eindigt bij het bereiken van de AOW-leeftijd. Bij een AOW-leeftijd van 66 jaar en 7 maanden (2022) is de looptijd van de AOW-gatcompensatie dus 1 jaar en 7 maanden. Aangezien de AOW-leeftijd de komende jaren stapsgewijs oploopt naar 67 jaar in 2024, zal de looptijd van de AOW-gatcompensatie de stapsgewijs oplopen tot 2 jaar in 2024.

2.3.2. Onderdeel een; compensatie voor gemiste AOW-uitkeringen

De AOW-gatcompensatie bestaat uit drie onderdelen:

1. Een compensatie voor nog niet ontvangen AOW-uitkeringen
2. Een compensatie voor lagere pensioenuitkeringen en
3. Een compensatie tot 100% van de gerechtvaardigde aanspraak.

Burgers kunnen aanspraak maken op alle drie de onderdelen en militairen kunnen aanspraak maken op het eerste en het derde onderdeel.

Het eerste deel van de AOW-gatcompensatie betreft een bedrag ter hoogte van de gebruteerde AOW-uitkeringen die niet worden ontvangen vanaf de 65-jarige leeftijd tot de AOW-leeftijd. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen gehuwden en samenwonende partners enerzijds en alleenstaanden anderzijds. Gehuwden en samenwonende partners worden gecompenseerd op basis van de AOW-uitkering inclusief vakantiegeld voor die groep en alleenstaanden worden gecompenseerd op basis van de AOW-uitkering inclusief vakantiegeld voor alleenstaanden. Zoals in par 2.2.3. aangegeven geldt daarbij dat de bruto AOW-uitkering voor een alleenstaande, circa 45% hoger is dan de bruto AOW-uitkering voor een gehuwde/ samenwonende.

Aanvankelijk bedroeg het eerste deel van de AOW-gatcompensatie simpelweg het equivalent van een bruto AOW-uitkering. Vanaf januari 2017 geldt echter met terugwerkende kracht de volgende systematiek.² Bij de brutering van de niet ontvangen AOW-uitkeringen wordt de bruto uitkering eerst omgerekend in een netto bedrag. Dit gebeurt op basis van de belastingtarieven, de bijdrage Zorgverzekeringswet (hierna Zvw) en heffingskortingen die gelden voor degenen de AOW-leeftijd reeds hebben bereikt. Daarbij geldt dat de belastingtarieven en de heffingskortingen elkaar neutraliseren, zodat het verschil tussen de bruto AOW-uitkering en het netto bedrag, enkel uit de bijdrage Zvw bestaat. Vervolgens wordt het netto bedrag gebruteerd tegen de belastingtarieven, de bijdrage Zvw en heffingskortingen die gelden voor uitkeringsgerechtigden die de AOW-leeftijd nog niet hebben bereikt³.

Door bovenstaande wijze van bruteren wordt rekening gehouden met verschillen tussen belastingtarieven en heffingskortingen voor uitkeringsgerechtigden die wel of niet de AOW-leeftijd hebben bereikt. Er zijn op dit punt twee belangrijke verschillen. Ten eerste bevat het belastingtarief voor degenen die nog niet de AOW-leeftijd hebben bereikt, 17,9% aan AOW-premie. Ten tweede hebben uitkeringsgerechtigden die de AOW-leeftijd hebben bereikt, onder meer recht op een algemene heffingskorting van maximaal € 1.494 (bedrag 2022) en een ouderenkorting van maximaal € 1.726 (bedrag 2022), samen dus maximaal € 3220,-. Daarentegen hebben uitkeringsgerechtigden die de AOW-leeftijd nog niet hebben bereikt, recht hebben op een algemene heffingskorting van maximaal € 2.888 (bedrag 2022). Dit is een verschil van € 3220 – 2.888 = € 332. Ter volledigheid

---

² Kamerstukken II 2016-2017, 34 550 X, nr. 72, onderdeel 1.

³ <https://www.defensie.nl/onderwerpen/personneelszorg/tegemoetkoming-ophogen-aow-leeftijd/compensatie-defensie>

merken wij op uitkeringsgerechtigden geen recht hebben op de arbeidskorting.⁴ Bij de brutering van de AOW-uitkering wordt geen rekening gehouden met de invloed van de AOW-gatcompensatie op inkomensafhankelijke toeslagen.

De berekening van het eerste onderdeel van de AOW-gatcompensatie kan via onderstaande tabel worden samengevat.

	Alleenstaand	Gehuwd/samenwonend
Bruto AOW-uitkering volgens SVB	€ 935	€ 1.365
Af: belasting, bijdrage Zvw en heffingskorting		
AOW-gerechtigde	<u>€ 51</u>	<u>€ 74</u>
Netto bedrag	€ 884	€ 1.291
Bij: belasting, bijdrage Zvw en heffingskorting		
uitkeringsgerechtigde die nog niet-AOW-gerechtigd is	<u>€ 243</u>	<u>€ 553</u>
Bruto compensatie	€ 1.127	€ 1.844

* Bedragen 2021

Het eerste onderdeel van de AOW-gatcompensatie bedraagt dus € 1.127 (bedrag 2021) bruto per maand voor gehuwden en samenwonenden en € 1.844 (bedrag 2021) bruto per maand voor alleenstaanden.

2.3.3. Onderdeel twee; compensatie voor verlaging ouderdomspensioen

Het tweede deel onderdeel van de AOW-gatcompensatie betreft een bedrag gelijk aan de levenslange verlaging van de maandelijkse pensioenuitkeringen, in de situatie dat het ouderdomspensioen ingaat op de 65-jarige leeftijd in plaats van de AOW-leeftijd. Daarbij gaat het om de fictieve situatie dan het pensioen ingaat op 65-jarige leeftijd en is het dus niet van belang of een burger zijn of haar pensioen daadwerkelijk eerder laat. Met ouderdomspensioen wordt in dit verband bedoeld, hetgeen via de hiervoor in 2.1.4 besproken pensioenregelingen van Defensie is opgebouwd. Individuele keuzemogelijkheden die invloed hebben op de hoogte van het ouderdomspensioen, bijvoorbeeld uitruil van een partnerpensioen in een hoger ouderdomspensioen, worden buiten beschouwing gelaten.

Bovengenoemde fictieve verlaging van de pensioenuitkeringen werkt levenslang door. Dit is echter omwille van de uitvoerbaarheid omgezet in een compensatie in gelijke maandelijkse termijnen die vanaf 65 jaar tot de AOW-leeftijd worden uitbetaald. Dit betekent dat als bijvoorbeeld de maandelijkse pensioenuitkering met € 40 bruto per maand wordt verlaagd omdat het ouderdomspensioen vanaf 65 jaar in gaat in plaats van 66 jaar en 7 maanden, de compensatie voor het levenslange gemis in 19 maanden wordt uitbetaald. In dit voorbeeld bedraagt de compensatie gedurende die 19 maanden, circa € 250 bruto per maand.

Het tweede onderdeel van de AOW-gatcompensatie is niet van toepassing op militairen. Achtergrond hiervan is dat er bij militairen die recht hebben op AOW-gatcompensatie geen periode zit tussen de einddatum van de (UGM-)uitkeringen en de pensioenleeftijd. In beide gevallen is dat 65 jaar.⁵ Dit in tegenstelling tot bij burgers die tot hun 65e recht hebben op een BWW-uitkering, een wachtgelduitkering of FLO-uitkering, maar waarvoor een standaard pensioenleeftijd van 66 jaar en 7

⁴https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/prive/inkomstenbelasting/h effingskortingen_boxen_tarieven/heffingskortingen/totaaloverzicht/overzicht-heffingskortingen-2021

⁵ Kamerstukken II 2016-2017, 34 550 X, nr. 72.

maanden (in 2022) geldt. Bij het tweede onderdeel van de AOW-gatcompensatie vindt geen brutering plaats. Dit laatste is op zich logisch want die brutering is onderdeel van het hierna te bespreken onderdeel van de AOW-gatcompensatie.

2.3.4. Onderdeel drie; 100% van gerechtvaardigde aanspraak

Het derde onderdeel van de AOW-gatcompensatie betreft een aanvulling tot 100% van de gerechtvaardigde aanspraak. De gerechtvaardigde aanspraak is het totaal aan AOW-en pensioenuitkeringen dat bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd zou zijn ontvangen, als de AOW- en pensioenrichtleeftijd niet zouden zijn verhoogd.⁶ Met een aanvulling tot 100% van de gerechtvaardigde aanspraak is beoogd om te voorkomen dat het netto inkomen van militairen en burgers, ondanks de eerste twee delen van de AOW-gatcompensatie, (te ver) onder het niveau komt van het netto inkomen dat zou zijn uitgekeerd bij de oorspronkelijke AOW-en pensioenleeftijd van 65 jaar.⁷

Het derde onderdeel van de AOW-gatcompensatie ziet met name op een tegemoetkoming voor de AOW-premies die moeten worden betaald, omdat het ouderdomspensioen aanvangt bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd. Zoals eerder aangegeven zijn die premies niet inbegrepen in de belastingtarieven voor degenen die de AOW-leeftijd hebben bereikt. Het derde onderdeel van de AOW-gatcompensatie kan daarnaast betrekking hebben op een lager ouderdomspensioen als gevolg van het eerder in deze paragraaf besproken verschil in heffingskortingen voor uitkeringsgerechtigden die wel of niet de AOW-leeftijd hebben bereikt. Het derde onderdeel van de AOW-gatcompensatie neemt daardoor tot een bepaald niveau toe, naar mate de te ontvangen uitkering van ouderdomspensioen hoger is. Bij een ouderdomspensioen van € 2.000 bruto per maand is het derde onderdeel van de AOW-gatcompensatie het hoogste; ruim € 900 bruto per maand.

Evenals bij het tweede onderdeel, wordt bij het derde onderdeel van de AOW-gatcompensatie aangenomen dat het ouderdomspensioen ingaat bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd. Of dit daadwerkelijk het geval is, doet er dus niet toe. Verder wordt met ouderdomspensioen bedoeld, hetgeen via de hiervoor 2.2.4 besproken pensioenregelingen van Defensie is opgebouwd. Daarnaast wordt bij het derde onderdeel geen rekening gehouden met de impact van die compensatie op inkomensafhankelijke toeslagen.

Het derde onderdeel van de AOW-gatcompensatie bedroeg aanvankelijk 90% van de gerechtvaardigde aanspraak. Dit is via de Defensienota 2018 verhoogd naar 100% van de gerechtvaardigde aanspraak.⁸ Het met terugwerkende kracht verhogen van 90 naar 100% van de gerechtvaardigde aanspraak is doorgevoerd om het vertrouwen (in Defensie) te herstellen en een streep onder het verleden te zetten.⁹ Met dit laatste doelt men op twee juridische procedures over de AOW-gatcompensatie, waar door de Centrale Raad van Beroep is geoordeeld, dat bij de vormgeving van de (toenmalige) AOW-gatcompensatie geen verboden onderscheid naar leeftijd is gemaakt.¹⁰ Ten aanzien van de eerste procedures is met name relevant dat het bij het eerste onderdeel van de AOW-gatcompensatie gemaakte onderscheid tussen gehuwden en samenwonden enerzijds en alleenstaanden anderzijds, volgens de Centrale Raad van Beroep een gerechtvaardigd

---

⁶ Kamerstukken II 2016-2017, brief van 6 juni 2017

⁷ Kamerstukken II 2016-2017, 34 550 X, nr. 72.

⁸ Kamerstukken II 2017-218, 34 919, nr. 1.

⁹ Kamerstukken II 2017-2018, brief van 8 juni 2018, kenmerk 2018D32793.

¹⁰ CRvB 26 april 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:1473 en CRvB 1 juni 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:1904.

onderscheid is.¹¹ Ten aanzien van de tweede procedure is onder meer relevant dat de gerechtvaardigde aanspraak volgens de Centrale Raad van Beroep niet bestaat uit het tot de huidige AOW-leeftijd voortzetten van de UGM.¹²

2.4. Uitvoering en nabetaling van de AOW-gatcompensatie

Het ABP verzorgt de uitvoering van de AOW-gatcompensatie. Defensie en het ABP hebben deze uitvoering contractueel vastgelegd. De werkzaamheden van pensioenfonds ABP ten aanzien van de AOW-gatcompensatie bestaan onder meer uit het berekenen van de compensatie, de administratie, uitbetaling van de compensatie onder inhouding van loonheffingen en ondersteuning bij communicatie.

Bij de uitvoering van de AOW-gatcompensatie heeft pensioenfonds ABP, op verzoek van Defensie, tot twee keer toe nabetalingen gedaan aan een groot deel van de uitkeringsgerechtigden. Ten eerste betreft dit het hiervoor in 2.3.2 besproken besluit om bij het eerste onderdeel van de AOW-gatcompensatie met terugwerkende kracht rekening te houden met verschillen tussen belastingtarieven en heffingskortingen voor degenen die wel of niet de AOW-leeftijd hebben bereikt. Volgens correspondentie tussen Defensie en pensioenfonds ABP zijn deze nabetalingen in juli 2017 gestart. Ten tweede betrof dit het in hiervoor in 2.3.4 besproken besluit om het derde deel van de AOW-gatcompensatie met terugwerkende kracht te verhogen naar 100% van de gerechtvaardigde aanspraak. Volgens correspondentie tussen Defensie en pensioenfonds ABP zijn deze nabetalingen in het vierde kwartaal van 2018 gestart.

Uit correspondentie tussen Defensie en pensioenfonds ABP blijkt dat de uitvoering van bovengenoemde nabetalingen, complex is geweest. Deze complexiteit resulteerde in hoge uitvoeringskosten, een soms handmatige aanpassing van uitkeringen en relatief veel communicatie met uitkeringsgerechtigden. Het ABP heeft de complexiteit bij de uitvoering van nabetalingen bevestigd in gesprek met de Commissie.

Inherent aan een nabetaling van AOW-gatcompensatie met terugwerkende kracht, is dat een uitkeringsgerechtigde een relatief groot bedrag ineens ontvangt. Een uitkeringsgerechtigde zal een dergelijke nabetaling veelal (hebben) ontvangen, nadat hij of zij de AOW-leeftijd heeft bereikt. De reden hiervoor is dat looptijd van de AOW-gatcompensatie 19 maanden (in 2022) bedraagt, terwijl nabetalingen in kwestie, een terugwerkende kracht hadden van respectievelijk bijna twee jaar en ruimschoots drie jaar. Indien een uitkeringsgerechtigde een relatief groot bedrag ineens ontvangt na het bereiken van de AOW-leeftijd, kan dit impact hebben op de ouderenkorting, andere heffingskortingen en de inkomensafhankelijke toeslagen. In hoofdstuk 5 gaan wij hier nader op in.

---

11 CRvB 26 april 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:1473, overweging 2.5.

12 CRvB 1 juni 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:1904, overweging 6.3.11.

3. Meldingen van oud-militairen

3.1. De opzet van dit hoofdstuk

Op verzoek van de commissie heeft het CAOP een onafhankelijk meldpunt “Schrijvende gevallen compensatie AOW-gat Militairen” (*hierna: meldpunt*) ingeregeld. Hieronder wordt in paragraaf 3.2 eerst de werkwijze van de commissie met betrekking tot de meldingen beschreven. Daarna wordt in paragraaf 3.3 een algemeen overzicht van de resultaten van de binnengekomen meldingen gegeven. Vervolgens wordt in paragraaf 3.4 nader ingegaan op de financiële gevolgen per inkomenscategorie. Vergelijkbare rangen die de verschillende krijgsmachtsonderdelen kennen zijn hiervoor samengevoegd. De informatie in deze paragraaf is gebaseerd op de melders die een financiële onderbouwing hebben gegeven. In paragraaf 3.5 komen de bijzondere omstandigheden die zijn gemeld aan bod. In paragraaf 3.6 wordt afgesloten met een korte samenvatting.

3.2. Werkwijze van de commissie

Direct na de startbijeenkomst van de commissie op 9 augustus 2021 zijn de werkgevers en de werknemersorganisaties van Defensie geïnformeerd over de instelling van het meldpunt. Ook is de heer van den Heuvel die optreedt als belangenbehartiger voor deze groep door de commissie hiervan op de hoogte gesteld.

Gelijktijdig met de inrichting van het meldpunt bij het CAOP heeft defensie hierover informatie verstrekt op haar website (www.defensie.nl) en intranetpagina. Niet veel later deed de heer van den Heuvel dit ook naar zijn achterban. Op verzoek van defensie is ook op de websites van de vakbonden hierover informatie verstrekt. Bij de Algemene Federatie voor Militair en Burgerpersoneel (AFMP) en de Marechausseevereniging (MARVER) is dit op 20 september op de website geplaatst en bij de Vakbond voor Burger en Militair Personeel (VBM) op 22 september.

Het meldpunt is ingesteld om een goed in beeld te krijgen hoe de compensatieregeling AOW-gat Militairen¹³ in de praktijk functioneert en om zicht te krijgen op mogelijk schrijvende situaties. Het meldpunt behandelt geen individuele zaken, maar heeft namens de commissie wel aan de melders toegezegd dat zij een PDF van het rapport ontvangen. De sluitingsdatum voor de meldingen was 1 oktober 2021. Aan belanghebbenden die zich voor die tijd hebben gemeld is de gelegenheid geboden om tot 1 november 2021 alle gevraagde gegevens te leveren.

Mensen die zich per mail of schriftelijk melden kregen eerst een ontvangstbevestiging en daarna een meldingsformulier toegestuurd. Het meldingsformulier is opgenomen in bijlage 1a. De ingevulde meldingsformulieren konden zowel worden gemaïld als via de post worden teruggestuurd. In de korte tijd dat het meldpunt was opengesteld zijn er 941 verwerkbare meldingen binnen gekomen. Dit is 5,7% van de 16.500 compensatiegerechtigden (zie hoofdstuk 2)

Onderdeel van de opdracht voor de commissie is te achterhalen of oud-militairen daadwerkelijk 100% hebben gekregen van hetgeen zij mochten verwachten. Het gaat daarbij om de groep tussen de oude Dienstenderegeling toen de AOW nog op 65 jaar inging en diegenen die onder de nieuwe Dienstenderegeling vallen waarvoor een pensioenrichtleeftijd 67 geldt. Voor deze “tussengroep” is

---

¹³ Ook voor burgerpersoneel van Defensie bestaat een compensatieregeling. Deze zijn niet benaderd en vallen buiten de scope en opdracht van de commissie.

de compensatieregeling AOW-gat Defensie in het leven geroepen.

Hieronder wordt eerst een beeld gegeven van de achtergrond van de melders. Daarna worden voor een aantal inkomenscategorieën nagegaan hoe de referentiegegevens die Defensie heeft doorgegeven zich verhouden tot de financiële onderbouwingen die melders hebben verstrekt. Hiervoor is op de eerste plaats gekozen omdat het gemiddeld inkomensniveau relatief eenvoudig per rang is te vergelijken. Op de tweede plaats is de vraag relevant of zich hierbij grote verschillen voordoen en zo ja wat hiervoor de verklaring kan zijn. Hiertoe zijn bij elke inkomenscategorie gegevens gecheckt bij het ABP voor tenminste één uitkeringsgerechtigde die van de AOW-gat compensatie gebruik maakt of heeft gemaakt en één uitkeringsgerechtigde die daarvoor in de toekomst in aanmerking komt. Het gaat hierbij om uitkeringsgerechtigden die de commissie van tevoren hebben gemachtigd om deze gegevens bij ABP op te vragen.

3.3. Algemeen overzicht van de resultaten van de binnengekomen meldingen

De leeftijdsverdeling van de melders is:

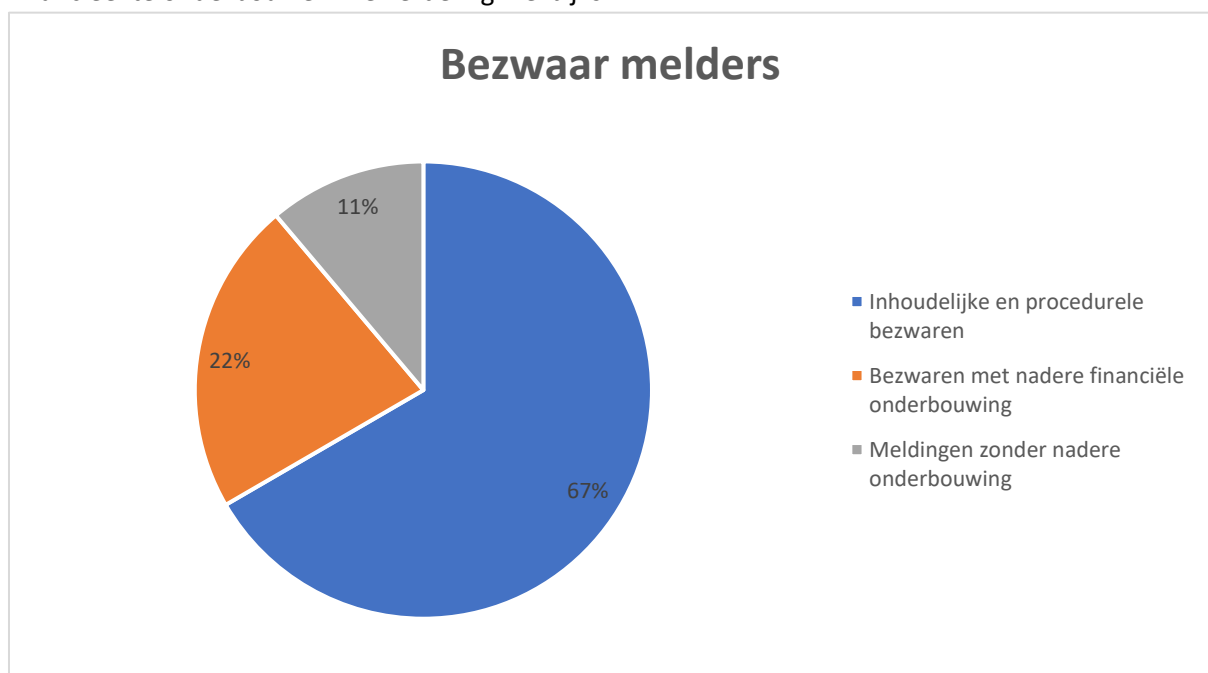
- jonger dan 65 jaar	603	(64,1%)
- 65 jaar en ouder	338	(35,9%)

Bij deze melders is de uiting op grond van de Uitkeringswet Gewezen Militairen (UGM) of vergelijkbare uitkeringsregeling begonnen

- vòòr 1-1-2017	671
- op of na 1-1-2017	270

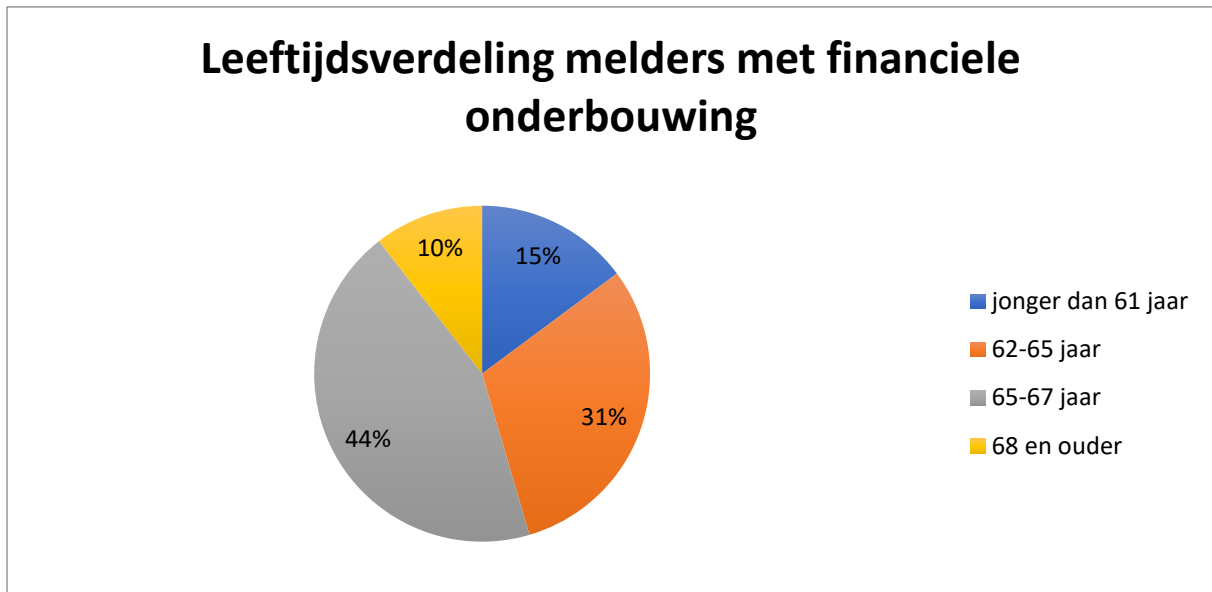
Dit onderscheid is relevant omdat de groep waarvan deze uitkering vóór 1-1-2017 begon géén keuze heeft gehad om langer te dienen. Dit geldt derhalve voor meer dan 70% van de melders.

Aan de melders is gevraagd om een toelichting te geven op hun bezwaren en dit zo *mogelijk* financieel te onderbouwen. De verdeling hierbij is

Hierbij dient te worden aangetekend dat een op feiten gebaseerde financiële onderbouwing alleen kan worden gegeven door diegenen die zicht hebben op de hoogte van hun uitkering vanaf 65 jaar. Het ABP verstrekt dit standaard een half jaar van te voren. Eerder kan alleen een inschatting worden gemaakt. Een deel van de melders heeft dit gedaan. Meer dan 90% van de melders heeft de commissie overigens gemachtigd om nadere informatie bij het ABP op te vragen. Dit ook om aan de eigen informatiebehoefte te kunnen voldoen.

De leeftijdsverdeling van de 209 melders die een financiële onderbouwing geven is:

Voor een deel van de groep van 68 jaar en ouder zal gelden dat zij hun financiële situatie in de periode dat de AOW-gat compensatie is toegekend niet meer precies paraat hebben. Deels is dit extra complex vanwege de nabetalingen, eerst tot de hoogte van de bruto AOW en later de hoogte van de netto AOW. Bij diegenen die vóór 30 juni 1950 zijn geboren geldt dat zij hun AOW-gat compensatie hebben gekregen na hun AOW gerechtigde leeftijd.

Inhoudelijke en procedurele bezwaren

In totaal 836 melders lichten hun bezwaren al dan niet met financiële onderbouwing toe. Op hoofdlijnen is hierbij een onderscheid te maken tussen:

1. De vergelijking met de situatie dat de AOW-leeftijd nog 65 jaar zou zijn (“de gerechtvaardigde verwachting”)
2. De vergelijking met de situatie dat UGM zou zijn doorgetrokken tot de pensioengerechtigde leeftijd.
3. De bijzondere positie van de Militair.

De eerste vergelijking is in lijn met hetgeen met de AOW-gat compensatie wordt beoogd. Kort gezegd is deze compensatie bedoeld om de situatie te herstellen waarin de AOW-leeftijd nog 65 jaar zou zijn.

In de meldingen wordt door verschillende betrokkenen aangegeven dat van 100% compensatie volgens hen niet of niet geheel sprake van is, omdat:

- Het percentage pensioenopbouw later is verminderd;
- De duur van de UGM fasegewijs is ingekort van 10 naar 8 jaar voor de groep die verplicht leeftijdsontslag kreeg en tot 5 jaar voor de groep die doorgaans instaat is gesteld om langer door te werken;
- Salarisverhogingen in de CAO niet doorwerken in de AOW-compensatieregeling;
- Er bij pensioenverevening met de ex-huwelijkspartner sprake is van een zeer nadelige situatie voor de oud-militair, omdat hij/zij gedwongen wordt op 65e leeftijd pensioen af te dragen en zijn ex-partner hiervoor pas op de voor hem/haar geldende AOW-leeftijd wordt aangesproken.

Omdat de AOW is gekoppeld aan de levensverwachting en in verband hiermee stapsgewijs is verhoogd zijn de effecten hiervan voor jongere uitkeringsgerechtigden groter dan voor oudere uitkeringsgerechtigden. Het laatste punt van de pensioenverevening tussen oud-militairen en hun voormalige huwelijkspartners kan in zekere zin gezien worden als een onverwacht neveneffect van het verhogen van de pensioenrichtleeftijd. Bij de onderbouwing van de financiële gevolgen wordt hier nader op ingegaan.

Evenals de delegatie van de heer van den Heuvel bepleiten de meeste melders voor het doortrekken van de Uitkering Gewezen Militairen tot de pensioengerechtigde leeftijd. Zowel het aantal gewerkte jaren als de hoogte van het salaris is van belang voor de hoogte van het pensioen. De UGM telt voor 50% mee in de pensioenopbouw. Veel melders wijzen erop dat zij er niet voor hebben kunnen kiezen om langer door te werken. Zoals hiervoor is aangegeven geldt dit in elk geval voor de grote groep melders waarbij de UGM vóór 1-1-2017 is aangevangen. In het uitgebreide verslag van de bijeenkomst met de delegatie van de heer van den Heuvel wordt hier nader op ingegaan (zie bijlage 6).

3.4. Financiële gevolgen voor betrokkenen

3.4.1 Onderscheid naar inkomenscategorie

Om de door de melders gegeven financiële onderbouwing te kunnen vergelijken met de toegezegde 100% compensatie van de gerechtvaardigde verwachting zijn de meldingen per inkomenscategorie gerangschikt. De vergelijkbare rangen van de verschillende krijgsmachtsonderdelen zijn hiertoe geclusterd.

Rapport Commissie Schrijvende gevallen AOW-gat militairen

Inkomenscategorieën naar rang	Aantal	Percentage
Brigadegeneraal/Commodore/Commandeur	4	0,42%
Kolonel/Kapitein-ter-zee	27	2,87%
Luitenant-kolonel/Kapitein-luitenant ter zee	138	14,66%
Majoor/luitenant-ter-zee 1 ^e klasse	117	12,44%
Kapitein/luitenant ter zee 2 ^e klasse	139	14,77%
Eerste luitenant	78	8,29%
Tweede luitenant	1	0,11%
Adjutant-onderofficier	219	23,28%
Sergeant-majoor/opperwachtmeester	142	15,09%
Sergeant der eerste klasse/ Wachtmeester der eerste klasse	17	1,81%
Marechaussee der 1 ^e klasse	1	0,10%
Burger	4	0,42%
Onbekend	26	2,76%
Totaal	941	100,00%

Onder het aantal melders zijn 4 burgers. Deze burgers die bij defensie hebben gewerkt behoorden overigens ook niet expliciet tot de opdracht en zijn ook niet rechtstreeks benaderd. Over deze groep kan de commissie dan ook geen uitspraken doen.

Uit het overzicht blijkt dat zich relatief weinig militairen met een lagere rang zich hebben gemeld. De meeste militairen die tot op hoge leeftijd in dienst bij defensie zijn zullen ook carrière hebben gemaakt. Alle melders hebben het eind van hun loopbaan al bereikt.

Voor de meest voorkomende van bovenstaande inkomenscategorieën is bij Defensie gevraagd om spiegelinformatie. Dit betreft per rang een tabel met bruto maandsalaris, de bruto en netto hoogte van de uitkering op basis van de Uitkeringswet Gewezen Militairen (UGM), het pensioen per maand, de hoogte van de gerechtvaardigde aanspraak (GVA) en zowel de bruto als netto AOW-gat compensatie. Voor deze referentiegroepen (zie de vetgedrukte percentages) zijn deze gegevens vervolgens vergeleken met de meldingen. Het gaat hierbij in totaal om 860 van de 941 meldingen, ofwel 91,4%.

Hieronder wordt hier per inkomenscategorie dieper op ingegaan. Telkens wordt hierbij een onderscheid gemaakt tussen de feitelijke inkomensachteruitgang van melders die daadwerkelijk zicht hebben op hun inkomen vanaf 65 jaar en de inkomensachteruitgang van UGM'ers die nog geen precies beeld hebben van het inkomen dat zij na hun 65^e kunnen verwachten.

Omdat voor alle inkomenscategorieën geldt dat het feit dat oud-militairen op jongere leeftijd dan hun ex-partner worden geconfronteerd met pensioenverevening en dit grote impact heeft op hun inkomen, wordt hier ook bij elke groep op ingegaan. Ruim 30% van de meldingen met financiële onderbouwing heeft hier betrekking op.

Rapport Commissie Schrijvende gevallen AOW-gat militairen

Daarna zal nog afzonderlijk worden ingegaan op bijzondere omstandigheden.

Om de gemelde gegevens te kunnen spiegelen aan gemiddelde waarden per inkomenscategorie is er aan het begin van elke inkomenscategorie een tabel met referentiegegevens opgenomen. Deze wordt hieronder toegelicht

Toelichting tabel referentiegegevens (alle bedragen zijn maandbedragen)

<i>Bruto salaris</i>	<i>Netto salaris</i>	<i>Bruto UGM</i>	<i>Netto UGM</i>	<i>Bruto pensioen</i>	<i>Bruto AOW-gat comp.</i>	<i>Netto pensioen + AOW-gat comp.</i>	<i>Bruto pensioen + AOW</i>	<i>Netto pensioen + AOW</i>
----------------------	----------------------	------------------	------------------	-----------------------	----------------------------	---------------------------------------	-----------------------------	-----------------------------

In de tabel staat eerst een kolom met het bruto en daarna het betreffende netto-salaris van de (oud-) militair in de betreffende salariscategorie. Omdat de cao een tabel kent voor elke schaal gaat het hierbij om een indicatie van de hoogte van het salaris aan het eind van de loopbaan.

De kolommen met de bruto en netto bedragen van de Uitkering Gewezen Militairen (UGM) zijn hiervan afgeleid. Dit is in principe 73% van 109,3% van het salaris. De UGM is namelijk 73% van het salaris plus 73% van een extra toelage die enkel voor de UGM geldt. De som is ruim 79% van het salaris. De netto UGM betreft de bruto UGM na aftrek van de belastingen.

In de kolom bruto pensioen is gerekend met 65% van de pensioengrondslag. De pensioengrondslag is het bruto maandsalaris minus de AOW-franchise: het deel dat aanvullend wordt opgebouwd boven de AOW. Bij de eindloonregeling die tot 2019 gold resulteerde 40 jaar werken en pensioenopbouw in een pensioen van 70% van de pensioengrondslag direct voorafgaan aan pensionering. Sinds 2019 is dat, voor de jaren 2019 en verder, 75% van de gemiddelde pensioengrondslag, wederom bij 40 jaar werken en pensioen opbouwen. Voor degenen die gerechtigd zijn tot de AOW-gatcompensatie, zal de norm bij 40 jaar werken dus in de buurt komen van 70% van de pensioengrondslag direct voorafgaand aan pensionering. Bij de referentiegegevens is uitgegaan van een fictief gemiddelde van 65%.

De kolom bruto AOW-gatcompensatie bevat het bedrag aan bruto AOW-gatcompensatie voor gehuwde gewezen militairen, e.e.a. berekend volgens de in hoofdstuk 2 besproken systematiek. De kolom netto pensioen + AOW-gatcompensatie bevat de som van het pensioen plus de AOW-gatcompensatie na aftrek van belasting. Tot slot bevatten de kolommen bruto pensioen + AOW en netto pensioen + AOW, de som van het pensioen en de AOW-uitkering respectievelijk voor en na aftrek van belasting.

3.4.2 Inkomenscategorie (oud) kolonels en kapteins-ter-zee

Referentiegegevens (alle bedragen zijn maandbedragen)

Bruto salaris	Netto salaris	Bruto UGM	Netto UGM	Bruto pensioen	Bruto AOW-gat comp.	Netto pensioen + AOW-gat comp.	Bruto pensioen + AOW	Netto pensioen + AOW
10.047	5.319	7.899	4.270	5.286	1.972	4.097	6.224	4.097

Feitelijk

Bij de oud-kolonels en kapiteins-ter-zee wordt bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd een gemiddelde netto inkomensterugval gemeld van € 4287,- netto Uitkering Gewezen Militairen (UGM) naar € 3751,- netto Gerechtaardigd Verwachte Aanspraak (GVA) per maand. Dit is een gemiddelde inkomensterugval na UGM van netto € 535,- per maand. Er resteert dan ca. 70% van het netto maandsalaris dat als Militair werd ontvangen.

Hoewel het nettobedrag van de UGM redelijk in lijn is met in het overzicht hierboven, is de terugval groter dan bij de volledige pensioengrondslag van 65% is gemeld. Dit geldt voor alle melders onder deze inkomenscategorie die een financiële onderbouwing hebben gegeven. Ook correspondeert dit met de casus die bij ABP is geverifieerd. Voor het nettobedrag is van belang dat bij deze hoge inkomenscategorie de ouderenkorting vervalt.

Pensioenverevening

Gescheiden oud-militairen in deze inkomenscategorie verwachten hiernaast een extra bedrag aan pensioenverevening van tussen de € 491,- en ongeveer € 1306,- per maand bruto te moeten betalen aan de partner die op latere leeftijd met pensioen gaat. Een van hen rekent op basis van een terugval van de UGM naar GVA van € 492,- en een netto vereveningsbedrag aan de ex-partner van € 950,- per maand op een achteruitgang van in totaal € 1.442 netto per maand. Het verschil in de leeftijd waarop de pensioenverevening tussen de ex-partners plaatsvindt heeft hierbij de grootste financiële gevolgen. In hoofdstuk 5 over de neveneffecten wordt hier bij de paragraaf over scheiding (5.7) nader op ingegaan

3.4.3 Inkomenscategorie (oud) luitenant-kolonels en kapitein-luitenants-ter-zee

Referentiegegevens (alle bedragen zijn maandbedragen)

Bruto salaris	Netto salaris	Bruto UGM	Netto UGM	Bruto pensioen	Bruto AOW-gat comp.	Netto pensioen + AOW-gat comp.	Bruto pensioen + AOW	Netto pensioen + AOW
8.438	4.584	6.590	3.625	4.696	1.958	3.790	5.631	3.790

Feitelijk

Bij de meldingen met financiële onderbouwing worden door oud kapitein-luitenants ter zee en luitenant-kolonels bedragen genoemd voor de Uitkering Gewezen Militairen (UGM) variërend van € 2.739,47 tot € 4.409,- netto. De genoemde netto bedragen voor de zogenoemde Gerechtaardigde Aanspraak bij de AOW-gat compensatie varieert van € 2.565,02 tot € 3.824,- netto. De vermindering

van het inkomen na de UGM varieert van € 136,10 netto tot € 1.426,40 netto per maand. Hierbij gaat het bij twee meldingen om een inkomensterugval na UGM van minder dan € 200,- per maand en alleen de laatstgenoemde melding is meer dan € 750,- per maand. Bij de samenvatting en aandachtspunten aan het eind van dit hoofdstuk (3.5) wordt nader ingegaan op de gevallen waarbij mogelijk sprake is van grote inkomensterugval.

De gemiddelde inkomensterugval bij deze meldingen is ruim € 480,- netto per maand. Dit is een grotere achteruitgang dan bij (bijna) volledige pensioenopbouw. Zowel het carrièreverloop als de partnertoets voor het AOW-gedeelte kunnen hierbij een rol spelen. Mogelijk speelt hierbij ook een rol dat de fiscale ouderenkorting voor deze inkomenscategorie doorgaans vervalt. Zie verder 3.5

Verwachtingen

Bij de oud-kapitein-luitenant-ter-zee en luitenant-kolonels die een financiële onderbouwing hebben gegeven en nog in afwachting zijn van de AOW-gat compensatie varieert de verwachte achteruitgang van € 41,53 tot € 650,- netto per maand. Één persoon die een inkomensachteruitgang meldt van € 527,80 netto gedurende 21 maanden rekent voor dat dit in totaal een 'verlies' is van € 11.083,80 netto. Bij een ander is de som bij een inkomensterugval van € 536,14 gedurende 22 maanden € 11.795,08 netto. Deze laatste casus is bij ABP geverifieerd. Ook wanneer gerekend wordt met bedragen voor de AOW-gat compensatie van januari 2022 gaat het om een vermindering van meer dan € 500,- netto per maand en meer dan € 11.000,- voor de betreffende 22 maanden.

Dit is exclusief diegenen waarvan niet duidelijk is of de AOW-gat compensatie is meegenomen in de berekening. Hierbij wordt meerdere keren een verwachte terugval gemeld die meer is dan netto € 1000,- per maand. Ook dit betreft meldingen waarbij scheiding niet als oorzaak genoemd. De meldingen waarbij sprake is van een grote inkomensterugval komen in algemene zin terug in paragraaf 3.5

Gevolgen scheiding

Bij scheiding wordt na de UGM een feitelijke inkomensterugval gemeld van tussen de € 494,96 en € 699,07 netto en € 818 en € 2.345,65 bruto per maand. Bij de genoemde brutobedragen zijn geen nettobedragen gemeld. In enkele gevallen is uitgesplitst welk deel van deze terugval wordt veroorzaakt door pensioenverevening. Zo is bij het hiervoor genoemde nettobedrag van € 699,07 een bedrag van € 375,- veroorzaakt door pensioenverevening en bij het genoemde brutobedrag van € 2.345,65 een bedrag van € 2105,- bruto per maand aan pensioenverevening. Ook deze melders ervaren het als onrechtvaardig dat hun pensioen bij 65 jaar en dat van de ex-partner pas op de AOW-leeftijd wordt verevend. In paragraaf 5.7 wordt hier nader op ingegaan.

De verwachtingen van gescheiden en nog niet gepensioneerde oud-kapitein-luitenant-ter-zee en oud-luitenant kolonels over de hoogte van hun pensioenverevening loopt uiteen van € 300,- netto tot € 1.500,- bruto per maand.

Voor gescheiden oud-militairen die nog niet weten hoe hoog het pensioen en de AOW-gat compensatie gaat worden zijn de gevolgen niet goed te overzien. Dit meldt één oud-militair met een UGM-uitkering van € 75.459 bruto per jaar die op basis van het pensioen ABP-overzicht een terugval leest naar € 45.925 bruto per jaar, waarvan € 10.942 naar ex. moet worden overgemaakt.

3.4.4 Inkomenscategorie (oud) majoors en luitenants-ter-zee 1e klasse

Referentiegegevens (alle bedragen zijn maandbedragen)

Bruto salaris	Netto salaris	Bruto UGM	Netto UGM	Bruto pensioen	Bruto AOW-gat comp.	Netto pensioen + AOW-gat comp.	Bruto pensioen + AOW	Netto pensioen + AOW
7.384	4.148	5.802	3.237	4.012	1.832	3.381	4.947	3.381

Feitelijk

De gemiddelde netto UGM die bij deze inkomenscategorie wordt gemeld is € 3.210,93 UGM. Dit correspondeert met de verstrekte referentiegegevens. Bij deze melders is de uitkering van de gerechtvaardigde aanspraak (GVA) netto € 2781,-. Dit komt neer op een inkomensterugval na UGM van netto € 430,- per maand. Deze inkomensval is groter dan in het algemeen op mag worden verwacht, zeker wanneer hierbij rekening wordt gehouden met het feit dat (oud) majoors en luitenants ter zee doorgaans vanwege hun lange loopbaan bij Defensie een hoog percentage van de pensioengrondslag hebben opgebouwd.

Een deel van de verklaring hiervoor kan liggen in de pensioenopbouw gedurende de loopbaan. Bij het natrekken van de informatie bij ABP wordt in deze inkomenscategorie verschillende keren melding gemaakt van een knip in de pensioenopbouw vanwege het feit dat in enig jaar het jaarinkomen meer dan 10% is gestegen. Hierdoor is het totale pensioen in lijn met het pensioenreglement minder hoog. Ook vervalt het voordeel van de ouderenkorting bij deze inkomenscategorie geheel of gedeeltelijk. Bij een verzamelinkomen tussen de € 38.465 tot € 49.972 vervalt deze gedeeltelijk en daarboven in zijn geheel.

Verwacht

Voor de verwachte inkomensterugval is in een aantal gevallen de rekentool van defensie gebruikt. Voor betrokkenen komt dit neer op een vermindering van het inkomen van ongeveer € 200,- per maand. Over een langere periode uitgestrekt gaat het hierbij toch om een behoorlijk bedrag. In andere gevallen wordt een hoger bedrag genoemd, maar een keer wordt gemeld dat de AOW-gat compensatie hierin nog niet is meegenomen omdat deze niet bekend is. In een ander geval is dit niet duidelijk. Ook heeft een melder een specificatie van ABP bijgevoegd waarin de GVA bruto € 970,- per maand minder is.

Gevolgen scheiding

Door pensioenverevening is er sprake van een nog grotere inkomensachteruitgang. Het maandelijks bedrag dat volgens de melders in deze inkomenscategorie aan de ex-partner moet worden betaald varieert van € 45,58 tot € 707,- netto per maand. Dit resulteert in een totale inkomensterugval variërend van netto € 306,- tot rond de € 1.000,- netto per maand. In de casus die bij het ABP is gecheckt gaat het om een achteruitgang van € 567,18 netto per maand. Naast de pensioenverevening speelt hierbij mee dat er sprake is van een minder hoge pensioenopbouw vanwege een jaarinkomen dat in enig jaar meer dan 10% is gestegen.

De verwachte inkomensval van gescheiden oud militairen in deze inkomenscategorie die nog geen 65 zijn liggen hiermee in lijn. Vanwege het feit dat betrokken ex partners hun pensioen pas hoeven te verevenen bij de AOW-gerechtigde leeftijd leidt tot een extra inkomensachteruitgang gedurende de periode van AOW-gat periode. In één geval is dit volgens de melder € 1355,- netto per maand, waarvan bij het bereiken van de AOW-leeftijd nog een teruggang van € 988,- per maand overblijft.

3.4.5 Inkomenscategorie (oud) kapiteins en luitenants-ter-zee 2e klasse oudste categorie

Referentiegegevens (alle bedragen zijn maandbedragen)

Bruto salaris	Netto salaris	Bruto UGM	Netto UGM	Bruto pensioen	Bruto AOW-gat comp.	Netto pensioen + AOW-gat comp.	Bruto pensioen + AOW	Netto pensioen + AOW
5.557	3.382	4.411	2.518	2.837	1.949	2.791	3.772	2.791

Algemeen

Wanneer scheidingen buiten beschouwing worden gelaten wordt er bij deze inkomenscategorie een feitelijke inkomensachteruitgang na UGM van tussen de € 41,43 - € 79,- per maand gemeld. Bij deze inkomenscategorie wordt bij de GVA rekening gehouden met de ouderenkorting, zolang het verzamelinkomen lager is dan € 49.972 per jaar (in 2022)

Wel verwacht een oud-militair een achteruitgang van € 900,- per maand. Op het moment van de melding ontving betrokkene maandelijks € 2.133,33 netto UGM. Volgens ABP is dat bij de leeftijd van 65 € 1.200,- netto geworden. Hoewel deze casus niet is gecheckt bij het ABP is het op grond van de toegepaste steekproefsgewijze controle waarschijnlijk dat de AOW-gat compensatie hierin niet is meegenomen. In paragraaf 3.5 bij de aandachtspunten voor vervolg wordt hier nader op ingegaan.

Gevolgen scheiding

De meeste gemelde bedragen voor pensioenverevening zitten in de range van bruto € 173,- tot € 583,- per maand. Ook vreest een oud-militair een afdracht van ongeveer 35% van het inkomen aan de partner tot bijstandsniveau. Bij ABP is deze casus nagetrokken en blijkt deze vrees niet terecht.

De vrees bij de oud-kapiteins die nog voor AOW-compensatie in aanmerking komen corresponderen hiermee. Hierbij wordt door een oud-militair ook melding gemaakt van de noodzaak om naar een sociale huurwoning te verhuizen, die er echter niet is. Mogelijk is ook hierbij sprake van een schrijvend geval. Zie verder paragraaf 3.5

3.4.6 Inkomenscategorie (oud) eerste-luitenants

Referentiegegevens (alle bedragen zijn maandbedragen)

Bruto salaris	Netto salaris	Bruto UGM	Netto UGM	Bruto pensioen	Bruto AOW-gat comp.	Netto pensioen + AOW-gat comp.	Bruto pensioen + AOW	Netto pensioen + AOW
5.100	3.158	3.988	2.310	2.527	2.022	2.671	3.462	2.671

Feitelijk

Bij deze inkomenscategorie wordt één keer gemeld dat de UGM € 2.318,- netto en de GVA € 2.090,- bedraagt. Deze achteruitgang van € 328,- netto is groter dan in bovenstaand overzicht. Zoals hiervoor is aangegeven kan dit zowel te maken hebben met de pensioenopbouw tijdens carrière als de partnertoets bij de AOW-gatcompensatie.

Verwacht

Het lukt betrokkenen niet altijd om duidelijk te krijgen wat zij kunnen verwachten wanneer de 65 jarige leeftijd wordt bereikt. Zo meldt een oud eerste luitenant een netto inkomen van € 1.932,- waarvan bij 65 jaar: € 1303 per maand overblijft. Een groot verschil van € 629 per maand op een laag inkomen dat volgens hem in zijn geval 27 maanden zou duren. Een ander meldt dat volgens ABP € 1080,- netto per maand is opgebouwd bij 65 jaar en hij niet in aanmerking voor overbrugging AOW en ook geen spaargeld heeft. Bij navraag bij het ABP blijkt de AOW-gat compensatie hierbij niet te zijn meegenomen.

Gevolgen scheiding

Evenals bij de andere inkomenscategorieën heeft pensioenverevening bij deze categorie extra impact. Zo meldt een oud eerste luitenant een UGM van € 2.071,16 dat bij 65 jaar op basis van de GVA is teruggebracht tot € 1836,92. Dit is op zichzelf al een vermindering van € 224,34 netto per maand. Op basis van pensioenverevening gaat hier nog eens € 307 netto per maand vanaf. Dit is een achteruitgang van € 524,- netto per maand. Wat resteert is een minimaal inkomen van netto nog geen € 1.550,- per maand.

Er worden door oud eerste luitenants zowel hogere als lagere bedragen voor pensioenverevening genoemd. Het hiervoor genoemde voorbeeld dient ter illustratie van de impact die pensioenverevening heeft. In paragraaf 5.7. wordt hier nader op ingegaan.

3.4.7 Inkomenscategorie (oud) adjudant-onderofficieren

Referentiegegevens (alle bedragen zijn maandbedragen)

Bruto salaris	Netto salaris	Bruto UGM	Netto UGM	Bruto pensioen	Bruto AOW-gat comp.	Netto pensioen + AOW-gat comp.	Bruto pensioen + AOW	Netto pensioen + AOW
4.654	2.947	3.639	2.139	2.237	2.094	2.558	3.172	2.558

Inkomensterugval Adjudant-onderofficier, meldingen

In bovenstaand overzicht wordt bij een volledige pensioengrondslag (65%) een hogere netto gerechtvaardigde aanspraak (GVA) bij 65 jaar genoemd, dan de netto Uitkering Gewezen Militairen (UGM). Bij de melders die een financiële onderbouwing geven gaat het om een inkomensachteruitgang. Deze varieert. In één geval gaat het om de vermindering van netto € 2.036,77 UGM naar netto € 2.000,04 GVA. Hoewel deze terugval van € 36,90 relatief laag lijkt is het resterend bedrag voor de GVA lager dan alle bedragen die in de referentiegegevens van defensie zijn genoemd.

Ook worden door oud Adjudanten netto maandinkomens beneden de € 2.000,- genoemd. In de casus die hierbij is gecheckt bij het ABP is dit overigens iets gunstiger omdat er nabetalingen zijn gedaan. Ook is van belang dat er in deze inkomenscategorie tot een jaarinkomen van € 38 465,- rekening gehouden met volledige ouderenkorting.

Door één melder wordt aangegeven dat er vanaf zijn functioneel leeftijdsontslag een achteruitgang is van € 600,- netto per maand. Door een ander wordt gesteld dat zijn huishouden hier niet van rond kan komen. Nog een ander meldt dat zijn maandinkomen sinds januari 2021 is verminderd met € 400,- netto en hierdoor een inkomen overblijft van € 1528,- per maand. Voor mogelijk schrijvende situaties verder paragraaf 3.5

Verwachtingen

Eén van de melders die de rekentool van Defensie gebruikt heeft voor het berekenen van het AOW-gat meldt dat de verschillen tussen het huidige inkomen, het inkomen tijdens de periode van de AOW-gat compensatie en vanaf de AOW-leeftijd te verwaarlozen is. Voor het berekenen van de AOW-gat compensatie is de Overall Rekentool AOW-gat (v2021.3.1.0 PwC) van Defensie gebruikt.

Twee melders verwachten een dip in hun maandelijks inkomen tussen UGM en AOW van respectievelijk € 475,- en € 802,-. Deze informatie is afgetapt van de site www.mijnpensioenoverzicht.nl. In de casus die bij ABP is gecheckt blijkt dat de AOW-gat compensatie niet te zijn meegenomen. Dat betrokkene op mijn pensioenoverzicht heeft geraadpleegd is logisch omdat er ook sprake is van een gedeeltelijk burgerpensioen en deze site beoogd alle pensioenverstrekkers gezamenlijk in beeld te brengen.

Verder meldt een actieve Militair dat het verschil tussen de oude situatie en de aanvullende 90% maatregel € 193,- per maand is. De commissie gaat er vanuit dat dit verschil niet meer bestaat nu er sprake is van 100% netto compensatie. Een andere melder geeft aan dat in de periode april t/m juni 2016 € 1.969,- per maand werd ontvangen en er een verschil is met de AOW dat betrokkene ook na navraag bij het ABP niet kon verklaren. Deze gegevens zijn bij het ABP gecheckt. Het gaat om een verschil van ruim € 100,- netto, die grotendeels verklaard kan worden door een verschil in bruto-netto berekening vóór en na de AOW-datum.

Gevolgen scheiding

In de meldingen van oud Adjudanten gaat het om pensioenverevening van tussen de € 179,25 en € 200,- per maand. Vanwege eerder vermelde redenen wordt dit onrechtvaardig gevonden. Ook is de hoogte van het te verevenen bedrag in een aantal gevallen nog niet vastgesteld.

3.4.8 Inkomenscategorie (oud) sergeant-majors/ opperwachtmeesters

Referentiegegevens (alle bedragen zijn maandbedragen)

Bruto salaris	Netto salaris	Bruto UGM	Netto UGM	Bruto pensioen	Bruto AOW-gat comp.	Netto pensioen + AOW-gat comp.	Bruto pensioen + AOW	Netto pensioen + AOW
4.257	2.758	3.300	1.973	1.979	2.074	2.417	2.914	2.417

Feitelijk

Ook bij deze inkomenscategorie is in het overzicht sprake van een hogere netto GVA dan netto UGM. Dit zou betekenen dat betrokkenen erop vooruit zouden moeten gaan. Bij de meldingen met financiële onderbouwing worden door sergeant-majors/ opperwachtmeesters echter netto lagere bedragen genoemd. Dit geldt zowel voor de Uitkering Gewezen Militairen (UGM), die varieert van € 1.738,65 tot € 1.878,78, als voor de gerechtvaardigde aanspraak (GVA), die voor betrokkenen tussen de € 105,34 en € 116,90 lager dan de UGM is. Dit is een paar honderd euro lager dan het laagste bedrag in bovengenoemd overzicht en komt ongeveer overeen met het minimumloon dat per 1 juli 2021 € 1701,- bedroeg.

Verwachtingen

Voor betrokken melders die nog een UGM-uitkering ontvangen is op basis van de door ABP-overzicht niet altijd duidelijk wat zij aan AOW-compensatie zullen gaan ontvangen. Zo wordt een verwacht inkomensval gemeld van ruim € 600,- netto per maand gedurende 2 jaar bij een UGM van € 1.740,-. Daarna is het verwachte pensioen volgens ABP € 1.130,- plus de AOW. Een ander meldt een terugval van € 858,65 tot € 880,- netto per maand. Dit met de mededeling dat dit niet genoeg is om de hypotheek van te betalen. Bij navraag bij ABP blijkt dat bij deze overzichten de AOW-gat compensatie niet is meegenomen. Ook is van belang dat deze oud-militairen in aanmerking komen voor volledige ouderenkorting. De verwachte netto-inkomens zijn in deze gevallen iets boven en onder de € 2.000,-

Gevolgen scheiding

In de meldingen zakt het inkomen van oud-Sergeant-Majors bij scheiding tot iets boven het minimumloon. Het vereveningsbedrag dat aan de ex moet worden betaald varieert van € 207- tot € 346,- per maand. Een voorbeeld hiervan is een netto UGM € 1738,60 per maand dat inclusief pensioen terugvalt tot netto € 1443,33 per maand. In dit geval een achteruitgang van € 295,27 per maand.

In het geval de scheiding nog niet is uitgesproken is het vereveningsbedrag ook nog niet vastgesteld. Dat vanwege de getroffen regeling het pensioen bij scheiding vóór de leeftijd van 65 al bij 65 jaar moet worden verevend en niet zoals bij andere Nederlanders bij de AOW-leeftijd wordt als wrang en onrechtvaardig ervaren. Voor enkele handreikingen wordt verwezen naar bijlage 3.

3.5 Bijzondere omstandigheden

De volgende bijzondere omstandigheden worden gemeld.

a. Samenvallende dienstdienst

Een melder geeft aan dat door samenvallende dienstdienst pensioen is misgelopen en spaargeld is opgesoupeerd.¹⁴ Een andere melder plaatst dit probleem in relatie tot de eerdere pensioenverevening van oud-militairen, omdat de compensatieregeling “aanvulling samenvallende dienstdienst” volgens hem pas in behandeling wordt genomen tot het moment zijn ex en hij beiden AOW genieten dus volgens hem is dat ook minimaal met minimaal 2 jaar (67+) uitgesteld.

b. Uitzending naar buitenland

Een andere oud-Militair meldt dat omdat vader als beroepsmilitair was ingedeeld bij Troepenmacht in Suriname als minderjarige geen AOW is opgebouwd en hij 8% gekort. Hierbij is volgens betrokkene sprake van rechtsongelijkheid tussen inwoners van Nederland en Suriname dat toen een deel van het Koninkrijk was.

c. Emigratie - woonlandbeginsel

Een aantal oud militairen meldt dat zij wegens het woonlandbeginsel in de AOW geen volledige AOW hebben kunnen opbouwen. Zo meldt een oud militair die in Spanje woont dat er sprake is van 6% minder AOW-opbouw, waardoor het inkomensverlies in totaal naar verwachting 22% bedraagt. Een ander oud-militair woont 8 jaar in de USA en had op basis daarvan $8 \times 2\% = 16\%$ verlies aan AOW verwacht. Omdat de leeftijd waarop de opbouw begint is verhoogt van 15 naar 17 jaar komt het verlies nu neer op 20%. Ook wordt verlies van AOW-opbouw bij de partner gemeld. Omdat de echtgenoot op de leeftijd van 28 jaar naar Nederland kwam wordt – tellend vanaf 15 jaar – 26% AOW-opbouw gemist. Van de optie om de AOW vanwege de buitenlandperiode vrijwillig bij te verzekeren is door deze melders blijkbaar geen gebruik gemaakt.

d. Zorg

Bijzondere omstandigheden worden genoemd door een oud-militair die 24/7 mantelzorg verleend aan zijn vrouw die door beroerte sinds 2008 linkszijdig verlamd is geraakt en een hertrouwde oud-militair die € 758 bruto per maand aan zijn ex betaald en zelf vanwege kanker extra rekeningen heeft.

e. ANW-hiaat

De collectieve verzekering die defensie heeft voor haar medewerkers stopt evenals de oude Dienstende Regeling met 65 jarige leeftijd. Hierdoor zijn partners in geval van overleden van de oud-militair niet meer volledig verzekerd. Hier wordt in paragraaf 5.9 verder op ingegaan.

f. Door melder genoemde schrijvendheid

Meerdere melders verwachten of vinden dat zij in een schrijvende situatie terecht zijn gekomen. Bij de gecheckte verwachtingen bij ABP ging het hierbij om onvolledige informatie. Dit ligt voor de melders die al gebruik maken van de regeling voor de Gerechtvaardigde Aanspraak uiteraard

---

14 Zie ook Netwerkuitzending NPO vrijdag 3-12-2021, waarin ABP hier actief een oplossing voor biedt.

anders¹⁵

3.6 Samenvatting en aandachtspunten

Met de compensatieregeling AOW-gat Militairen wordt beoogd 100% compensatie te bieden voor het wegvallen van de AOW. In de meldingen worden aangegeven dat hier niet geheel sprake van is, omdat:

- het percentage pensioenopbouw later is verminderd;
- de duur van de UGM fasegewijs is ingekort van 10 naar 8 jaar voor de groep die verplicht leeftijdsontslag kreeg en tot 5 jaar voor de groep waarvoor de nieuwe Dienstenderegeling geldt;
- salarisverhogingen in de CAO niet doorwerken in de AOW-compensatieregeling;
- er bij pensioenverevening met de ex-huwelijkspartner sprake is van een zeer nadelige situatie voor de oud-militair, omdat hij/zij gedwongen wordt op 65e leeftijd pensioen af te dragen en zijn ex-partner hiervoor pas op de voor hem/haar geldende AOW-leeftijd wordt aangesproken.

De meeste melders pleiten voor het doortrekken van de Uitkering Gewezen Militairen (UGM) tot de pensioengerechtigde leeftijd. Diegenen die een financiële onderbouwing geven melden een lagere uitkering dan tijdens de UGM.

De Gerechtvaardigde Verwachte Aanspraak (GVA) betreft echter het ouderdomspensioen plus de AOW-gatcompensatie tot het bedrag dat zou zijn ontvangen wanneer de leeftijd van de AOW nog 65 jaar zou zijn geweest. Op basis van de referentiegegevens die zijn opgevraagd ontvangen de melders doorgaans ook een lagere uitkering dan gemiddeld genomen bij een volledige pensioenopbouw op basis van de GVA mag worden verwacht. Dit varieert van enkele tientjes tot honderden euro's minder per maand.

Hierbij speelt een rol dat

- er voor gehuwden en samenwonende partners evenals bij de AOW sprake is van een lagere AOW-gat compensatie;
- er minder pensioen kan zijn opgebouwd. Bij navraag bij ABP blijkt hier in een aantal gevallen sprake van te zijn omdat er tijdens de loopbaan bij Defensie in enig jaar sprake is geweest van een loonstijging van meer dan 10%. Conform reglement wordt de hoogte van het pensioen hierop aangepast. Soms is er ook sprake van een eerdere loopbaan in de burgermaatschappij;
- er bij hogere pensioenuitkeringen sprake is van het gedeeltelijk of geheel vervallen van de ouderenkorting.

De lagere GVA kan hiermee echter niet altijd afdoende worden verklaard. Anderzijds zijn er ook geen onregelmatigheden geconstateerd. Hoewel niet is geconstateerd dat de regeling zelf tot schrijvende gevallen heeft geleid, is niet uit te sluiten dat in enkele gevallen er mede door grote inkomensterugval en/of een laag resterend inkomen zich schrijvende situaties hebben voorgedaan. De commissie en het meldpunt hadden niet de opdracht individuele zaken te behandelen. Te

---

15 Dit zijn er tenminste 4. Zie 3.4.8

overwogen valt om in situaties waarin mogelijk sprake is van een schrijvende situatie contact met betrokkenen op te nemen om te achterhalen of dit daadwerkelijk het geval is en als dit zo is te bezien hoe hier ondersteuning in kan worden geboden.

Echtscheiding leidt tot een extra verlies van inkomen, waarbij bij de opstelling van de regeling geen rekening is gehouden. In meerdere gevallen is sprake van een laag resterend inkomen rond het minimumloon.

De overgrote meerderheid van de melders heeft geen keuze gehad om langer te dienen en valt verplicht onder de oude diensteinderegeling. Binnen de groep die formeel wel de keuze heeft gehad om langer te dienen wordt door enkele melders naar voren gebracht dat:

- er is aandrang uitgeoefend om af te vloeien.
- er onvoldoende en onvolledige informatie is verstrekt om tot een goede keuze te komen

Verschillende meldingen over het gebrek aan informatie hebben betrekking op de beginperiode toen er in de beleving van de melders nog veel onduidelijkheid over de oude en nieuwe diensteinde regeling bestond¹⁶. Anderzijds lijkt er slechts een beperkte periode beschikbaar te zijn geweest voor het kunnen maken van een definitieve keuze.

Voor veel melders die in de toekomst in aanmerking komen voor de AOW-gat compensatie blijkt het lastig om een totaalbeeld over het te verwachten inkomen vanaf 65-jarige leeftijd te vormen. In www.mijnpensioenoverzicht.nl is de AOW-gat compensatie niet meegenomen en in de rekentool van Defensie ontbreekt het pensioen dat elders is opgebouwd. *Te overwegen is na te gaan hoe de voorlichting zodanig kan worden verbeterd dat diegenen die in aanmerking komen voor de AOW-gat compensatie vanaf een zo vroeg mogelijk stadium beter in staat worden gesteld om zich voor te bereiden op hun toekomstige financiële situatie.*

De bijzondere omstandigheden die zijn gemeld hebben niet rechtstreeks met de compensatieregeling AOW-gat Militairen te maken, behoudens de keuze om de collectieve verzekering voor het ANW-hiaat niet voor deze groep door te trekken. Zowel voor de problematiek rond samenvallende diensttijd als emigratie en woonlandbeginsel zijn er reeds door anderen adviezen opgesteld en/of regelingen getroffen. Deze blijven om deze reden hier verder buiten beschouwing.

Uitzondering hierop zijn de Militairen en gezinsleden die voor Nederland zijn uitgezonden naar het buitenland en om die reden geen AOW hebben opgebouwd. Hiervoor draagt ook Defensie verantwoordelijkheid.

---

¹⁶ Een vraag is ook of er gelegenheid is voor spijtoptanten om terug te komen op hun keuze.

4. De uitvoering van de regeling

4.1 De opzet hoofdstuk.

In dit hoofdstuk toetst de commissie of de regeling van de AOW-gat compensatie aan de gerechtvaardigde verwachting voldoet, werkt zoals die bedoeld is en wordt gedetailleerder gekeken naar de neveneffecten van de regeling, ook wel de losse eindjes genoemd. Eerst wordt stil gestaan bij het begrip gerechtvaardigde verwachting in relatie met de pensioenopbouw en de uitvoering van de AOW-gat compensatie.

4.2 De gerechtvaardigde verwachting

Onderdeel van de taak van de commissie is “om te onderzoeken of in de uitvoering van de regeling is geborgd dat de groep gewezen militairen daadwerkelijk 100% van de gerechtvaardigde verwachting heeft ontvangen.” Voor een uiteenzetting van de hoofdlijnen van de AOW-gat compensatie wordt verwezen naar Hoofdstuk 2.

De eerste vraag is nu wat ex-militairen mochten verwachten te ontvangen aan ABP-pensioen en AOW op de pensioendatum, te weten op 65 jaar. Met andere woorden: wat was de gerechtvaardigde aanspraak?

In de procedure die diende voor de Centrale Raad van Beroep (CRvB) waarin het begrip gerechtvaardigde aanspraak centraal stond, werd overwogen:

“De minister is voor de gerechtvaardigde aanspraak uitgegaan van de situatie van een AOW-leeftijd van 65 jaar en een pensioenleeftijd van 65 jaar. In deze situatie bestaat het bruto maandinkomen vanaf de 65-jarige leeftijd uit een AOW-uitkering en het opgebouwde ABP-pensioen. Het netto-maandinkomen wordt berekend door het bruto maandinkomen te verminderen met de loonheffing en de inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet. Het netto-maandinkomen dat resulteert, is de gerechtvaardigde aanspraak van appellanten.”

Het gaat bij de gerechtvaardigde aanspraak dus om de som van AOW-uitkering die men op 65-jarige leeftijd gekregen zou hebben en het opgebouwde ABP-pensioen. In de loop der jaren is de gerechtvaardigde aanspraak, onder andere in de Tweede Kamer, veelvuldig aan de orde geweest. Hierna volgt een bloemlezing.

- Nadat de Centrale Raad van Beroep een uitspraak heeft gedaan over de AOW-gat compensatie informeerde de Minister van Defensie de Tweede Kamer over de definitieve regeling voor oud-defensiemedewerkers. Daarin staat dat als de AOW-compensatie en het ABP-pensioen door *fiscale effecten* netto minder bedraagt dan 90% van de gerechtvaardigde aanspraak een aanvullende compensatie wordt betaald tot 90% van de gerechtvaardigde verwachting.
- Later werd aan de Tweede Kamer gemeld: “Om de gevolgen van de opgehoogd AOW-leeftijd te compenseren heeft Defensie in 2018 (Defensienota, Kamerstuk 34919 nr. 1) besloten om voor deze militairen een regeling te treffen die het compenseren van deze ontbrekende

AOW-uitkering als oogmerk heeft (de AOW-gatcompensatie tot 100% van de gerechtvaardigde aanspraak.”¹⁷

- Daarna, in antwoord op Kamervragen: De gerechtvaardigde aanspraak is het bedrag van gecombineerde netto pensioen- en AOW-uitkeringen die bij 65 jaar zou zijn uitgekeerd als de AOW-leeftijd nog steeds 65 jaar was geweest¹⁸(Antwoord van 29 mei 2020 op vragen van het lid Karabulut (SP) over de “losse eindjes”).
- In de brief van de Staatssecretaris van Defensie aan de Tweede Kamer 22 juni 2021. “Het uitgangspunt van de AOW-gat compensatie is immers dat er wordt gekeken naar hetgeen gewezen militairen op de leeftijd van 65 jaar hadden kunnen verwachten wanneer de AOW-leeftijd niet verhoogd zou zijn geweest. Op de leeftijd van 65 jaar hadden zij kunnen verwachten een AOW-uitkering te krijgen. Nu deze AOW-uitkering voor hen op dat moment ontbrak, compenseert Defensie deze voor 100%.”
- In een brief aan Defensie. “De gerechtvaardigde aanspraak is het bedrag van de gecombineerde netto pensioen en AOW-uitkeringen die bij 65 jaar zouden zijn uitgekeerd als de AOW-leeftijd (voor militairen en oud-burgermedewerkers) en de pensioenleeftijd (voor oud-burgermedewerkers) nog steeds 65 zouden zijn geweest.”¹⁹
- De Centrale Raad van Beroep heeft ten aanzien van oud-militairen geoordeeld dat er sprake is van een toereikende compensatie toen de compensatie nog een aanvulling was tot 90% van de gerechtvaardigde aanspraak. Later is door Defensie (Defensienota, Kamerstuk 34919) besloten het AOW-gat voor 100% te repareren. Dit is helder. De ex-militair krijgt maandelijks precies hetzelfde bedrag dat hij gekregen zou hebben als de AOW-leeftijd nog steeds 65 was geweest.

Volgens de commissie is hiermee duidelijk wat met de gerechtvaardigde aanspraak wordt bedoeld.

In antwoord op een vraag van de commissie aan het ABP over de wijze waarop ABP borgt dat gepensioneerden daadwerkelijk krijgen wat hun is beloofd, de gerechtvaardigde verwachting dus, antwoordde ABP als volgt:

Bij de start in oktober 2015 en bij de uitbreiding van de doelgroep is deze in kaart gebracht middels dataverzoeken. De hieruit voortkomende aantallen waren plausibel.

Daarnaast krijgen/kregen we geen signalen dat klanten buiten de doelgroepselecties zijn gevallen. Vandaag de dag vormt de beoordeling en toekenning van de AOW-gat compensatie een vast onderdeel binnen de reguliere (en met voldoende waarborgen omklede) processen van de verwerking van de aanvraag voor ouderdomspensioen. Bestaat er recht op de compensatie dan ontvangt de klant naast de toekenningsbrief van zijn ouderdomspensioen een aparte toekenningsbrief AOW-gat compensatie waarin de vaststelling tot 100% van de gerechtvaardigde aanspraak wordt uitgelegd.

Uit de overzichten van ABP en de daarbij gehanteerde berekeningswijze blijkt dat precies het bedrag van de gerechtvaardigde verwachting wordt uitgekeerd.

---

¹⁷ Antwoorden op de schriftelijke vragen van het lid Karabulut (SP) over de “losse eindjes” ten aanzien van de compensatie van het AOW-gat van gewezen militairen. (kenmerk 2020Z06926).

¹⁸ Antwoord van 29 mei 2020 op vragen van het lid Karabulut (SP) over de “losse eindjes”.

¹⁹ Bijlage bij de brief SOD compensatieregeling AOW-gat BS201810160.

Uitgangspunt daarbij is het nettobedrag dat door betrokkene opgebouwd aan pensioen en AOW ontvangen zou hebben als de AOW nog steeds op leeftijd 65 zou ingaan, de zogenoemde gerechtvaardigde verwachting. Dit bedrag wordt vervolgens gebruteerd om de compensatie te bepalen. Het resultaat is dat beide netto-bedragen gelijk zijn. Daarbij wordt rekening gehouden met een algemene heffingskorting voor AOW-gerechtigden en de ouderenkorting. De door ABP gehanteerde berekeningswijze is door Defensie met PwC afgestemd.

Bovendien heeft het ABP op verzoek van de commissie steekproefsgewijs een aantal controleberekeningen uitgevoerd. Deze ondersteunen de conclusie dat betrokkenen het bedrag van de gerechtvaardigde verwachting hebben ontvangen

De tweede vraag is of de uitvoering van de regeling is geborgd. Met andere woorden zijn er zekerheden in de regeling ingebouwd dat betrokkenen de gerechtvaardigde verwachting daadwerkelijk ontvangen.

Hierna zal daar tegen de achtergrond van de gerechtvaardigde verwachting verder op worden ingegaan. Achtereenvolgens komt het opbouwpercentage bij pensioen, de (na-)betaling en ouderenkorting en de situatie bij scheiding aan de orde.

4.3 Het ABP-pensioen

Het ABP-pensioen is de afgelopen jaren in het AOW-gat-dossier regelmatig onderwerp van gesprek geweest. Bij de meldingen wordt de lagere pensioenopbouw veelvuldig genoemd. Vaak wordt gemeld dat de pensioenopbouw niet doorloopt tot de AOW-ingang maar ook dat de pensioenopbouw na de wijziging van het pensioenreglement lager is geworden. Het gaat bij het laatste om de gevolgen van het verhogen van de pensioenrichtleeftijd van 65 naar 67 jaar in 2015. Als gevolg daarvan is de jaarlijkse opbouw van 1,75% van de pensioengrondslag vanaf 2015 naar 1,657% gegaan. Het verschil in jaarlijkse opbouw is dus 0,093%.

Daar komt bij dat het lagere opbouwpercentage gericht is op een uitkeringsleeftijd van 67 jaar en wordt die lagere opbouw herrekend naar leeftijd 65 met als gevolg dat de lagere opbouw ook nog eens 14% lager werd. Als gevolg daarvan wordt het totale ABP-pensioen lager dan wanneer alles bij het oude was gebleven. Dit had tot gevolg dat de oorspronkelijk gerechtvaardigde verwachting is aangepast.

Hierbij komt de vraag aan de orde of er een inbreuk is gemaakt op de gerechtvaardigde verwachting. Tegen de tijd dat het ABP-pensioen in zou gaan wist iedere betrokkene of kon het weten hoeveel ABP pensioen men zou ontvangen. Daar is goed over gecommuniceerd. De gerechtvaardigde verwachting is wat dat betreft niet in het geding geweest. Anderzijds is het zo dat de gerechtvaardigde verwachting kort voor de pensioendatum is gewijzigd.

Deze wijziging werd wel als teruggang beschouwd, maar staat los van de wijze waarop het AOW-gat is gecompenseerd.

Op deze lagere opbouw is regelmatig gewezen. Zoals in de meldingen onder andere:

- De bijlage 2 bij de brief van 2018/005 d.d. 11 april 2018 van H. Van den Heuvel aan de Voorzitter van de vaste Kamercommissie voor Defensie.
- Bijlage 1 bij het schrijven van L. Van den Heuvel van 16 mei 2019 aan de voorzitter van de vaste Kamercommissie voor Defensie van 16 mei 2019. In het gegeven voorbeeld bouwt betrokkene als gevolg van de wijziging van het pensioenreglement per jaar 0,76% minder

pensioen ofwel (bij een salaris van € 80.000) € 456 per jaar minder op. Levenslang. Een verlies van iets meer dan 1% van het ABP-pensioen.

De verschillen zijn niet substantieel, maar ook weer niet geheel te verwaarlozen, zeker omdat het verschil levenslang is. Hoe dan ook, feit is wel dat het ABP-pensioen lager was zonder de wijziging van de pensioenregeling het geval geweest zou zijn.

De CRvB heeft zich uitgesproken over de vraag of de minister bij het bepalen van de gerechtvaardigde aanspraak ten onrechte is uitgegaan van een pensioenrichtleeftijd van 67 jaar vanaf 1 januari 2015 en overwoog:

“Appellanten kunnen evenmin worden gevolgd in hun subsidiair ingenomen standpunt dat de minister bij het bepalen van de gerechtvaardigde aanspraak ten onrechte is uitgegaan van een pensioenleeftijd van 67 jaar vanaf 1 januari 2015 dan wel dat de minister voor het hanteren van die pensioenrichtleeftijd een compensatie had moeten bieden, zoals hij bij burgerambtenaren wel heeft gedaan.”

“...staan in deze zaken de problematiek van het AOW-hiaat en het gegeven van de veranderde pensioenrichtleeftijd los van elkaar.”

“De keuze van de bij de wijziging van het Pensioenreglement betrokken sociale partners om de pensioenleeftijd van 65 jaar te handhaven en (niettemin) een pensioenrichtleeftijd van 67 jaar vanaf 1 januari 2015 te gaan hanteren, heeft tot gevolg dat militairen vanaf de pensioengerechtigde leeftijd van 65 jaar een iets lager ouderdomspensioen krijgen dan in het geval de pensioenrichtleeftijd 65 jaar zou zijn gebleven. Het is niet aan de minister voor de gevolgen van deze wijziging van het Pensioenreglement in het kader van deze zaken een compensatie te bieden.”

“Er was dan ook geen reden voor de minister bij het bepalen van de gerechtvaardigde aanspraak de gewijzigde pensioenrichtleeftijd buiten beschouwing te laten dan wel daarvoor een compensatie toe te kennen. De Raad volgt dus de vaststelling van de gerechtvaardigde aanspraak zoals de minister die tot stand heeft gebracht.”

De CRvB ziet dus geen reden om de gevolgen van het verhogen van de pensioenrichtleeftijd en het lagere opbouwpercentage te compenseren.

De commissie baseert zich vanzelfsprekend op de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep en ziet daarin geen reden om de gevolgen van het verhogen van de pensioenrichtleeftijd en het lagere opbouwpercentage te compenseren, daarbij in ogenschouw nemend dat het in het arbeidsvoorwaardenoverleg is betrokken en er in dat proces afwegingen en keuzes zijn gemaakt.

5. De neveneffecten

5.1 Opzet van dit hoofdstuk

Dit hoofdstuk gaat over de neveneffecten van de uitvoering van de compensatieregeling AOW-gat militairen, ervan uitgaande dat de regeling zoals is overeengekomen op de juiste wijze is uitgevoerd. Het gaat daarbij om de ouderenkorting, de alleenstaandouderenkorting, de zorg- en huurtoeslag, inkomensafhankelijke bijdrage zorgverzekering, het effect van de progressie in de inkomstenbelasting en de gevolgen van scheiding.

Neveneffecten die sterk afhankelijk zijn van de individuele situatie - en waar vooraf dus geen rekening mee gehouden kon worden - is het effect op de aanspraak op zorg- en huurtoeslag, de progressie in tarieven inkomstenbelasting. Zo kan een nabetaling gevolgen hebben voor het recht op zorg- en huurtoeslag. Terugbetaling in een later jaar van eerder ontvangen toeslagen kan het gevolg zijn. De gevolgen van echtscheiding in relatie tot pensioen staan weliswaar los van de AOW-gat problematiek maar zoals hierna zal blijken is er toch een relatie met de AOW-compensatie. Hierna wordt het voorgaande uitgewerkt. Achtereenvolgens komt de ouderenkorting, de alleenstaandouderenkorting, de zorg- en huurtoeslag, het effect van de progressieve inkomstenbelasting, scheiding en het Anw-hiaat aan de orde. Maar eerst wordt stilgestaan bij de zogenoemde "losse eindjes".

5.2 De losse eindjes.

In de discussie over de AOW-compensatie zijn de neveneffecten van de regeling aan de orde geweest. In dat verband wordt er ook wel gesproken over de losse eindjes. In dat verband zijn door de staatssecretaris toezeggingen gedaan. Deze heeft meermalen in de Tweede Kamer gezegd dat ze bereid is naar individuele gevallen te kijken. Onderstaand volgt een niet limitatieve opsomming van wat er zoals is gezegd en geschreven over de neveneffecten.

- In antwoord op vragen over de losse eindjes meldde de staatssecretaris dat ze in het gesprek met de heer Van den Heuvel graag te horen als betrokkenen door de huidige AOW-compensatie onbedoeld worden benadeeld. "In dat kader merk ik op dat door Defensie bijvoorbeeld een compensatie wordt geboden aan betrokkenen die als gevolg van de nabetalingen in verband met de AOW-compensatie de verhoogde ouderenkorting mislopen"
- In de brief van 22 juni 2021 merkte de staatssecretaris op: "De commissie zal zich buigen over ieder probleem dat voortvloeit uit het AOW-gat en onder haar aandacht wordt gebracht, waarbij uiteraard ook de aan uw Kamer toegestuurde kaarten zullen worden behandeld."²⁰
- In het commissiedebat van 24 augustus 2021 toen het ging over het instellen van deze commissie (in het debat commissie Van-Zwol genoemd) en over het doortrekken van de UGM zei de staatssecretaris dat het meer gaat om de vraag of er mensen zijn die tussen wal en schip vallen. Dat is ook een van de opdrachten van de commissie om te kijken naar financiële problemen die mogelijk niet geadresseerd worden, die te inventariseren en of daar een rode draad in zit.

---

²⁰ Van de Staatsecretaris aan de Tweede Kamer van 22 juni 2021, referentie BS20210113950

De commissie merkt op dat het AOW-gat het gevolg is van eerder ingezet overheidsbeleid. Vanwege de gestegen levensverwachting is zowel de pensioenrichtleeftijd voor werknemers- en ambtenarenpensioen als de AOW-gerechtigde leeftijd verhoogd. De ex-militair was echter, vanwege het functionele leeftijdsontslag en anders dan bijvoorbeeld werknemers in het bedrijfsleven, niet in de positie om langer door te werken.

Het is de vraag of deze neveneffecten van dit overheidsbeleid voor rekening van de ex-militair komen of voor rekening van Defensie als werkgever of voor rekening van de overheid.

5.3 Ouderenkorting

In de discussie over de compensatie van het AOW-gat blijkt de ouderenkorting een belangrijke rol te spelen. Het doel van de ouderenkorting is om gepensioneerden compensatie te geven voor de lagere draagkracht na pensionering. Het is een korting op de te betalen inkomstenbelasting voor de belastingplichtige die op het einde van het kalenderjaar de pensioengerechtigde leeftijd voor de AOW heeft bereikt (art. 8.17 Wet IB 2001). De korting bedraagt in 2022 maximaal € 1726 per jaar en wordt bij de aangifte inkomstenbelasting automatisch verleend. De relatie tussen de ouderenkorting en de AOW-gatcompensatie is complex.

Bij de ouderenkorting moet een onderscheid gemaakt worden tussen de regeling vóór en na 2019. Vóór 2019 was de ouderenkorting (2018: €1596) tot een verzamelinkomen van € 36.783. Was het inkomen hoger dan deze drempel dan werd de korting abrupt verlaagd tot € 72. Vanaf 2019 wordt de korting geleidelijk afgebouwd tot een verzamelinkomen van € 49.972 (2022). Deze systeemwijziging is van belang in verband met nabetalingen in het kader van de compensatie.

De oude en de nieuwe opzet van de wettelijke regeling is als volgt:

2018

Verzamelinkomen lager dan € 36.346 € 1418

Verzamelinkomen hoger dan – 36.346 - 72.

2019

Verzamelinkomen lager dan € 36.783 € 1.596

Verzamelinkomen hoger dan –36.783 afbouw met 15% van het surplus tot nul.

Voorbeeld (ontleend aan de site van de Belastingdienst)

U hebt in 2019 de AOW-leeftijd en u hebt een verzamelinkomen van € 40.000. De afbouw bedraagt $15\% \times (\text{€ } 40.000 - \text{€ } 36.783) = \text{€ } 482$. Uw ouderkorting wordt verlaagd tot € 1.114 (€ 1.596 - € 482).²¹

Om de ouderenkorting in perspectief te zien is het van belang dat de algemene heffingskorting voor nog niet AOW-gerechtigden €2. 888 (2022) is tot een verzamelinkomen van € 21.318), aflopend naar 0 bij een inkomen van € 69.398

De algemene heffingskorting voor AOW-gerechtigden is in hetzelfde jaar € 1.494 tot een inkomen van € 21.318 gelijkmatig aflopend naar 0 bij een inkomen van € 69.398. De AOW-gerechtigde heeft

²¹ Bij een verzamelinkomen van € 47.423 is de ouderkorting gedaald tot 0.

hetzelfde jaar ook recht op ouderenkorting van € 1.726 tot een inkomen van € 38.465 gelijkmatig aflopend naar 0 bij een inkomen van € 49.972. De maximale heffingskorting voor AOW-gerechtigden is dus € 3.220,- terwijl die voor nog niet AOW-gerechtigden € 2.888 is. Deze benadering is in het algemeen in het voordeel van betrokkenen.

Bij de vaststelling van de compensatie is door ABP rekening gehouden met de algemene heffingskorting voor AOW-gerechtigden en met de ouderenkorting. Dus met maximaal € 3.220. De algemene heffingskorting voor nog niet AOW-gerechtigden is € 2.820 (2022). De door ABP toegepaste kortingen leidde tot maximaal € 300 meer heffingskorting dan wanneer met de algemene heffingskorting voor nog niet AOW-gerechtigden rekening was gehouden.

Wat betreft de ouderenkorting zijn er twee situaties te onderscheiden:

De ex-militair die nog niet AOW-gerechtigd is en over de periode van pensioeningang tot AOW-ingang fiscaalrechtelijk geen aanspraak kan maken op ouderenkorting. Echter bij de berekening van de AOW-gat compensatie heeft ABP wel rekening gehouden met de ouderenkorting. Dit leidde tot een hogere heffingskorting (algemene heffingskorting plus ouderenkorting) dan wanneer de algemene heffingskorting voor niet AOW-gerechtigden toegepast zou zijn.

1. Het merendeel van gerechtigden tot een AOW-gat compensatie, te weten 69% , behoorde tot deze categorie. Er zijn situaties denkbaar waarin deze berekeningsmethodiek minder gunstig uitpakt- bijv. bij hogere inkomens en toepassing van de algemene heffingskorting voor nog niet AOW-gerechtigden aantrekkelijker is. De commissie adviseert om degenen die aantonen dat ze benadeeld zijn een (gebruteerde) compensatie te geven.
2. De oud-militair die al wel AOW-gerechtigd is en die een nabetaling AOW-compensatie ontvangt met als gevolg dat de ouderenkorting lager wordt. In een van de gesprekken die de Staatssecretaris had met L. Van den Heuvel is het onderwerp ouderenkorting aan de orde geweest. ²² 31% van de totale groep gerechtigden op een AOW-gat compensatie was AOW-gerechtigd. Dat Defensie oog heeft voor dit nadeel blijkt uit het volgende. De staatssecretaris geeft aan het graag te horen “ *als betrokkenen door de huidige regeling worden benadeeld. In dat kader merk ik op dat door Defensie bijvoorbeeld een compensatie wordt geboden aan de betrokkenen die als gevolg van de nabetalingen in verband met de AOW-compensatie de verhoogde ouderenkorting mislopen.*”

De site van Defensie meldt het volgende: “Gebleken is dat de nabetalingen die in het kader van de AOW-gat compensatie zijn gedaan in 2017, 2018 of 2019 voor enkele oud-medewerkers nadelige consequenties hebben gehad in verband met de aanspraak op ouderenkorting. Door deze betalingen is het inkomen gestegen boven het ‘grensinkomen’, waardoor zij de hogere ouderenkorting zijn ‘misgelopen’. Betrokkenen hebben hierdoor financieel nadeel geleden ten opzichte van de situatie wanneer de tegemoetkoming AOW-hiaat direct vanaf 65 jaar zou zijn uitbetaald. Defensie heeft besloten dat financieel nadeel te compenseren.

Het is mogelijk dat meer oud-medewerkers dit nadeel hebben gehad. Als u meent dat die situatie ook bij u van toepassing is geweest, dan kunt u een e-mail te sturen naar met als onderwerp ‘verzoek compensatie gemis ouderenkorting door nabetaling tegemoetkoming AOW-hiaat’. Vanuit Defensie zal dan zo spoedig mogelijk met u contact worden opgenomen.”

---

²² Antwoorden van de Staatssecretaris op schriftelijke vragen van het lid Karabulut (SP) over de losse eindjes van de AOW-gat compensatie, brief van de staatssecretaris aan de Tweede Kamer van 29 mei 2020.

Het is de commissie bekend dat in één geval een vaststellingsovereenkomst is gesloten waarin het negatieve effect van de nabetaling op de ouderenkorting is gecompenseerd. Overigens is het ook zo dat een nabetaling een lagere ouderenkorting op kan leveren in het jaar van betaling, maar de ouderenkorting in voorgaande jaren hoger of gelijk was geweest als de nabetaling over meer jaren was uitgesmeerd. Er is dan sprake van egalisering. Dit in ogeschouw nemend concludeert de commissie dat er, behoudens mogelijk specifieke gevallen, geen nadeel optreedt voor betrokkenen als gevolg van de nabetaling. Mochten er zich toch ex-militairen melden die aantoonbaar nadeel hebben ondervonden voor de ouderenkorting, dan ligt een compensatie voor de hand.

De commissie concludeert dat een nabetaling wat betreft de ouderenkorting nadelig uit kan vallen voor de ontvanger als deze in het jaar van ontvangst AOW-gerechtigd is en een inkomen, zonder de nabetaling, heeft dat hoger is dan de drempel (2022 € 34.465)) maar lager dan € 49.972. Het is maatwerk. De commissie beveelt aan om het initiatief niet bij de betrokken ex-militair te leggen om gemis aan ouderenkorting vast te stellen, maar bij Defensie en alle betrokkenen hier over te informeren en te wijzen op de eerder gepubliceerde tekst op de website van Defensie.

5.4 Alleenstaandouderenkorting.

Wat geldt voor de ouderenkorting geldt ook voor de alleenstaandouderenkorting. Men krijgt de alleenstaandouderenkorting als men het hele kalenderjaar of een deel daarvan een AOW-uitkering voor een alleenstaande krijgt of daar recht op hebt. De alleenstaandouderenkorting is in tegenstelling tot de ouderenkorting niet inkomensafhankelijk. Volgens opgave van het ABP is 3,27% van de gerechtigden op AOW-compensatie alleenstaand.²³ De alleenstaandouderenkorting is € 449 (2022). Bij het bepalen van de gerechtvaardigde aanspraak en van vergoeding van de AOW-gat compensatie is daar door ABP rekening mee gehouden.²⁴

De commissie concludeert wat betreft de alleenstaandouderenkorting er geen reden is voor verdere actie nu de bij de bepaling van de compensatie rekening is gehouden met de alleenstaandouderenkorting en deze niet inkomensafhankelijk is.

5.5 Zorgtoeslag

Om in aanmerking te komen voor zorgtoeslag mag het inkomen in 2021 niet hoger zijn dan € 31.998 (2022) per jaar.

Bij iemand met een [toeslagpartner](#) mag het inkomen samen niet hoger zijn dan € 40.944 (2022) per jaar. Daarnaast mag het vermogen op 1 januari 2022 niet hoger zijn dan € 120.020.

Is er sprake van een [toeslagpartner](#) dan mag het vermogen niet hoger zijn dan € 151.767.

Voor militairen in actieve dienst, worden de ziektekosten gedekt door de ziektekostenregeling van het ministerie van Defensie. Men is dan ook niet verplicht verzekerd voor de Zorgverzekeringswet. De militair in actieve dienst krijgt daarom geen zorgtoeslag. De ex-militair die een UGM-uitkering of een AOW-uitkering en pensioen ontvangt kan dus wel aanspraak maken op zorgtoeslag. Dientengevolge kan hij dus ook geconfronteerd worden met een terugbetaling c.q. verrekening met

---

²³ ABP heeft bij de vaststelling van de compensatie voor deze groep rekening gehouden met de alleenstaande AOW.

²⁴ Zie bijlage..... Bepaling van de vergoeding tegemoetkoming AOW-hiaat.

een ontvangen zorgtoeslag als hij bijvoorbeeld een compensatie ontvangt voor het AOW-gat of een nabetaling in dat kader.

De maximale zorgtoeslag daalt bij een inkomen tot € 21.500 van € 207 per maand geleidelijk tot 0 bij een inkomen van € 40.000. Een nabetaling in enig jaar in het kader van de compensatieregeling van bijvoorbeeld van bijvoorbeeld € 10.000 betekent in dat jaar een lagere maandelijkse zorgtoeslag van zo'n € 120. Als het bedrag van de nabetaling echter als reguliere betaling gespreid over twee jaar was ontvangen, dan was de invloed ervan in die twee jaar nominaal gelijk.²⁵

De vraag of iemand recht heeft op zorgtoeslag en zo ja op welk bedrag is afhankelijk van een aantal factoren (inkomen en vermogen aanvrager en het inkomen en vermogen toeslagpartner). Defensie kan daar geen rekening mee houden omdat er geen inzicht is in de persoonlijke omstandigheden. Zoals hiervoor is aangegeven wordt het effect van een nabetaling geneutraliseerd door een hogere toeslag in de jaren daarvoor. Een soort middeling dus. Mogelijk kan ABP hier een actieve rol kunnen spelen omdat die over de benodigde gegevens beschikt.

5.6 Huurtoeslag

Niet iedereen die huurt kan huurtoeslag krijgen. Om in aanmerking te komen, mag het inkomen niet te hoog zijn. Ook mag de huur niet te hoog, maar ook niet al te laag zijn. Hoe hoog het inkomen mag zijn, hangt af van de huur, de leeftijd en de samenstelling van het huishouden van de aanvrager. Zo mag de maandelijkse huur in 2022 niet hoger zijn dan € 763,47. Daarnaast mag men ook niet te veel vermogen hebben, zoals spaargeld. Iedere bewoner mag op 1 januari 2022 maximaal € 31.340 hebben. Partners mogen samen op 1 januari 2021 maximaal € 62.680 hebben. Als het inkomen of vermogen van de aanvrager of de toeslagpartner in de loop van een jaar een te hoog inkomen blijkt te hebben of een te groot vermogen kan dat doorgegeven worden aan de belastingdienst om te voorkomen dat men na afloop van het jaar terug moet betalen. In de meldingen is ook het gemis aan als gevolg van een (na)betaling een enkele keer genoemd.

Het is noch bij de commissie, noch bij Defensie als werkgever bekend hoeveel ex-militairen in een huurwoning wonen en of zij in aanmerking kwamen voor huurtoeslag. Onderstaand is de invloed te zien van een hoger inkomen als gevolg van een nabetaling op de huurtoeslag.²⁶

---

²⁵ Zuiverder zou zijn als in de schaduwberekening niet van niet van het hele bedrag van de AOW-gat compensatie wordt uitgegaan, maar de brutering buiten beschouwing te laten. Immers, als de AOW-leeftijd niet was verhoogd dan had betrokkene de AOW ontvangen zonder brutering. In incidentele gevallen zou dit nog een verschil kunnen maken in het nadeel van betrokkene.

²⁶ Rekening gemaakt op de site van de Belastingdienst (cijfers 2021).

Gegevens: jaar 2021, kale huur € 700, servicekosten € 50 per maand. Aanvrager (65 jaar) en diens partner hebben een zodanig vermogen dat dit de huurtoeslag niet beïnvloedt. De toeslagpartner heeft geen inkomen.

Inkomen (pensioen en AOW-comp.)	huurtoeslag per maand
€ 25.000	€ 272
- 30.000	- 162
- 35.000	- 65
- 40.000	geen toeslag

Dit betekent bijvoorbeeld dus dat de maandelijkse toeslag flink lager wordt of geheel verloren gaat wordt als in enig jaar het inkomen flink hoger wordt als gevolg van een nabetaling AOW-compensatie. Stijgt het reguliere inkomen van € 30.000 naar € 40.000 of hoger dan is het verlies aan maandelijkse huurtoeslag € 162. De invloed van een nabetaling op de hoogte van de huurtoeslag is dus niet te verwaarlozen bij inkomens tot modaal.

In een vaststellingsovereenkomst die Defensie aan de commissie heeft verstrekt is een (gebruteerde) compensatie voor de nadelige gevolgen voor de zorg- en huurtoeslag vanwege een nabetaling overeengekomen. Het nadelige gevolg zou niet zijn opgetreden als de volledige AOW-compensatie eerder (gespreid) zou zijn uitbetaald.

De commissie concludeert dat bij de huurtoeslag is, net als bij de zorgtoeslag en de ouderenkorting, sprake van egaliserende werking en is er van wege de vele variabelen geen algemene regel vast te stellen om te compenseren.

5.7 Inkomstenbelasting

Denkbaar is dat iemand als gevolg van de “gebruteerde” AOW en/of een nabetaling over meer dan één jaar in een hoger IB-tarief valt dan wanneer de reguliere AOW was ontvangen. Het gaat dan om enkele procenten van het deel dat in een hogere schijf valt. Het verschil in belastingtarief voor een niet AOW-gerechtigde tussen de eerste en de tweede de schijf is zo’n 4% is. Bij het maken van de afspraken en de uitvoering van de uitbetaling van de AOW-compensatie had hier vanwege het casuïstische karakter geen rekening mee gehouden kunnen worden. De uiteindelijk te betalen inkomstenbelasting is mede afhankelijk van andere inkomsten en aftrekposten.

Maar als betrokkene bovendien als gevolg van de nabetaling ook nog de volledige ouderenkorting verliest, blijft er van de nabetaling weinig over.²⁷

²⁷ Zie bijlage bij de brief van L. van den Heuvel brief van 11 april 2018.

Een aansprekend voorbeeld is opgenomen in bijlage 2 bij de brief van H. Van den Heuvel van 11 april 2018 aan de voorzitter van de vaste Kamercommissie voor Defensie.

Daarin gaat het om een uitbetaling van de 90%-vergoeding. Een nabetaling van zo'n € 2.000 bruto resulteerde niet alleen in een hoger tarief inkomstenbelasting maar ook in het verlies van de ouderenkorting. Het eindresultaat was dat van de nabetaling iets minder dan € 150 resteerde.

In dit voorbeeld zit het nadeel grotendeels in de verlies van ouderenkorting (maximaal € 1292 in 2017) door de toenmalige systematiek en deels in het hogere tarief. De commissie kan het eindresultaat niet geheel verklaren. Mogelijk waren andere inkomensbestanddelen van betrokkene mede de oorzaak.

De staatssecretaris heeft aangegeven dat ex-militairen als deze zich kunnen melden bij Defensie voor een compensatie.

Volgens Defensie wordt bij de regeling voor de AOW-gat compensatie en de nabetalingen rekening gehouden met de progressie in de tarieven. Er kan – aldus Defensie – geen nadeel ontstaan voor de ex-militair.

Omdat bij de nabetalingen rekening wordt gehouden met de progressie in de inkomstenbelasting ziet de commissie op dit punt geen aanleiding tot actie.

5.8 Scheiding

5.8.1 Inleiding

Strikt genomen staan de gevolgen van scheiding los van de AOW-gat compensatie. Echter, als de AOW-ingangsdatum en de pensioenrichtleeftijd in het algemeen als gevolg van de gestegen levensverwachting niet was verhoogd, was er geen verschil geweest in ingangleeftijd van de op 65 jaar wettelijk vastgestelde ingangsdatum van het militairen pensioen en overige pensioenregelingen. Van de door een groot aantal melders gesignaleerde onrechtvaardigheid was er dan geen sprake geweest. De commissie vond dit voldoende reden om hier, buiten de grenzen van de opdracht, dieper op in te gaan.

In dit onderdeel wordt eerst een beeld geschetst van de wettelijke regeling omtrent scheiding en pensioenverdeling alsmede enkele praktische aspecten. Daarna komt het aspect van de verschillende ingangsdata van het pensioen van beide ex-partners aan de orde. Daarbij wordt een handreiking gedaan om alsnog andere afspraken te maken wat betreft de verdeling van het pensioen. Het tweede onderwerp gaat over de vaststelling van de AOW-gat compensatie van de gescheiden ex-militair.

5.8.2 Wettelijke regeling.

De regeling voor het verdelen van pensioen bij scheiding is te vinden in de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (Wet VPS) van 1995. Van belang is dat deze wet regelend recht bevat. Dat wil zeggen dat de scheidende partijen van de wet afwijkende afspraken kunnen maken. Verder is relevant dat er een wetsvoorstel Wet pensioenverdeling bij scheiding (wet PVS) in de Tweede Kamer aanhangig is dat de Wet VPS moet vervangen. De geplande ingangsdatum van de nieuwe wet is 1 juli

2022.²⁸ De nieuwe wet is een trendbreuk met de huidige regeling en is van belang voor scheidingen die na de invoering van de Wet pensioenverdeling bij scheiding plaatsvinden en heeft dus geen invloed op scheidingen tot die datum.

De hoofdregel is dat op basis van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding 1995, de vereveningsgerechtigde recht heeft op de helft van het tijdens de huwelijkse periode of duur van het geregistreerd partnerschap opgebouwde ouderdomspensioen. Het opgebouwde partnerpensioen, inclusief de voorhuwelijkse periode, komt geheel aan de partner toe. Dit geldt voor beide partijen over en weer.

De vereveningsgerechtigde heeft een afhankelijk recht, dat wil zeggen dat het deel dat aan de vereveningsgerechtigde toekomt, ingaat op het moment dat het ouderdomspensioen van de ex-partner ingaat. Deze heeft een rechtstreekse aanspraak op de pensioenuitvoerder, in dit geval het ABP. Omdat het een afhankelijk recht is volgt dit het uitkeringspatroon van het deel dat aan de andere ex-partner toekomt. Dit betekent onder meer dat als deze het pensioen eerder of later in laat gaan dan de ingangsdatum op basis van de pensioenregeling of kiest voor een hoog-laag constructie, dit gevolgen heeft voor de pensioenuitkering aan de andere ex-partner.

Voor het geval de vereveningsgerechtigde partner eerder komt te overlijden dan de vereveningsplichtige partner, wast het deel van de overleden ex-partner weer aan bij de ander. Deze krijgt dan weer recht op het gehele opgebouwde ouderdomspensioen.

De ex-partner heeft een rechtstreekse aanspraak op het pensioenfonds mits de melding van de scheiding binnen de wettelijke periode van twee jaar aan het pensioen is gedaan. Is dat niet het geval dan heeft de ex-partner geen aanspraak op het pensioenfonds maar een aanspraak op de andere ex-partner.²⁹ De pensioenuitvoerder betaalt in dat geval het hele pensioen uit aan de deelnemer en deze zal het deel dat aan de ex toekomt door moeten betalen. De vereveningsplichtige moet het brutobedrag doorbetalen aan de ex-partner. Het is echt wel mogelijk om de belastingdienst een voorlopige aanslag te vragen zodat die aftrekpost en de ouderen- en alleenstaandeouderenkorting korting al tijdens het kalenderjaar kan worden verzilverd.

Ook is het mogelijk dat partijen kiezen voor conversie van de pensioenaanspraken. Omdat conversie in slechts enkele procenten van het aantal scheidingsgevallen voorkomt wordt dat hier niet verder besproken. Voor een nadere uitleg daarover wordt verwezen naar bijlage 3

De ervaring leert dat lang niet in alle scheidingsgevallen de scheiding binnen de wettelijke periode van twee jaar aan de uitvoerder wordt gemeld.³⁰ Het aantal niet-melders is uiteraard bij ABP niet bekend.

Degenen die de scheiding niet hebben doorgegeven aan ABP en dus het vereveningsdeel aan de ex-partner doorbetaalt krijgt bij de aangifte inkomstenbelasting de juiste ouderen- en alleenstaandeouderenkorting en algemene heffingskorting. Het doorbetaalde pensioendeel is immers aftrekbaar, verlaagt verzamelinkomen en beïnvloedt de heffingskortingen.

---

²⁸ De ingangsdatum is al eerder uitgesteld. Mogelijk wordt die weer uitgesteld tot de invoering van het nieuwe pensioenstelsel.

²⁹ De pensioenuitvoerder is overigens vrij om aan een melding die na de wettelijke periode van twee jaar wordt ontvangen hetzelfde gevolg te geven, mits beide ex-partner daarom verzoeken dan wel daarmee instemmen.

³⁰ Het percentage meldingen is per pensioenuitvoerder verschillend.

Het is niet ondenkbaar dat in de helft van de gevallen de melding tijdig is gedaan.

Het achterwege laten van de melding kan bij hogere inkomens een neveneffect hebben. De vereveningsplichtige ex-partner die het hele pensioen ontvangt wordt belast tegen het tabeltarief en kan het doorbetaalde deel van het pensioen mogelijk tegen een lager tarief aftrekken.³¹ In situaties waarin de melding niet is gedaan kunnen dus de gevolgen van een scheiding nog lang doorwerken. *De commissie ziet in de aanpassing van de fiscale regelgeving geen aanleiding om betrokkenen – die verzuimd hebben de scheiding tijdig te melden bij de ABP - compensatie te bieden.*

5.8.3 De meldingen.

Van de 941 meldingen bij het meldpunt gaan er 152 over het ABP-pensioen en scheiding. Daarvan geven er 63 een financiële onderbouwing. Het gaat bij de meldingen vooral over het verschil in ingangsdata van de pensioenregelingen van beide ex-partners

Het gaat erom dat de pensioenleeftijd van de partner is opgehoogd naar 67 terwijl die van de ex-militair 65 is gebleven. De ex-militair moet als gevolg hiervan dus twee jaar langer wachten op het pensioen van de ex-partner dan was voorzien ten tijde van de scheiding.³² Hoe jonger de ex-partner is hoe langer de gepensioneerde militair moet wachten. Dit wordt - begrijpelijk - als onrechtvaardig ervaren. Hierna wordt een handreiking gedaan om de pensioenverdeling in een aantal situaties alsnog anders te regelen.

In beginsel worden alle gescheiden militairen, ook al is de scheiding niet gemeld bij ABP geraakt. Dit geldt onder meer niet als in huwelijkse voorwaarden of scheidingsconvenant van de Wet VPS afwijkende afspraken hebben zoals een ander verdelingspercentage of als men conversie is overeengekomen of als de partner geen pensioenregeling heeft.

Uit de meldingen blijkt dat de gevolgen van de latere ingangsdatum van het pensioen van de ex-partner als onrechtvaardig wordt ervaren. De vraag is: wat is hun schade? Feitelijk gezien is die er niet, want iedereen heeft gekregen waar hij of zij recht op had, namelijk het opgebouwde pensioen. De "schade" zit in het feit dat de ex-militair een periode in een benarde financiële positie terecht is gekomen met voor een aantal uiterst vervelende gevolgen. En dit wordt nu actuarieel herrekend (verhoogd) omdat de ingangsdatum is opgeschoven.

Wat betreft lopende scheidingen en toekomstige scheidingen beveelt de commissie aan, zolang de huidige wet nog van toepassing is, om in de voorlichting expliciet aandacht te schenken aan het verschil in ingangsdatum van het ouderdomspensioen, de mogelijkheid om alsnog andere afspraken te maken en de optie van conversie te overwegen.

Daarbij is volgens de commissie gerichte voorlichting aan militairen en een actieve rol van echtscheidingsprofessionals van groot belang³³. Door voor conversie te kiezen loopt men in feite vooruit op de ophanden zijn Wet PVS. Voor een nadere uitleg en een cijfervoorbeeld wordt verwezen naar bijlage 3.

---

³¹ Dat is het geval bij inkomens in het hoogste tarief.

³² Dit is anders als de ex-partner het pensioen eerder in laat gaan. Maar in dat geval is er geen reden om een melding te doen.

³³ De commissie denkt daarbij aan aandacht vragen voor de thema o.a. bij de Nederlandse orde van advocaten, Vereniging van pensioenrecht, de Koninklijke notariële broederschap notarissen en de Vereniging van Familierecht Advocaten en scheidingsmediators.

Het tweede aspect van de scheiding gaat over de vaststelling van de compensatie.

Het ABP houdt bij het berekenen en uitkeren van de compensatie geen rekening met de rechtstreekse aanspraak op ouderdomspensioen van de ex-partner van de deelnemer.

Dit betekent dat het ABP niet uitgaat van de juridische realiteit door geen rekening te houden met de rechtstreekse aanspraak van de ex-partner op het ABP. Zie hierna voor een verklaring.

De vraag is of dit terecht is. De gerechtvaardigde aanspraak was immers dat de ex-militair niet het gehele pensioen zou ontvangen. Dat was de juridische werkelijkheid.

Een verklaring voor deze werkwijze kan de administratieve eenvoud zijn en dat – zoals hierna zal blijken - de compensatie in veel gevallen hoger uitviel als werd uitgegaan van het niet-verevende pensioen.

Defensie heeft indertijd bewust ervoor gekozen om altijd uit te gaan van het niet-verevende pensioen, omdat dit (in het gros van de gevallen) tot een hogere gerechtvaardigde aanspraak en dus tot een hogere tegemoetkoming AOW-hiaat leidt. In sommige gevallen kan het echter gunstiger zijn om uit te gaan van het lagere verevende pensioen vanwege de invloed van de ouderenkorting. Daarom vroeg Defensie ABP om twee berekeningen te maken waarbij de berekening van de hoogste uitkomst leidend is.

ABP heeft dit verzoek niet gehonoreerd omdat ingrijpende en kostbare systeemaanpassingen nodig zouden zijn die het ABP niet op beheerste wijze kon implementeren. Bovendien zou slechts een zeer klein aantal er baat zou hebben.

Op deze manier bleef er een weeffout in de uitvoering van compensatieregeling.

Uit berekeningen van PwC blijkt dat de compensatie hoger uit kan vallen als wordt uitgegaan van het verevende pensioen (zie bijlage 4).

Dat is het geval bij pensioenen tussen € 15.000 en € 55.000.

In een vaststellingsovereenkomst die door Defensie aan de commissie is verstrekt is een compensatie overeengekomen vanwege de lagere ouderenkorting als gevolg van de werkwijze van ABP die tot een lagere AOW-compensatie leidde.

De commissie stelde ABP in dit verband de volgende vraag

Hoe is het te verklaren dat de compensatie voor gescheiden deelnemers in een aantal gevallen hoger uitvalt als van het werkelijk aan de ex-militair uitgekeerde pensioen was uitgegaan in plaats van het gehele ouderdomspensioen, dus inclusief het deel dat aan de ex-partner werd uitgekeerd? Speelt de ouderenkorting hierbij een rol en zo ja welke?

Het antwoord van het ABP:

“Ja, de ouderenkorting speelt hierbij een rol. Dat de uitkering soms hoger uitvalt, is het gevolg van de grens (de sprong bij circa € 36.000) voor de ouderenkorting zoals die tot en met 2018 was. Daardoor wijzigde de ouderenkorting ineens van ongeveer € 1.400 naar zo’n € 70 (2018, samenwonenden) als het inkomen net boven de grens uitkwam. Als door de verevening het inkomen dan net onder de drempel viel, werd de compensatie in sommige gevallen hoger. Vanaf 2019 geldt dat het bedrag aan ouderenkorting in stappen wordt afgebouwd naarmate het inkomen hoger wordt, hetgeen betekent dat een dergelijke grote sprong als gevolg van de ouderenkorting niet meer voorkomt.”

Met een voorbeeld wordt dit toegelicht

Betrokkene is na 20 jaar huwelijk op 45-jarige leeftijd gescheiden van zijn partner. Binnen de wettelijke periode van twee jaar is de scheiding gemeld bij ABP.

<i>Opgebouwde ouderdomspensioen op leeftijd 65 is</i>	<i>€ 30.000</i>
<i>Daarvan zal rechtstreeks aan de ex-partner worden uitgekeerd</i>	<i>- 10.000</i>
<i>AOW-uitkering (gehuwden)</i>	<i>€ 11.400</i>

Als ABP voor de bepaling van de gerechtvaardigde aanspraak uitgaat van het totaal opgebouwde ouderdomspensioen, is het "verzamelinkomen" ruim boven de drempel om voor ouderaftrek in aanmerking te komen.

De feitelijke situatie is echter dat de ex-militair geen € 30.000 ouderdomspensioen krijgt uitgekeerd maar € 20.000. Omdat ABP bij de vaststelling van de hoogte van de AOW-compensatie rekening houdt met de ouderenkorting loopt deze gescheiden ex-militair een compensatie daarvoor in feite ten onrechte mis.

Betrokkene kan de ouderenkorting alleen verzilveren bij de aangifte inkomstenbelasting als hij in het jaar van ontvangst de AOW-gerechtigde leeftijd heeft bereikt.

In een vaststellingsovereenkomst die door Defensie aan de commissie is verstrekt is een compensatie overeengekomen vanwege de lagere ouderenkorting als gevolg van de werkwijze van ABP die tot een lagere AOW-compensatie leidde.

De vraag dient zich hieraan of op grond van het gelijkheidsbeginsel iedereen in een vergelijkbare situatie voor dit weeffoutje gecompenseerd moet worden, tenzij de juiste berekening tot een lager compensatiebedrag leidt.

De commissie is vanwege de impact van het op grote schaal maken van nieuwe berekeningen voorstander van een eenvoudige generieke compensatieregeling op dit punt. Daarom zocht het ABP op verzoek van de commissie uit om hoeveel gescheiden oud-militairen het gaat en hoe de verdeling is wat betreft de hoogte van het ABP-pensioen. Uit onderzoek door het ABP blijkt dat in totaal het om 2489 gescheiden oud-militairen gaat. Daarvan hebben er 407 een zogenaamd middenpensioen (van € 25.000 tot en met € 45.000). Deze zouden bij een herberekening, waarbij wordt uitgegaan van het verevende pensioen, baat kunnen hebben. De commissie adviseert om deze compensatie voor deze groep opnieuw te berekenen. En als dat een hoger bedrag oplevert de compensatie te rectificeren.

Wat betreft lopende scheidingen en toekomstige scheidingen beveelt de commissie aan, zolang de huidige wet nog van toepassing is, in de voorlichting expliciet aandacht te schenken aan het verschil in ingangsdatum van het ouderdomspensioen en de optie van conversie te overwegen. In bijlage 3 is een voorbeeld opgenomen hoe conversie werkt.

Gerichte voorlichting aan militairen en een actieve rol van echtscheidingsprofessionals van groot belang. Door voor conversie te kiezen loopt men in feite vooruit op de ophanden zijn Wet pensioenverdeling bij scheiding

De commissie denkt daarbij aan aandacht vragen voor de thema o.a. bij de Nederlandse orde van advocaten, Vereniging van pensioenrecht, de Koninklijke notariële broederschap notarissen en de Vereniging van Familierecht Advocaten en scheidingsmediators

5.9 Anw-hiaat

In het gesprek dat de commissie had met de delegatie van de heer van den Heuvel werd de verzekering van de Anw genoemd als voorbeeld van het niet rekening is gehouden met de gevolgen voor de Anw. Eerder was dit aspect, als voorbeeld van een rechtsvacuüm, ook aan de orde geweest in een gesprek dat onder andere L. Van den Heuvel had met de Staatssecretaris op 18 november 2019 over losse einden van de regeling voor het AOW-gat. De commissie merkt op dat dit thema los staat van de AOW-gat compensatie.

Als een ABP-deelnemer overlijdt, dan heeft de partner mogelijk recht op een wettelijke uitkering van de overheid, de nabestaandenuitkering.

Als de partner geen, of een gedeeltelijke Anw-uitkering krijgt, dan vulde ABP het nabestaandenpensioen als compensatie in sommige situaties aan.

De pensioenregeling is in 2018 op een aantal punten aangepast met als gevolg dat de Anw-compensatie is vervallen. Daarvoor is de mogelijkheid in de plaats gekomen om het Anw-hiaat bij Loyalis te verzekeren op semicollectieve basis met blanco acceptatie, dat wil zeggen zonder medische waarborgen. Als er medische waarborgen gevraagd zouden of een hogere premie dan ABP voorheen had dat een belemmering kunnen zijn.

Deze wijziging van de pensioenregeling gaat iedereen aan die nog niet AOW-gerechtigd is. Een Anw-uitkering loopt immers tot ingang AOW. Daar komt bij dat de AOW leeftijd inmiddels is verhoogd. Nu de Anw-compensatie voor iedereen is vervallen is er ook geen dekking meer voor het Anw-hiaat voor oud-militairen in de AOW-gat periode.

Degene die niet langer vooruitzicht hadden op Anw-compensatie van ABP had dus de mogelijkheid om in het Anw-hiaat, net als voorheen, op eigen kosten te dekken. Het is de vraag of in de AOW-gatperiode oud-militairen zijn overleden die voorheen dekking hadden voor het Anw-hiaat bij ABP en daarna geen voorziening hadden getroffen bij Loyalis. Waarschijnlijk zal dit niet in de meldingen naar voren komen omdat deze zijn gedaan door oud-militairen en niet door nabestaanden. Deze laatste groep is immers niet meer in beeld.

Het ABP schat op basis van ervaringscijfers dat 76 van de pensioengerechtigden in de AOW-gat periode zijn overleden.

Het feit dat er voor oud-militairen in de AOW-gat periode geen dekking meer is voor het Anw-hiaat heeft strikt genomen niets te maken met het verhogen van de AOW-leeftijd, maar meer met het afschaffen van de ABP-regeling zoals die tot 2019 gold. Het is echter wel een neveneffect van de verhoging van de AOW-leeftijd omdat er nu ook behoefte kan bestaan aan dekking van het Anw-hiaat na ingang van het ABP-pensioen.

Negatieve gevolgen van het afschaffen van de Anw-compensatie zijn noch bij Defensie noch bij de commissie of bij het Meldpunt bekend. Mogelijk komt dat omdat de partner van een overleden oud-militair niet meer in beeld is. Denkbaar is dat de Anw-compensatie niet is voortgezet bij Loyalis bijv. vanwege medische redenen. Of gewoon omdat men het vergeten is.

De commissie adviseert op basis van goed werkgeverschap te onderzoeken of in een van deze overlijdensgevallen een schrijnende situatie heeft voorgedaan en er over in gesprek te gaan met betrokkene.

Ook adviseert de commissie om te overwegen om in de toekomst voor de Anw-hiaat dekking te kiezen voor “ja, tenzij” in plaats van “neen, tenzij”.

Alles overziend komt de commissie tot de conclusie dat er zich geen schrijnende gevallen hebben voorgedaan als gevolg van de wijze waarop de AOW-gat compensatieregeling is opgezet en uitgevoerd. Het is echter niet uitgesloten dat er sprake is van schrijnende gevallen als gevolg van individuele persoonlijke omstandigheden. Dit valt echter buiten de opdracht van de commissie. Wel is er sprake van neveneffecten die deels het gevolg zijn van een samenhang met een of meer inkomensafhankelijke regelingen zoals de ouderenkorting, de zorg- en de huurtoeslag. De neveneffecten van het niet ophogen van de pensioenrichtleeftijd ingeval van scheiding (verschillende ingangsdata pensioen) en de berekeningsystematiek van de AOW-compensatie (uitgaan van niet verevend pensioen) zijn het gevolg de complexiteit van de wet- en regelgeving.

Hoofdstuk 6 Conclusies en aanbevelingen

De commissie heeft tot taak te onderzoeken of in de uitvoering van de regeling is geborgd dat de desbetreffende groep gewezen militairen daadwerkelijk 100% van de gerechtvaardigde verwachting voor de compensatie van het z.g. AOW gat heeft ontvangen. Binnen dit kader heeft de commissie tevens onderzocht of de uitvoering van de regeling kan leiden tot schrijnende individuele gevallen.

1. De commissie concludeert dat de communicatie en informatieverstrekking over de gerechtvaardigde verwachting en de AOW-gat compensatie helder en consequent is geweest. Daarbij is in de uitvoering van de AOW-gat compensatie geborgd dat de groep gewezen militairen daadwerkelijk 100% van de gerechtvaardigde verwachting heeft ontvangen.
2. De commissie heeft onderzocht of gewezen militairen met een inkomensterugval worden geconfronteerd op het moment dat de UGM-uitkering eindigt en de AOW-gatcompensatie aanvangt. De commissie concludeert dat dit gemiddeld genomen niet het geval is: de netto uitkering uit hoofde van de AOW-gatcompensatie is behoudens voor de allerhoogste militaire rangen hoger dan de netto UGM-uitkering. Dat er desalniettemin melding wordt gemaakt van inkomensterugval op individueel niveau heeft andere oorzaken. Zo betreft spreekt uit een aantal meldingen geen feitelijke situatie maar een verwachting voor de toekomst, die niet juist blijkt. Andere meldingen vergelijken niet de hoogte van de AOW-gatcompensatieuitkering met de (lagere) UGM-uitkering. En voor het grootste deel blijkt uit meldingen dat een lagere uitkering dan verwacht niet voortvloeit uit de AOW-gatcompensatieregeling als zodanig maar uit individuele omstandigheden van loopbaan- en/of persoonlijke aard. De commissie heeft ook die individuele omstandigheden nader onderzocht.
3. Omdat er veel meldingen van gewezen militairen gaan over de inkomensterugval na 65 jaar en men minder ontving dan men verwachtte en/of had – wat overigens voor alle gepensioneerden in heel Nederland geldt - heeft de commissie niettemin daarvoor naar een nadere verklaring gezocht. Vastgesteld kan worden dat veel melders het niet eens zijn met het niet-doortrekken van de UGM-regeling. Dit valt buiten de opdracht van de commissie. De commissie heeft kennisgenomen van de afweging die de wetgever heeft gemaakt, namelijk dat het doortrekken van de UGM-regeling zou betekenen dat een maatregel die iedereen in Nederland geraakt heeft, voor één groep medewerkers in een inkomensverbetering zou resulteren zonder langer door te werken.
4. Veel meldingen gaan nader beschouwd niet zozeer in op de AOW-gat compensatieregeling maar op de algemene versobering van de pensioenregeling, in het bijzonder het verlagen van de jaarlijkse pensioenopbouw van destijds. In dezen heeft de Centrale Raad van Beroep uitspraak gedaan en overwogen dat het niet aan de minister van Defensie is om voor de gevolgen van de wijziging van het pensioenreglement een compensatie te bieden. Over versobering van de pensioenregeling zijn destijds in het Sectoroverleg Defensie over de arbeidsvoorwaarden afspraken gemaakt, inhoudende dat de door versobering vrijgekomen arbeidsvoorwaardenruimte op andere wijze in de CAO is benut.

5. De commissie heeft voorts, om te bezien of de uitvoering van de regeling kan leiden tot schrijnende individuele gevallen nadrukkelijk wel verder gekeken naar mogelijke neveneffecten van de regeling AOW-gat compensatie. De commissie concludeert op basis van de meldingen dat er geen reden is om aan te nemen dat de uitvoering van de regeling van de AOW-gat compensatie als zodanig tot schrijnende situaties leidt, maar acht het niet uitgesloten dat daar in individuele gevallen – bijvoorbeeld als gevolg van neveneffecten in samenloop met persoonlijke omstandigheden - wel sprake van is geweest. De commissie onderkent de volgende vier aandachtspunten.
- a. De commissie concludeert dat als gevolg van betalingen wat betreft het recht op ouderenkorting geen onverwachte nadelige effecten zijn opgetreden. Dit is anders bij de nabetalingen. Een nabetaling nadelig uitvallen als de ontvanger in het jaar van ontvangst AOW-gerechtigd is en een inkomen heeft dat, zonder de nabetaling, hoger is dan € 38.465 (2022) maar lager dan € 49.972,- (2022). Hoe hoog het nadeel is, is maatwerk. De commissie beveelt aan betrokkenen te wijzen op de website van Defensie waar benadeelden de mogelijkheid hebben om zich te melden. De commissie concludeert dat er voor wat betreft de alleenstaande ouderenkorting geen reden is voor verdere actie omdat deze niet inkomensafhankelijk is en bij de bepaling van de compensatie er rekening mee is gehouden. Het effect van een nabetaling op het recht op zorg- en huurtoeslag wordt geneutraliseerd door een hogere toeslag in de jaren daarvoor. Een soort middeling dus. Omdat bij de nabetalingen rekening wordt gehouden met de progressie in de inkomstenbelasting ziet de commissie op dit punt geen aanleiding tot actie.
  - b. Wat betreft lopende scheidingen en toekomstige scheidingen beveelt de commissie aan, zolang de huidige wet nog van toepassing is, in de voorlichting expliciet aandacht te schenken aan het verschil in ingangsdatum van het ouderdomspensioen en de optie van conversie te overwegen. Daarbij is volgens de commissie gerichte voorlichting aan militairen en een actieve rol van echtscheidingsprofessionals van groot belang. Door voor conversie te kiezen loopt men in feite vooruit op de ophanden zijn Wet pensioenverdeling bij scheiding. De commissie doet een dringend beroep op pensioenuitvoerders om daaraan mee te werken. Dit geldt ook voor verzoeken om reeds eerder gemelde scheiding alsnog conversie toe te passen ook al is de tweejaarstermijn verstreken of een andere verdeling van het opgebouwde pensioen.
  - c. Wat betreft de gescheiden oud-militairen constateert de commissie dat er weeffout zit in de wijze waarop de compensatie is berekend door ABP. Deze benadering levert, zoals later bleek, in de meeste gevallen een hogere compensatie op voor betrokkenen, maar in een aantal gevallen, met name bij de zogenoemde middenpensioenen, is dit anders. De commissie is vanwege de impact van het op grote schaal maken van nieuwe berekeningen voorstander van een eenvoudige generieke compensatieregeling. Uit onderzoek door het ABP blijkt dat het in totaal om 2489 gescheiden oud-militairen gaat. Daarvan hebben er 407 een zogenaamd middenpensioen (van € 25.000 tot en met € 45.000). Deze zouden bij een herberekening, waarbij wordt uitgegaan van het verevende pensioen, baat kunnen hebben. De commissie adviseert om deze compensatie voor deze groep opnieuw te berekenen en eventueel een hogere compensatie toe te kennen.

- d. Ten aanzien van afschaffing van de Anw-hiaat dekking bij ABP adviseert de commissie aan Defensie om op basis van goed werkgeverschap te onderzoeken of zich in een van de 76 overlijdensgevallen schrijnende situaties hebben voorgedaan. Ook adviseert de commissie om voor de toekomst te overwegen voor de Anw-hiaat dekking te kiezen voor "ja, tenzij" in plaats van "nee, tenzij".

De AOW-gat compensatie toont aan hoe complex de wet- en regelgeving is, met name de samenhang tussen fiscaliteit, pensioen en inkomensafhankelijke regelingen zoals de ouderenkorting. En hoe zeer individuele, privé situaties van betekenis zijn, zoals met name rondom scheidingen is gebleken. Dit heeft onmiskenbaar een rol van betekenis gespeeld in het AOW-gat dossier. Dit ondanks alle ter beschikking staande informatiekkanalen en de gegeven voorlichting.

Bijlage 1: Instellingsbesluit

Ministerie van Defensie

Besluit van de Staatssecretaris van Defensie d.d. 6 augustus 2021, nr. BS2020026792, houdende instelling van de Commissie Schrijnende Gevallen AOW-gat Militairen

De Staatssecretaris van Defensie;
Besluit:

Artikel 1. Begripsbepalingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. Staatssecretaris: Staatssecretaris van Defensie;
- b. Commissie: commissie, bedoeld in artikel 2.

Artikel 2. Instelling en taak

1. Er is een Commissie Schrijnende Gevallen AOW-gat Militairen.
2. De commissie heeft tot taak te onderzoeken of in de uitvoering van de regeling AOW-gat van Defensie is geborgd dat de groep gewezen militairen daadwerkelijk 100% van de gerechtvaardigde verwachting heeft ontvangen. Binnen dit kader onderzoekt de commissie tevens of de uitvoering van de regeling kan leiden tot schrijnende individuele gevallen.
3. Wanneer er sprake is van schrijnende individuele gevallen brengt de Commissie de omvang van dit probleem in kaart, en komt met aanbevelingen voor mogelijke oplossingen.
4. Als opdrachtgever in de zin van dit besluit fungeert de Hoofddirecteur Personeel.

Artikel 3. Samenstelling commissieleden

1. De commissie heeft één lid.
2. Het commissielid wordt benoemd, geschorst en ontslagen door de Staatssecretaris.
3. Tot Lid, tevens voorzitter van de commissie wordt benoemd:
  - a. De heer drs. R. van Zwol
4. De commissie laat zich ter vervulling van haar taak bijstaan door twee onafhankelijke deskundigen, de heer dr. B. Dieleman en de heer em. prof. dr. Dietvorst
5. De commissie kan te allen tijde aanvullend materiedeskundigen oproepen.

Artikel 4. Instellingsduur

De commissie wordt ingesteld met ingang van 1 juli 2021 en wordt opgeheven acht weken nadat het eindrapport is uitgebracht. Oplevering van het rapport is voorzien in het derde kwartaal van 2021.

Artikel 5. Werkwijze

1. De commissie stelt haar eigen werkwijze vast.
2. De voorzitter is bevoegd externe materiedeskundigen uit te nodigen of advies bij externe materiedeskundigen in te winnen namens de commissie.

3. De commissie stelt een meldpunt in waar individuele gevallen kunnen worden gemeld en geeft daaraan bekendheid.

Artikel 6. Secretariaat

De commissie wordt ondersteund door een secretariaat. Het secretariaat is voor de inhoudelijke uitoefening van haar taak uitsluitend verantwoording verschuldigd aan de voorzitter van de commissie. Het secretariaat draagt zorg voor het meldpunt als bedoeld in artikel 5 derde lid.

Artikel 7. Inwinnen van inlichtingen

1. De commissie is bevoegd zich voor het inwinnen van inlichtingen rechtstreeks te wenden tot personen en instellingen en hen te verzoeken die medewerking te verlenen die redelijkerwijs nodig is voor de uitvoering van het onderzoek.
2. Ambtenaren van het ministerie van Defensie zijn verplicht om de leden van de commissie de verlangde medewerking te verlenen, voor zover deze samenhangt met hun ambtelijke taak.
3. De commissie kan Defensie verzoeken om nadere persoonsgegevens. Het opvragen van deze persoonsgegevens, zoals gegevens die in beheer zijn bij ABP of bij de personeelsadministratie, is alleen toegestaan indien de melder hiertoe toestemming heeft gegeven. Eerst dan zal de commissie de gevraagde gegevens bij Defensie opvragen.

Artikel 8. Kosten van de commissie

De voor het functioneren van de commissie noodzakelijk geachte kosten komen ten laste van de begroting van het Ministerie van Defensie.

Artikel 9. Geheimhouding

1. De commissie neemt geheimhouding in acht ten aanzien van alle informatie die in het kader van dit besluit bekend wordt en waarvan het karakter als vertrouwelijk is aan te merken.
2. De commissie zorgt er voor dat door een ieder die betrokken is bij de werkzaamheden van de commissie, geheimhouding in acht wordt genomen ten aanzien van alle informatie die in het kader van dit besluit bekend wordt en waarvan het karakter als vertrouwelijk is aan te merken.

Artikel 10. Eindrapport

Het eindrapport wordt door de commissie vastgesteld en door tussenkomst van de Staatssecretaris van Defensie aangeboden aan de Tweede Kamer.

Artikel 11. Archiefbescheiden

De secretaris draagt zorg voor de archivering van relevante stukken en de overbrenging daarvan na afloop van de werkzaamheden van de commissie naar het archief van het Ministerie van Defensie. De commissie zal iedere melder expliciet om toestemming vragen om de stukken die door melder naar het meldpunt zijn gezonden naar het archief van het ministerie van Defensie over te brengen.

Artikel 12. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking bij publicatie in de Staatscourant en heeft een terugwerkende kracht tot 1 juli 2021.

Artikel 13. Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als ‘Instellingsbesluit van de Commissie Schrijvende Gevallen AOW-gat Militairen’

Artikel 14. Publicatie

Dit besluit zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst en in afschrift aan de commissie worden gezonden.

DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Bijlage 2: Meldingsformulier

Meldpunt Commissie AOW-gat Militairen

Meldformulier

Aanmeldnummer MSG AOW-gat	000 (invullen door meldpunt)
Datum aanmelding:	
Achternaam:	
Voorvoegsel:	
Voorletters:	
Voornaam:	
Rang:	
Aanhef:	Heer/Mevrouw
Geboortedatum:	
Telefoonnummer/mobiele nummer:	
E-mailadres:	
Ik bent een oud-militair met uitkering op grond van: <i>(aankruisen wat van u voor toepassing is)</i>	☐ Uitkeringswet Gewezen Militairen (UGM). ☐ Militaire wachtgeldregeling 1961 (Sociaal Beleidskader 2004). ☐ Gegarandeerd maandelijks inkomen Sociaal Beleidskader Defensie 2012. ☐ Besluit Bovenwettelijke Uitkering (Loonaanvulling Sociaal Beleidskader Defensie 2012). ☐ Arbeidsongeschiktheidspensioen op basis van Besluit aanvullende arbeidsongeschiktheids- en invaliditeitsvoorzieningen militairen. ☐ Anders, ...
Ik ben een oud-burgermedewerker van Defensie met uitkering op grond van: Let op: De commissie heeft formeel geen opdracht om een advies uit te brengen m.b.t. mogelijke problemen rondom de AOW-gat compensatie voor oud-burgermedewerkers van Defensie. Desondanks wil de commissie in ieder geval inventariseren of er problemen zijn bij oud-burgermedewerkers van Defensie en zo ja wat de aard en omvang daarvan is.	☐ Wachtgeldbesluit burgerlijke ambtenaren Defensie (Sociaal Beleidskader) ☐ Gegarandeerd maandelijks inkomen Sociaal Beleidskader Defensie 2012 ☐ Besluit Bovenwettelijke Uitkering (Loonaanvulling Sociaal Beleidskader Defensie 2012) ☐ Vervroegd uittreden en prepensioen (VUT) ☐ Flexibel pensioen en uittreden (FPU) ☐ Functioneel leeftijdontslag uitkering (FLO) ☐ Aanvullende uitkering op basis van Artikel 65 Burgerlijk Ambtenarenreglement Defensie (BARD)

Rapport Commissie Schrijvende gevallen AOW-gat militairen

	☐ Anders, ...
Mijn-ID:	
ABP-klantnummer:	
Ingangsdatum van de hierboven aangegeven regeling:	
Datum waarop AOW is ingegaan of ingaat:	
<p>Beschrijving van uw klacht met zo mogelijk financiële onderbouwing. Bij een financiële onderbouwing graag aangeven waar het om bruto of nettobedragen gaat.</p>	
<p>Ik geef toestemming om mijn gegevens op te vragen bij Defensie en/of het ABP: JA / NEE</p>	
<p>Opmerkingen medewerker meldpunt:</p>	
<p>Bevestigingsmail verzonden door:</p>	

Bijlage 3: Scheiding en pensioen

De verevening van het opgebouwde pensioen is anders indien partijen andere afspraken hebben gemaakt bij huwelijkse voorwaarden of echtscheidingsconvenant. De wet geeft de mogelijkheid om de pensioenverdeling anders te regelen. Zo kan men bijvoorbeeld afzien van pensioenverevening en van partnerpensioen. In dat geval houdt dus ieder zijn eigen pensioen en is men niet meer financieel verbonden met elkaar. Ook zou men kunnen kiezen voor een andere verdeling, bijvoorbeeld 60:40. Men kan ook, mits de pensioenuitvoerder daarmee instemt, kiezen voor conversie.

Daarbij wordt het te verevenen ouderdoms- en partnerpensioen waarop de vereveningsgerechtigde partner recht heeft omgezet in een pensioen op diens eigen leven met een eigen ingangsdatum en worden alle financiële banden voor de toekomst verbroken. Een voordeel is dat beide ex-partners hun eigen financiële planning kunnen maken en niet meer afhankelijk zijn van de ingangsdatum van het pensioen van de ander. Dit betekent dus ook dat bij overlijden van de vereveningsplichtige ex-partner de andere ex-partner geen recht meer heeft op nabestaandenpensioen.

Partijen moeten – bij huwelijkse voorwaarden of in het scheidingsconvenant - uitdrukkelijk kiezen voor conversie. Vanwege de complexiteit van conversie, de advisering arbeidsintensief is en omdat verevening nu eenmaal de hoofdregel is die de wetgever heeft gekozen, komt conversie in hooguit enkele procenten van de scheidingsgevallen voor.

Conversie kan een oplossing bieden bij grote leeftijdsverschillen tussen partners. Stel dat beide partners pensioen opgebouwd hebben en de ene partner is 72 jaar terwijl de andere partner 55 is. In dat geval ontvangt de oudste partner pas het deel van het pensioen van de andere partner als hij al ver in de tachtig is. En dat terwijl de 72-jarige de helft van zijn pensioen al moet verevenen.

Aan het systeem van verevening als hoofdregel komt, als het aan de wetgever ligt, binnenkort verandering in.

Momenteel is in de Tweede Kamer het wetsvoorstel Wet pensioenverdeling bij scheiding aanhangig. De aanvankelijk geplande ingangsdatum was 1 januari 2021, maar is al verschillende malen uitgesteld. De geplande invoeringsdatum is nu 1 juli 2022.

Onderstaand voorbeeld geeft aan hoe conversie werkt. Nadrukkelijk wordt opgemerkt dat elke situatie anders is en andere uitkomsten oplevert. Dit komt vooral door verschillende leeftijden van de beide ex-partners en andere ingangsdata van het ouderdomspensioen. Bovendien hanteren pensioenuitvoerders niet allemaal dezelfde berekeningsmethode.

Op verzoek van de commissie werkte het ABP onderstaand voorbeeld uit

Uitgangspunten:

- Man en vrouw 60 jaar (beide even oud).
- Man opgebouwd pensioen € 35.000 vanaf 67 jaar.
- Vrouw opgebouwd pensioen € 25.000 vanaf 65 jaar.

Verevening

Rapport Commissie Schrijvende gevallen AOW-gat militairen

- Inkomen man van 65-67 arbeidsinkomen plus € 12.500, 50% van verevend pensioen vrouw. Na 67 € 17.500 eigen pensioen plus € 12.500= € 30.000
- Inkomen vrouw van 65 tot 67 50% eigen pensioen € 12.500. Na 67 vermeerderd met de helft pensioen van de man € 17.500 = € 30.000.
- Na overlijden van een van beide ex-partners krijgt de andere partner geen nabestaandenpensioen.

Conversie

- De helft van het ouderdomspensioen wordt geconverteerd: 17.500 (leeftijd 67) van man, 15.500 (leeftijd 65) van vrouw.
- Factor uitstel van 65 naar 67: 1,14
- Het bijzonder nabestaandenpensioen (BNP) wordt ook geconverteerd (actuarieel omgerekend) naar ouderdomspensioen. BNP is 0,7 van het ouderdomspensioen.
- Inkomen man vanaf 67 jaar: eigen ouderdomspensioen: $0,5 * 35.000 = 17.500$ plus € 17.250 geconverteerd pensioen (OP): en partnerpensioen. Totaal € 35.170
- Inkomen vrouw De vanaf 65 jaar: eigen ouderdomspensioen: € 12.500 plus geconverteerd ouderdoms- en partnerpensioen € 19.210 = € 31.710.

Opmerkingen.

- Als de man bijvoorbeeld 2 jaar jonger of ouder is dan is dan de vrouw dan gelden iets andere actuariële factoren. Het beeld blijft wel ongeveer hetzelfde. Bij grotere leeftijdsverschillen zijn de uitkomsten anders.
- De manier waarop het partnerpensioen is gefinancierd is van groot belang bij conversie. De conversie daarvan draagt bij aan de hoogte van het geconverteerde pensioen . Bij andere pensioenuitvoerders kunnen de uitkomsten wezenlijk anders zijn.
- Ex-partners hebben na conversie geen recht meer op partnerpensioen na het overlijden van de ander.

Bijlage 4: AOW- compensatie gescheiden oud-militairen

Beste .....,

Zoals telefonisch reeds aangekondigd, wil ik graag de volgende situatie met betrekking tot de AOW-gat compensatie aan je voorleggen.

Bij de bepaling van de AOW-gat compensatie gaan we, in geval van echtscheiding, uit van het - totale - niet-vevende pensioen. In de casus van de heer ..... is mij echter duidelijk geworden dat wij bij de vaststelling van de gerechtvaardigde aanspraak in bepaalde gevallen toch rekening moeten houden met de verevening van pensioen bij scheiding. De huidige methode heeft in het geval van de heer ..... tot gevolg dat de totale AOW-gat compensatie ca. € 2.358 per maand bedraagt (€ 1.755 inzake tegemoetkoming AOW en € 603 inzake aanvulling tot 100%). (zie bijlage '..... onvevend') Indien wordt uitgegaan van het vevende pensioen heeft dit tot gevolg dat de totale AOW-gat compensatie voor de heer ..... ca. € 2.492 per maand bedraagt (€ 1.755 inzake tegemoetkoming AOW en € 737 inzake aanvulling tot 100%). (zie bijlage '..... vevend') In dit geval is de aanvulling € 134 hoger.

Het verschil wordt veroorzaakt door een aantal elementen in het bruto-netto traject (loonbelasting tarieven, algemene heffingskorting en ouderenkorting). In dit specifieke geval speelt de ouderenkorting (die van toepassing is bij de bepaling van de gerechtvaardigde aanspraak) een belangrijke rol: uitgaande van het - lagere - vevende pensioen heeft de heer ..... een inkomen waarbij de ouderenkorting maximaal is. Door het pensioen dat wordt uitgekeerd aan zijn ex-partner hierbij op te tellen in de bepaling van de AOW-hiaat compensatie wordt de ouderenkorting echter voor een groot gedeelte afgebouwd. Dit leidt - in verhouding - tot een lagere waarde van de gerechtvaardigde aanspraak, die op zijn beurt weer leidt tot een lagere AOW-gat compensatie.

Wij vinden deze situatie niet wenselijk en willen de casus van de heer ..... oplossen. Dat kan naar onze mening op twee manieren: (optie 1) we komen tot een vaststellingsovereenkomst waarin een 'schadebedrag' wordt vastgelegd die vervolgens door ABP wordt uitbetaald, of (optie 2) ABP past alsnog de gerechtvaardigde aanspraak aan en er wordt een nieuwe beschikking AOW-gat compensatie opgesteld. Onze voorkeur gaat uit naar optie 2.

Door PWC is uitgezocht dat het 'probleem' bij meer personen kan voorkomen dat de AOW-gat compensatie bij het vevende pensioen hoger is dan wanneer wordt uitgegaan van het niet-vevende pensioen. Dit hangt echter af van de hoogte van het pensioeninkomen van de deelnemer en de hoogte van het vevende pensioendeel. Voor militairen bestaat de AOW-gat compensatie uit de tegemoetkoming AOW-uitkering en de aanvullende 100% maatregel. Omdat de hoogte van de tegemoetkoming AOW-uitkering onafhankelijk is van het pensioeninkomen en de mate van verevening tonen wij in onderstaande tabel alleen de resultaten van de aanvullende 100% maatregel voor verschillende pensioeninkomens. Achtereenvolgens worden de resultaten getoond uitgaande van het niet-vevende pensioen (de huidige methode die wordt gehanteerd) en een 5-tal varianten

waarbij het verevende pensioen toeneemt van 10% (waardoor het pensioeninkomen voor de berekening 90% bedraagt) tot 50%.

Niet verevend pensioen (€ per jaar)	Tegemoetkoming AOW-hiaat (aanvullende 100% maatregel) € per maand					
	Niet-verevend pensioen (APG methode)	10% verevend pensioen	20% verevend pensioen	30% verevend pensioen	40% verevend pensioen	50% verevend pensioen
15.000	597	547	497	447	399	346
20.000	730	698	631	564	497	432
25.000	662	712	730	681	597	514
30.000	545	619	683	733	698	597
35.000	478	505	598	669	733	681
40.000	453	475	728	598	683	730
45.000	514	452	475	505	619	712
50.000	607	514	453	478	545	662
55.000	670	602	494	461	485	609

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de gehanteerde methode (die uitgaat van het niet-verevende pensioen) alleen bij lage en zeer hoge pensioenen (€ 15.000, € 20.000 en € 55.000) de hoogste AOW-gat compensatie tot gevolg heeft. Bij de tussenliggende pensioeninkomens is de AOW-gat compensatie bij (een bepaalde mate van) verevening hoger.

Defensie wil situaties zoals die van de heer ..... naar de toekomst graag voorkomen, zodanig dat vooraf wordt bekeken wat voor de ex-defensiemedewerker de gunstigste situatie is bij de vaststelling van de gerechtvaardigde aanspraak (vevendend of on-vevendend). Graag zou ik van ABP vernemen op welke wijze dat zou kunnen worden uitgevoerd. En wat dit betekent voor de uitvoerings- resp. uitkeringslasten?

Daarnaast zou ik ook graag vernemen wat het betekent als bij de vaststelling van de gerechtvaardigde aanspraak voor iedereen op wie dat van toepassing is rekening wordt gehouden met verevend of on-vevendend, dus ook als dat ongunstig uitpakt.

Dan rest ook de vraag wat we doen met mogelijke vergelijkbare situaties die nu AOW-gat compensatie ontvangen of die de compensatie al hebben gehad. Over die vraag stem ik ook graag met jullie af. Is het in dat verband handig/mogelijk om aan de hand van bovenstaande tabel een kleine steekproef te doen? Is het – indien nodig – mogelijk om lopende of oude gevallen te gaan herstellen en wat zou de impact voor de uitvoering zijn en welke kosten zijn hiermee gemoeid (zowel in de uitvoering als ook in de uitkeringslasten)?

Tot slot. Na deze week ben ik vier weken met vakantie. Graag zou ik daarom deze week alvast even telefonisch contact hebben of er nog vragen zijn over deze mail.

Bijlage 5: Anw-hiaat

De site van het Ministerie van Defensie meldt over de Anw-dekking het volgende:

Defensie biedt na overleg met bonden een alternatief voor het vervallen van de Anw-compensatie per 1 mei 2018.

Militairen en burgermedewerkers van Defensie kunnen zich via een collectieve regeling verzekeren voor een eventueel Anw-hiaat. Die mogelijkheid is er ook voor voormalig militairen met een UGM-uitkering en andere oud-Defensiemedewerkers. Defensie heeft hierover afspraken gemaakt met verzekeraar Loyalis. Ook is met Loyalis afgesproken dat de andere oud-Defensiemedewerkers zich hier individueel kunnen verzekeren.

Wat is Anw-compensatie?

Als een ABP-deelnemer overlijdt, dan heeft de partner mogelijk recht op een wettelijke uitkering van de overheid, de nabestaandenuitkering. Dat is geregeld via de Algemene nabestaandenwet (Anw). Als de partner geen, of een gedeeltelijke Anw-uitkering krijgt, dan vult ABP het nabestaandenpensioen in sommige situaties aan. Dat heet Anw-compensatie. De huidige compensatie vervalt echter per 1 mei 2018. Meer informatie hierover vindt u op www.abp.nl/anw.

Verzekeren of niet?

Wel of niet verzekeren van het eventuele Anw-hiaat hangt af van ieders persoonlijke wensen en omstandigheden. Misschien is iemand al voldoende verzekerd en/of heeft u geen aanvullende financiële voorziening nodig. Iedereen die wel een aanvullende Anw-voorziening wil, kan dit dus bij Loyalis doen.

Bijlage 6: Verslag gesprek van de commissie met delegatie L. Van den Heuvel

Verslag gesprek commissie Schrijvende Gevallen compensatie AOW-gat Militairen met Delegatie Loek van den Heuvel 4 November 2021 van 10-11.15 uur

Vanuit commissie:

- *De heer R. van Zwol*, voorzitter commissie en adviseur Raad van State
- *De heer G. Dietvorst*, emeritus hoogleraar fiscale en juridische aspecten pensioen en andere toekomstvoorzieningen Tilburg University
- *De heer B. Dieleman*, pensioendeskundige bij Eversheds-Sutherland en voor defensie onder meer met UGM bezig geweest
- *De heer H. Timmerman*, CAOP ambtelijk secretaris commissie
- *De heer F. Kuijpers*, adviseur CAOP

Delegatie de heer L van den Heuvel:

- *De heer L van den Heuvel*, initiator strijd AOW-gat militairen. In 1969 in dienst getreden bij de Koninklijke Marine. Als matroos der derde klasse opgeklommen tot de rang van luitenant ter zee der tweede klasse oudste categorie. Gediend bij diverse onderdelen zoals bovenwaterschepen, de Marineluchtvaartdienst waar hij naast zijn logistieke functie ook dienst deed als helikopterredder en deelnam aan een aantal reddingsacties, Logistieke school voor de Koninklijke Marine in de functie van instructeur en later als hoofdinstructeur en door zijn hele diensttijd heen in logistieke functies bij diverse operationele eenheden van het Korps Mariniers waarbij hij als vlootpersoneel de Bergtraining in Schotland en de koudweertraining in Noorwegen met succes heeft doorlopen. Direct en indirect betrokken bij missies van het Korps Mariniers. Veteraan. Van 1999 tot zijn functioneel leeftijdsontslag in 2004 als officier geplaatst op Curaçao in de functie van 'projectofficier Personeel- en Organisatie bij de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba.'
  - *De heer P. Eijkelenkamp*, tot begin 2020 kolonel Commando Landstrijdkrachten (CLAS). Tijdens dienst doctoraal bedrijfseconomie gehaald. Betrokken (geweest) bij verschillende juridische procedures rond de rechtspositie van Militairen. Sinds 3 jaar tevens lid van het Verantwoordingsorgaan ABP.
  - *De heer W. van Lit* Van 1969-2008 bij de Koninklijke Marine in vele functies bij o.a. de onderzeedienst, het Korps Mariniers en Marine luchtvaartdienst. Als matroos der derde klasse in 1969 in dienst getreden. Na zijn studie tot arbeids- en organisatiedeskundige te hebben afgerond werd betrokkene in 1984 benoemd tot officier. Er volgden diverse functies waaronder die van personeelsofficier bij de onderzeedienst en later als arbeids- en organisatiedeskundige bij o.a. het Korps Mariniers en Marineluchtvaartdienst beziggehouden met de vraag wat je van ongevallen kunt leren. In 2008 met Functioneel leeftijdsontslag als luitenant ter zee 1^e klasse en overgegaan in burgerdienst bij Defensie als consulent arbeid en organisatie. Totale diensttijd 50 jaar, waarvan 40 jaar als militair.
  - *Mevrouw L. van den Heuvel*, juriste met specialisatie mensenrechten, ondersteunt haar vader. Na het voorstellen opent de voorzitter de bijeenkomst.
- De heer R. van Zwol* opent de bijeenkomst en geeft *de heer L. van den Heuvel* de gelegenheid om te beginnen met een openingstoespraak.
- De heer L. van den Heuvel* begint zijn openingstoespraak:

Geachte voorzitter en leden van de commissie:

Ik dank U voor uw uitnodiging.

Helaas kan ik - eerlijk gezegd - niet anders beginnen dan met het feit dat ik heb getwijfeld om op uw uitnodiging in te gaan.

Dit heeft alles te maken met uw mandaat.

Ik zie uw mandaat als een zoveelste manier van Defensie om een rookgordijn op te werpen over hetgeen waar het echt om gaat: Namelijk dat - in een voor ons zeer belangrijk dossier - Defensie en het Kabinet niet zijn opgekomen en/of rekening hebben gehouden met de bijzondere positie van de militair.

In feite verhindert uw mandaat een gesprek over dit onderwerp.

Uw opdracht 'Het onderzoeken van de schrijnende gevallen als gevolg van de compensatieregeling' is namelijk niet wat wij voor ogen hebben.

In onze optiek zijn de schrijnende gevallen die u nu onderzoekt namelijk het gevolg van de schrijnende manier waarop Defensie - als onze werkgever - is omgegaan met ons belang.

Een schrijnendheid die overkoepelend is en geldt voor ons allemaal en niet voor enkele 'incidentele gevallen' zoals de Staatssecretaris het doet voorkomen.

Over deze overkoepelende schrijnendheid zal ik het eerst hebben.

De eerste schrijnendheid gaat over het slecht werkgeverschap van Defensie.

De bijzondere positie van de militair is grondwettelijk vastgelegd en regelt dat er afwijkende wetten- en regelingen kunnen worden getroffen als de bijzondere positie van de militair dit vereist.

Een van die bijzondere wetten is de Uitkeringswet Gewezen Militairen (UGM).

Vanaf ons verplichte functioneel leeftijdsontslag, krijgen gewezen militairen UGM tot aan hun AOW-leeftijd.

In de wet UGM staat een specifieke leeftijd, namelijk 65 jaar.

65 Jaar was tot 2013 voor alle Nederlanders – dus ook voor ons - de AOW-gerechtigde leeftijd.

Toen de AOW-leeftijd voor alle Nederlanders werd verhoogd naar 67 jaar, zou je verwachten, dat Defensie een inschatting zou maken welke impact dit zou hebben op haar personeel, vervolgens de vinger opsteekt en er voor pleit dat dan ook de 65-jarige leeftijd genoemd in de Uitkeringswet gewezen militairen zal worden aangepast op grond van de bijzondere positie van de militair.

Niets van dit alles heeft Defensie gedaan maar erger is dat er nooit erkenning kwam van deze dwaling noch van het feit dat er geen enkele belangenbehartiging van hun eigen personeel bij collega Ministeries heeft plaatsgevonden met desastreuze gevolgen voor de bestaanszekerheid van de militairen die in dit AOW-gat vallen.

Dat noem ik slecht leiderschap, slecht werkgeverschap en slecht vakmanschap.

De tweede schrijnendheid, zes jaar, tig juridische procedures en debatten verder, zou ons AOW-gat dan toch worden gedicht.

Je zou denken: Defensie erkent zijn fouten en dringt er bij het Kabinet op aan om de leeftijd in de wet UGM te wijzigen naar de nieuwe AOW-leeftijd.

Dat was en is onze verwachting namelijk: dat wij UGM ontvangen en onze rechtspositie dezelfde blijft tot aan onze AOW-leeftijd. Zoals dat altijd is geweest en zoals dat ons ook altijd is voorgehouden. Maar weer grijpen we mis. De Centrale Raad van beroep is namelijk meegaan met in onze ogen een 'onzin argument' van Defensie. Een argument die voor Defensie geld bespaart en dus

in haar belang is. Bij deze hoogste administratieve rechter is door Defensie gesteld dat het onze gerechtvaardigde verwachting is dat wij op onze 65^e AOW ontvangen en dat daarom 'onze gemiste AOW' moet worden vergoed en dat ons financieel nadeel bij zo'n regeling minimaal is.

Nogmaals: Beide argumenten zijn in onze ogen onzin en ik zal u zeggen waarom. Ten eerste: Tot de ophoging van de AOW-leeftijd had iedere Nederlander de verwachting om op 65-jarige leeftijd AOW te ontvangen. Zo ook mijn groep. Deze verwachting eindigde voor iedere Nederlander – en dus ook voor ons – toen de AOW-leeftijd wettelijk werd verhoogd.

Door deze verhoging werd onze gerechtvaardigde verwachting dat onze UGM zou doorlopen tot de nieuwe AOW-leeftijd gelijk aan het doorlopen van uitkeringen die voortvloeien bijvoorbeeld uit diverse Sociale Zekerheidswetten. Ten tweede is het in onze ogen grote onzin dat ons nadeel minimaal is. Daar komen we nog wel op terug denk ik.

Tot onze stomme verbazing – wij wisten toen nog niets van de toeslagenaffaire- ging de hoogste rechter mee met de argumentatie van Defensie. Nu blijft Defensie maar aan de uitspraak van de CRvB refereren en heeft haar compensatieregeling op deze in onze ogen onjuiste argumenten gebaseerd. Dat zij geen UGM hoeven door te betalen en alleen het AOW-geld hoeven te vergoeden omdat de hoogste rechter dit heeft goedgekeurd.

Inmiddels kennen wij deze argumenten ook uit de toeslagenaffaire en dringt er een vergelijking aan ons op: Dat de overheid een argument naar voren brengt vanuit hun eigen belang en niet vanuit het belang van de burger (in dit geval de militair). En wat bizar is dat vervolgens een hoogste Rechtscollege dit wangedrag legitimeert.

De derde schrijnendheid en de laatste: U begrijpt dat door het instellen van een regeling - in plaats van onze leeftijd te veranderen in de wet UGM - er weer een heleboel voor ons nadelige nieuwe zaken naar boven kwamen die niet waren voorzien bij de instelling ervan. Dus toen de Staatssecretaris deed voorkomen alsof de strijd gestreden was en wij rechtvaardig behandeld werden, moesten we de hele strijd opnieuw beginnen. U heeft hieromtrent in mijn document, mijn brievenwisselingen en de Kamerdebatten die daarover zijn gevoerd, kunnen lezen.

De Staatssecretaris hield echter halsstarrig vast aan haar argumentatie die door de CRvB is gelegitimeerd en wilde derhalve geen onderzoek doen naar wat het financieel en rechtspositioneel nadeel voor ons was tussen het doorlopen van de UGM ten opzichte van de compensatieregeling. De Tweede Kamer wilde dit wél.

Zij zagen wel dat er hier wéér iets mis was gegaan en dat onze argumenten hout sneden.

Zij stemde in met een motie die duidelijk vroeg om te onderzoeken wat ons financieel nadeel is door de UGM niet door te laten lopen tot de AOW-leeftijd maar ons een compensatieregeling te bieden. En wat doet de Staatssecretaris? Zij stelt een commissie in met een opdracht die niet overeenkomt met de wil van de Tweede Kamer.

Met andere woorden: de Staatssecretaris verhindert hiermee opnieuw het gesprek waar het om gaat: namelijk: waarom herstel je je eigen fouten niet en geef ons waar wij eigenlijk recht op hebben? Dit maakt mij boos, maar ook moedeloos. Boos en moedeloos omdat het opnieuw mijn vertrouwen schendt in de macht van het Ministerie die niet luistert naar de Tweede Kamer, mijn vertrouwen in het democratisch proces, mijn vertrouwen in de politiek en tenslotte, mijn vertrouwen in de uitkomst van deze commissie. Ik moet het zeggen.

Ook hier dringt de dynamiek van de toeslagenaffaire zich aan mij op. Namelijk een overheid die alles doet om geld te besparen door haar verantwoordelijkheid te ontlopen al moet ze daarom zelfs tegen de wil van de Tweede Kamer in gaan.

Nu zit ik hier dus voor een commissie die wat ons betreft de verkeerde opdracht heeft.

Daarom verzoek ik u als onafhankelijke commissie om uw opdracht aan onze Minister terug te geven met het verzoek uw taakstelling te wijzigen conform bedoelde motie Kerstens/Karabulut die helaas met de huidige taakstelling zijn waarde heeft verloren.

Het wijzigen van de taakstelling conform de motie zal het draagvlak en het vertrouwen van mij en mijn achterban voor u - als onafhankelijke commissie - zeker ten goede komen.

Voor het geval u dit niet doet ga ik ervan uit dat u mij gaat vragen om aan te geven welke schrijnende gevallen er onder mijn achterban zijn als gevolg van de compensatieregeling.

Een regeling die - gezien mijn zojuist uitgesproken argumenten - op zichzelf al schrijnend is.

U zult hopelijk begrijpen dat ik dit eigenlijk niet wil doen. Ik ben namelijk veel te boos voel me machteloos tegenover het Ministerie van Defensie die ongestraft misbruik maakt van zijn macht. Het aan u gegeven mandaat is hier een schrijnend voorbeeld van. Bovendien heb ik het gevoel dat ik hierdoor de verantwoordelijkheid van defensie over de schutting geworpen krijg. Zoals ik al zei heeft Defensie al bij de totstandkoming van de nieuwe AOW-leeftijd nagelaten een inschatting te maken over de impact en de gevolgen voor ons. Bij de invoering van de compensatieregeling hebben zij deze inschatting kennelijk wéér niet gemaakt.

Ik heb veel voorbeelden die aantonen dat er bij Defensie niet wordt nagedacht over de gevolgen voor het personeel als er weer eens een nieuwe Regeling wordt opgetuigd. Ook de totstandkoming van- en de regeling zelf getuigt in onze ogen van slecht werkgeverschap en vakmanschap.

De reden dat ik desondanks toch een aantal schrijnende situaties zal benoemen, is omdat er door mijn achterban op mij wordt gerekend. Ik kan nu een aantal zaken noemen die we ondervonden hebben.

Het rijtje is echter niet compleet omdat met deze regeling namelijk niemand zeker weet of er niet nog meer haken en ogen zijn. Deels omdat mensen onbewust zijn dat zij worden benadeeld en deels omdat wij geen experts zijn.

In vogelvlucht en willekeurige volgorde en dan stop ik hiermee mijn inleiding.

1. Wij bevinden ons in een rechtspositioneel vacuüm waardoor het slechts 'een gunst is' als onze groep wordt meegenomen in de arbeidsvoorwaardengesprekken.
2. Pensioen Gemis aan opbouw pensioen.
3. Pensioenverevening voor onze gescheiden collega's
4. Verzekering ANW. (Hierbij gaat het om het principe dat wij nergens meer bij horen en is een typisch voorbeeld dat er bij de totstandkoming van de Regeling geen rekening is gehouden met de gevolgen.

5. De te voeren administratieve procedures bij het beëindigen van de ANW-compensatie voor de partners van overleden collega's die zij op 65-jarige leeftijd moeten voeren in plaats van deze door te laten lopen tot de AOW-leeftijd.

Dit was mijn inleiding. Ik dank u voor uw aandacht.

De heer R. van Zwol geeft aan dat hij begrijpt wat de heer Van den Heuvel zegt en dat het bijzonder op prijs wordt gesteld dat de delegatie toch gekomen is omdat het voor de heer Van den Heuvel ook maar een gok is wat de commissie gaat doen, maar legt in alle eerlijkheid uit – kijkend naar de overige commissieleden – dat het voor de commissie ook een beetje een gok is. Vervolgens geeft hij aan dat de commissie het mandaat wat ze hebben in ieder geval goed gaat uitvoeren. Wat de voorzitter daarnaast - buiten het mandaat om - nog richting Minister van Defensie gaat doen, daar moet de voorzitter met de commissieleden nog echt goed over nadenken. Het is voor de Commissie nog even een vraagteken hoe nu om te gaan met hetgeen de heer Van den Heuvel naar voren heeft gebracht. Desondanks denkt de heer Van Zwol dat het toch goed is om een paar inhoudelijke dingen met elkaar te verkennen en uit te spreken hetgeen niets afdoet aan het betoog van de heer Van den Heuvel.

De heer Van den Heuvel verklaart hiermee akkoord te gaan met de opmerking dat het weliswaar heel rechtstreeks overkomt maar dat hij het liefst zou zien dat de commissie zou zeggen 'Je hebt gelijk, ik ga terug naar de Minister, maar dat zal wel een utopie zijn'.

De heer Van Zwol geeft aan dit geen utopie te vinden, maar dat hij hier toch als persoon maar ook gezien zijn verantwoordelijkheid in deze, er toch even goed over na te moeten nadenken. Hij stelt dat hij ook had kunnen reageren met 'ja, maar dat was het mandaat en dus klaar ermee,' Daarentegen zegt nogmaals er goed over na te zullen denken.

De heer Van den Heuvel stelt dat de commissie ook de motie Kerstens Karabulut heeft kunnen lezen en dat de commissie daaruit de conclusie had kunnen trekken dat het gegeven mandaat een heel andere was dan deze motie voor ogen had. As de commissie kennis had genomen van het mandaat dan verbaast het de heer Van den Heuvel dat de commissie zich nooit heeft afgevraagd wat de werkelijke bedoeling van de Staatssecretaris zou kunnen zijn dat het gegeven mandaat zo afwijkend is.

De heer Van Zwol legt uit dat in de staatsrechtelijke verhoudingen de Kamer de gewijzigde opdracht heeft geaccepteerd omdat de Kamer niet heeft geageerd tegen het gegeven mandaat. De Kamer had dan moeten doorpakken, maar dat hebben ze niet gedaan en daarom mag de Staatssecretaris deze positie innemen. De heer Van Zwol zegt dat dit gegeven het er niet overzichtelijker op maakt.

De heer Van Zwol vraagt zich af of - hoewel dit buiten het mandaat van de commissie valt - het voor de commissie valt te achterhalen wat het verschil is in inkomen voor de betrokken (gewezen) militairen tussen een doorgetrokken UGM-regeling en de huidige positie inclusief de compensatieregeling. *De heer Van Zwol* wil dit voor ogen krijgen omdat dit de commissie meer inzicht geeft in de problematiek.

Volgens *de heer Van Zwol* zijn er twee soorten potentieel schrijnende gevallen. Aan de ene kant heb je de onbedoelde nadelige effecten van de compensatieregeling AOW zoals aangegeven door een aantal mensen die deze als onrechtvaardig beschouwen. De commissie dient de meetlat te hanteren om deze schrijnende gevallen aan het licht te brengen.

Dan is er nog een andere meetlat waarin het verschil kan worden gemeten tussen de zojuist genoemde meetlat en de meetlat die je kan toepassen indien gesteld zou worden dat de UGM tot AOW-leeftijd zou zijn doorgetrokken. Wat zijn dan de concrete verschillen.

De heer Van Zwol geeft vervolgens aan dat hoewel het mandaat voor de commissie alleen geldt voor de eerstgenoemde meetlat de commissie ook erg geïnteresseerd is in het resultaat van de tweede meting. Dus als de UGM tot de AOW-leeftijd wordt doorgetrokken.

De heer Van den Heuvel geeft aan dat in het geval de commissie gaat bekijken of het ABP de berekeningen zoals bedoeld in het mandaat wel goed uitvoert, de commissie zich een hoop werk kan besparen door daarvan af te zien. Deze berekeningen kloppen volgens de heer van den Heuvel namelijk tot op de cent nauwkeurig en dit is al vele malen onderzocht. Defensie weet dit volgens Van den Heuvel ook wel en is er daarom mee bekend dat de commissie dit eigenlijk niet meer hoeft te onderzoeken. Dat is volgens *Van den Heuvel* de reden dat dit een van de opdrachten voor de commissie is. Voorts is hij verheugd dat de commissie zich ook wil richten op de tweede meetlat omdat dit juist is waar de strijd over gaat.

Vele malen heeft *Van den Heuvel* tevergeefs bij het ABP geprobeerd om informatie los te krijgen wat de inkomsten van diverse militairen zouden zijn als hun UGM zou worden doorgetrokken tot de AOW-leeftijd. Deze informatie was volgens hem benodigd om de rechters een goed inzicht te geven aan het verlies van inkomsten nu de (gewezen) militair een compensatie kreeg in plaats van dat hun UGM werd doorgetrokken tot de AOW-leeftijd. De Minister had natuurlijk wél de juiste contacten om dit bij het ABP te bewerkstelligen en kon daarom de Rechter - aan de hand van enkele 'maatmannen' - overtuigen dat met de uitbetaling van gemiste AOW het verlies aan inkomsten minimaal was. Volgens *Van den Heuvel* was het uitbetalen van de gemiste AOW vanwege de gerechtvaardigde verwachting van de (gewezen) militair om op zijn 65ste een AOW-uitkering te ontvangen. Dat bedoelde *Van den Heuvel* bij zijn inleiding met de opmerking over 'onzin-argumenten' van Defensie waar de hoogste rechter in meeging.

De heer Van Zwol vraagt zich af of de commissie wel bij het ABP gedaan kan krijgen om deze berekeningen boven water te krijgen.

De heer Timmerman van het CAOP schat in dat de commissie dit op grond van haar opdracht kan.

De heer Van den Heuvel geeft het advies dat als de commissie het ABP om berekeningen vraagt, geen genoeg wil nemen met berekeningen van zogenaamde maatmannen, maar vraagt om persoonlijke berekeningen van (gewezen) militairen.

De voorzitter neemt deze inbreng mee en gaat bij het ABP proberen om nadere berekeningen los te krijgen. Hierbij zoekt de commissie tevens naar een antwoord wat het verschil is in inkomen voor de (gewezen) militair indien de UGM zou worden doorgetrokken tot de AOW-leeftijd.

Naast de financiële onderbouwing in de meldingen zal deze vraag ook aan het ABP worden voorgelegd. Wat betreft de compensatieregeling onderzoekt de commissie tevens of er niet onbedoelde neveneffecten zijn opgetreden.

De heer G. Dietvorst vraagt naar wat *Van den Heuvel* onder 'schrijnend' verstaat.

De heer Van den Heuvel geeft aan dat hij het begrip van de Staatssecretaris heeft overgenomen.

De heer Dietvorst vraagt ook naar uitleg over ANW.

De heer Van den Heuvel legt uit dat het hier niet over de 'uitkering ANW' gaat, maar over een aanvullende ANW-verzekering. Hij legt uit dat het defensiepersoneel – dus ook (gewezen) militairen

met UGM - een collectieve aanvullende ANW-verzekering hebben. Wanneer de UGM stopt vanwege toekenning pensioen, stopt daarmee ook de arbeidsverhouding tussen Defensie en de (gewezen) militair. Daarom kan deze geen gebruik meer maken van de collectieve verzekering ANW en voelt zich dus genoodzaakt een duurdere particuliere verzekering af te sluiten. Dit is volgens *Van den Heuvel* een voorbeeld van rechtsvacuüm wat werd bedoeld in zijn inleiding. Ook hier is met het ontwerp van de compensatieregeling niet goed naar gekeken. Van den Heuvel geeft aan dat hij aan het Hoofd van de Directie Personeel gevraagd heeft of Defensie bereid zou zijn om deze groep tegemoet te komen. Om reden dat door het stoppen van de UGM en toekenning van het pensioen de arbeidsrelatie met Defensie verbroken wordt was dit volgens het HDP niet meer mogelijk.

Op verzoek van *de heer Dietvorst* wordt dieper ingegaan op het probleem rond de pensioenverevening bij scheidingen.

De heer Van den Heuvel geeft het voorbeeld van een collega marinier die een beroep op hem deed m.b.t. de bedoelde pensioenverevening.

Deze marinier was getrouwd en zijn ex werkte ook. Samen hadden ze ongeveer dezelfde leeftijd. Vanwege de scheiding zijn er afspraken gemaakt m.b.t. de pensioenverevening. Geen van beiden had daar zorgen over gezien de gelijke leeftijd zouden ze allebei vrijwel gelijk met pensioen gaan op 65-jarige leeftijd.

Toen kwam de ophoging van de AOW-leeftijd. De marinier krijgt binnenkort zijn pensioen op 65-jarige leeftijd. Zijn ex echter moet anderhalf jaar langer wachten op haar pensioen. De marinier moet vanaf zijn 65ste een groot deel van zijn pensioen afdragen aan zijn ex terwijl zijn ex pas over anderhalf jaar een gedeelte van haar pensioen moet afdragen.

Volgens Van den Heuvel is ook hier sprake van het bedoelde rechtsvacuüm maar ook dat met de invoering van de compensatieregeling niet goed of helemaal niet is nagedacht over de gevolgen.

De heer P. Eijkelenkamp noemt het voorbeeld van twee mensen die op 65-jarige leeftijd uit elkaar gaan. De een is (gewezen) militair en valt onder de compensatieregeling AOW-gat terwijl de ander gemeenteambtenaar is. Ieder heeft een inkomen van 50k per jaar. Beiden hebben een ABP-pensioen. De (gewezen) militair moet op 65-jarige leeftijd de helft van zijn pensioen afstaan aan zijn ex die pas 2 jaar later met pensioen gaat. Het gevolg is dat de (gewezen) militair de helft van zijn pensioen mist omdat hij dit moet afstaan aan zijn ex wiens pensioenleeftijd wél is aangepast aan de nieuwe AOW-leeftijd en hij zelf dus nog 2 jaar moet wachten op zijn pensioendeel. Dat is naar zijn mening 'schrijnend' te noemen en vraagt de commissie of zij dit ook een schrijnend voorbeeld vindt.

De heer Dietvorst geeft aan deze situatie inderdaad wel heel vervelend te vinden.

De heer Eijkelenkamp stelt dat de commissie weliswaar een onderzoek moet doen naar schrijnende gevallen, maar dat het ook tot de competentie van de commissie behoort om toekomstgericht te kijken naar de robuustheid en duurzaamheid van de Regeling zoals hij nu hier ligt. Hij bedoelt daarmee dat in zijn hypothetisch voorbeeld van zojuist het toch niet zo kan zijn dat een militair en zijn partner één dag voor het pensioen van de militair tot de slotsom komen dat ze niet meer bij elkaar passen, dat de militair vervolgens gegijzeld wordt door de wetgeving omdat hij met goed fatsoen geen pensioenverevening met zijn partner kan doen of dat ze om economische redenen bij elkaar moeten blijven omdat de militair dan gewoon heel veel van zijn pensioen moet inleveren en zelf twee jaren moet wachten voordat hij het pensioen van zijn partner kan ontvangen. Dat noemt de heer Eijkelenkamp "gegijzeld worden door."

De heer Dietvorst vindt dit helder.

De heer Eijkelenkamp vervolgt zijn betoog en wijst hierbij op de bijzondere positie van de militair en de Kamerbrief van de Minister van Defensie van 2014 (34 000 X nr. 61). In deze brief wordt ingegaan op de bijzondere positie van de militair en de verantwoordelijkheid van Defensie naar de militair (die vanwege zijn bijzondere positie moet leven met beperkingen) om te zorgen voor een “robuust en duurzaam” arbeidsvoorwaardenpakket. Of de militair - conform de uitleg van duurzaam in het woordenboek - een “bestendig, houdbaar en blijvend” stelsel te bieden.

We hebben op dit moment niet alle schrijvende problemen in kaart, ook omdat mensen niet zijn aangeschreven om zich te melden. Echter ook van toekomstig schrijvende gevallen is nog geen beeld en er is geen overzicht wat er in de toekomst aan schrijvende gevallen kunnen zijn.

Om de zaak te verduidelijken geeft de heer Eijkelenkamp het volgende voorbeeld: Stel in het hypothetische geval dat ik één dag voor mijn pensioen van mijn partner wil scheiden. Dat is nu nog geen schrijvend geval omdat één dag voor mijn pensioen pas over vier jaar is. Echter als ik over vier jaar – wat mijn ingangsdatum van mijn pensioen is - samen met mijn echtgenote tot de ontdekking kom dat we niet meer samen verder gaan dan word ik op dat moment een schrijvend geval. Dan is uw commissie al klaar en de knopen zijn dan doorgehakt.

Zijn vraag aan de commissie is dan ook: “Wat gaat u met de toekomstige schrijvende gevallen doen?” Dat is het probleem van het vacuüm waarin wij zitten. Deze regeling is niet duurzaam.

De heer Eijkelenkamp stelt verder: We hebben óf de rechtspositie van de militair (dan zorgt Defensie voor je) óf je valt in de categorie AOW'ers met een pensioen, een categorie die onder het Kabinetsbeleid valt. En wij zitten nu in het vacuüm, maar er kunnen in de toekomst ook nog andere mensen een schrijvend geval worden. Mensen die dit nu nog niet kunnen weten omdat ze dit pas te weten komen als ze een berekening van het ABP krijgen maar er kan ook zomaar nog nieuw Kabinetsbeleid ontstaan waardoor er andere bronnen van schrijvendheid kunnen ontstaan voor de categorie die niet onder de UGM valt of onder de AOW valt.

Met de compensatieregeling AOW-gat kan men dus niet spreken over een ‘bestendig, duurzaam en blijvend stelsel’ omdat er simpelweg geen inschatting is te maken over toekomstige schrijvende gevallen mede vanwege het vacuüm tussen UGM en AOW-Pensioen omdat er niemand is die op onze groep let. Dat heeft het verleden wel bewezen.

De heer Van Zwol vindt dit ook binnen ons beperkte mandaat een belangrijk punt.

De heer Dietvorst vraagt verduidelijking op het punt van de pensioenberekening.

De heer Eijkelenkamp gaat hier nader op in.

Het zogenoemde Witteveenkader is het gevolg van het feit dat de AOW-leeftijd is opgetrokken. Omdat iedereen dus twee jaar langer zal werken kon de opbouw naar beneden. De opbouw in het oude stelsel was eerst 40 jaar met een opbouw per jaar van 1,75%. Dit is na 40 jaar 70% van je laatstverdiende loon. Doordat de leeftijd naar 67 jaar is opgetrokken en later zelfs met een mogelijkheid naar 68 jaar is de Pensioenrichtleeftijd ook opgetrokken naar 67 en later naar 68 jaar. Het gevolg daarvan is dat de premies kunnen dalen want iedereen kan twee of drie jaar langer opbouwen. Dat wordt bedoeld met het Witteveenkader.

De militairen waar ik hierover spreek, hebben wel te maken met lagere pensioenopbouw van het Witteveenkader (het Witteveenkader dat er vanuit gaat dat je 2 jaar langer pensioen opbouwt) maar zij bouwen niet 2 jaar langer pensioen op en dat leidt voor hen tot een pensioendaling.

Als je het geluk hebt dat je AOW-gat heel klein is of dat je kort na 2015 met pensioen gaat, dan heb je bijna geen schade, maar – zo geeft *de heer Eijkelenkamp* aan: In mijn brief staat ook een voorbeeld van militairen die 15 of 16 jaar lang te maken hebben met de daling van de pensioenopbouw maar

niet het voordeel genieten dat zij twee of drie jaar langer kunnen opbouwen en laat dat nou net een totaalpakket zijn! Een daling van de opbouw, maar om toch aan die vereiste 70% te komen ook een langere opbouw. Wel een daling, maar niet de langere opbouw. In mijn geval zo geeft *de heer Eijkelenkamp* aan is dit 500 euro bruto per jaar. Dat is dus de rest van mijn leven 500 euro per jaar minder. € 500 maal 20 jaar is toch € 10.000 waar je over spreekt en dat is niet gering. Omdat je niet weet wat er in de toekomst nog meer op ons afkomt is elke euro er een want er wordt ook al een hele tijd niets geïndexeerd. Juist vanwege die onzekere toekomst maakt het waard om voor iedere euro te strijden.

De heer Van den Heuvel en de heer Eijkelenkamp geven aan dat ze hier niet zitten voor hunzelf en hun eigen pensioen, maar voornamelijk voor dat van de onderofficier, korporaal. Hierbij wordt opgemerkt dat door hen vut equivalente premie is betaald voor de omslag van het 'begroting gedekt' naar 'kapitaal gedekt' pensioen bij ABP, maar zij daar niet van profiteren omdat de franchise hierbij zo hoog ligt. Zij betalen 1,6% maar profiteren daar niet van. Dat voelt niet goed. Als officier komen we hierbij op voor hun manschappen.

De heer Dietvorst vraagt welke neveneffecten er voor de delegatie uitspringen?

Hierbij wijst *de heer Van den Heuvel* op het gemis aan pensioenopbouw. Het verlies wat daardoor ontstaat is voor de rest van iemands leven. *De heer Eijkelenkamp* vult hierbij aan, dat twee jaar eerder met pensioen 14% pensioen per jaar scheelt.

In het kader van gelijke behandeling is hierbij van belang dat een grote groep UGM'ers niet de keuze hebben gehad om later met pensioen te gaan. Een vergelijkbare positie geldt voor mensen waarop enige drang is uitgeoefend om te stoppen. Aan de delegatie is gevraagd dit nog eens expliciet aan de commissie te melden.

De heer Van den Heuvel geeft verder aan dat je niet kan spreken over neveneffecten die eruit springen. Je hebt echter wel verschil aan direct en indirect verlies aan inkomsten.

Het directe inkomensverlies is als je kijkt naar het verschil aan inkomsten wanneer je compensatie krijgt of je inkomsten als de UGM blijft doorlopen tot aan de AOW-leeftijd. Een kanttekening is wel dat dit verschil minimaal is voor de onderofficier, maar vele malen groter voor militairen in de rang van kapitein, Majoor en Luitenant-kolonel. De stelling die sommigen maken dat deze categorie - in vergelijking met de onderofficier - niet op wat geld hoeft te kijken, gaat volgens Van den Heuvel niet omdat ook deze categorie hun leven hebben afgestemd op inkomsten zoals bijvoorbeeld hun hypotheek of huur en dergelijke. Ook zij leven naar rato van hun inkomen. Daarnaast heb je nog het indirecte inkomensverlies en dat is het gemeenschappelijk verlies aan pensioenopbouw. Dit geldt dus voor iedereen.

De heer Eijkelenkamp vult aan: iemand die in de nieuwe Dienstenderegeling de dienst verlaat die dacht dat hij met pensioen ging op 65 jaar, maar dat wordt nu 67 jaar. Hij moet dus twee jaar langer werken en dan wordt dat 67 jaar. Het gevolg is dat uitgesteld pensioen per jaar ongeveer 7% hoger wordt. Dus 2 jaar is ongeveer 14% hoger. Iemand van dezelfde leeftijd maar in staat te kiezen voor de oude dienstenderegeling gaat onder de huidige regeling met 65 pensioen ontvangen en zijn collega die kiest voor de nieuwe dienstenderegeling die krijgt daardoor een 14% hoger pensioen waar hij wel 2 jaar langer voor moet werken. Dat betekent dat mensen die nog kunnen kiezen voor de Nieuwe of oude dienstenderegeling eigenlijk gegijzeld worden want als we het dan hebben over gelijke gevallen dan zou je zeggen 'ik wil helemaal niet voor die keuze komen te staan'. De UGM is toch niet iets waarvan de Minister kan zeggen van 'Ja, maar je hebt zelf gekozen om met een oude

diensteinderegeling de dienst te verlaten. Dus daar hoort nu eenmaal dit pensioen bij.' Terwijl de collega die voor de nieuwe regeling gaat of die deze keuze helemaal niet heeft twee jaar langer werkt wél dat voordeel heeft. Die ontvangt wél een 14% hoger pensioen.

De heer Van den Heuvel gaat verder. Dan praten we nog niet eens over de mensen die door hun Krijgsmachtdeel gedwongen werden om gebruik te maken van de oude dienstinderegeling. Hij heeft ook het voorbeeld van zo iemand die hiertoe gedwongen werd.

De heer Eijkelenkamp geeft aan dat in periode 2000-2010 de "10 jaar periode" voor UGM stapsgewijs is ingekort. 55 Jaar de dienst uit werd 58 jaar de dienst uit met 7 jaar UGM. Een paar jaar later werd dat 60 de dienst uit en 5 jaar UGM. Dat was al een voorloper dat we allen langer door werkten. Defensie heeft hiermee - eerder dan de samenleving - een bijdrage geleverd aan de financiële staatshuishouding. Toen vervolgens met het verhogen van de AOW-leeftijd iedereen langer moest doorwerken, werd dat probleem bij Defensie met name bij de individuele oud-militair neergelegd. Toen kon de UGM ineens niet meer worden doorgetrokken.

De heer Dieleman vraagt welke rangen hierbij het meest zijn getroffen. *De heer Van den Heuvel* vindt dit probleem voor alle rangen vergelijkbaar, omdat persoonlijke uitgaven zoals al gezegd bijvoorbeeld een hypotheek of huur zijn afgestemd op de inkomsten van mensen.

De heer Eijkelenkamp wijst erop dat het probleem van de groep die noch UGM ontvangt, noch AOW met Pensioen, ook voor de komende jaren aanwezig blijft omdat er voor deze groep geen beleid wordt ontwikkeld.

De heer Van Zwol vraagt aan de delegatie of er nog andere punten zijn die naar voren moeten komen. *De heer Van den Heuvel* wijst op het punt van leeftijdsdiscriminatie. De Minister heeft op dit punt verschillende rechtszaken verloren.

Mevrouw L. van den Heuvel vult aan dat financiële overwegingen kunnen nooit onderscheid of discriminatie rechtvaardigen.

De heer Van den Heuvel zegt dat na verlies van deze rechtszaken de Minister dit vervolgens betrok in het arbeidsvoorwaardenoverleg terwijl dit volgens *Van den Heuvel* helemaal niet in het arbeidsvoorwaardenoverleg thuishoort. Om het toch te betrekken in de arbeidsvoorwaarden moest er uit deze voorziening geld beschikbaar komen. Het geld wat beschikbaar werd gesteld om de compensatie AOW te bekostigen ging dus ten koste van het salaris van de actief dienende militair. Dat werd zo gebracht naar de buitenwereld en werd er tweespalt gezaaid tussen de actief dienende en post-actieve militair. Dit was zeer kwalijk temeer omdat dit een gevolg was van een Kabinetsbesluit opgebracht uit de Algemene middelen.

De heer Van den Heuvel voegt nog het volgende toe: Door op dit punt lobby te voeren bij de coalitiebesprekingen in 2017 werd er door het Kabinet 175 miljoen vrijgemaakt voor o.a. "goed werkgeverschap". De bedoeling was dat dit geld bestemd was om het AOW-gat militairen op te lossen door onze UGM te laten doorlopen tot de AOW-leeftijd. Uiteindelijk werd onze zogenaamde gerechtvaardigde aanspraak opgehoogd van 90% naar 100% wat aanzienlijk minder kostte. Het overige geld is uiteindelijk naar andere groepen gegaan. De Minister meldde dat zij het voor elkaar had gekregen dat de compensatie voor het AOW-gat van 90-100% ging. Dat was echter geen goodwill en ook niet hetgeen we wilden bereiken.

Vervolgens stelt *de heer Van den Heuvel* zichzelf de vraag: Hoe kan het dat de UGM voor onze collega's die van voor 1948 en voor onze collega's die vallen onder de Nieuwe Dienstinderegeling wél kan doorlopen tot aan de AOW-leeftijd en voor onze relatief 'kleine' groep niet? Die vraag heb ik mij dikwijls gesteld. Deze vraag heeft *Van den Heuvel* ook aan Staatssecretaris Visser gesteld. Haar

antwoord was dat als zij onze UGM wilde laten doorlopen zij ons allemaal van pensioen moest terugroepen om langer door te werken. Van den Heuvel vindt dit ook een 'onzin-argument' dat verhult dat het hier volgens hem om een ordinaire centenkwesie gaat.

Volgens *de heer Eijkelenkamp* heeft dit ook te maken met de onbekendheid van de bijzondere positie van de militair, waardoor hier in het kabinet geen aandacht voor wordt gevraagd. Een voorbeeld is de Zorgverzekeringswet en de WUL (Wet Uniformering Loonbegrip) die niet op de militair van toepassing zijn. "Wanneer indertijd tijdig aan de bel was getrokken, was er veel ellende te voorkomen geweest". Toen dit hersteld kon worden bleek er bij de politieke leiding geen gevechts- en sneuvelbereid te zijn.

De heer Van den Heuvel vindt het in dit kader ook bijzonder dat de strafheffing voor vervroegd uittreden (RVU) is opgelegd. Dit is bekostigd uit de ruimte voor arbeidsvoorwaarden. We worden gestraft omdat we eerder met ontslag moeten. Dit wordt door dezelfde wetgever opgelegd op basis van een regeling die minder hoog dan de wet staat. Ondertussen is ook Defensie wakker geworden en vecht dit aan.

Er werd een commissie benoemd die er volgens *Van den Heuvel* wel 35 pagina's voor nodig had om te motiveren waarom het toch terecht is dat de RVU op Defensie van toepassing is. "Dit schaadt ons vertrouwen in de politiek."

De heer Van Zwol geeft aan dat hij het goed vindt dat dit probleem wordt geschetst: het schaden van vertrouwen en de complexiteit van regelgeving die daar negatief op inwerkt. Er is veel naar voren gebracht en voor de commissie is het belangrijk daar goed over na te denken.

De heer Eijkelenkamp vraagt naar de verslaglegging. Afsproken wordt dat deze in concept aan de delegatie gestuurd wordt, op een wijze die AVG-proef is.

De heer Van den Heuvel wijst nog op een brief waarin de suggestie wordt gewekt dat de commissie breder mag kijken.

De heer Van Zwol meldt dat hij hiermee bekend is, maar deze brief niet met hem is afgestemd. Hij dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de bespreking af.

Bijlage7: Geraadpleegde bronnen

Technische Lijst

Onderstaand de opsomming van alle relevante wet- en regelgeving, literatuur, rechtspraak en overige stukken inzake de compensatie AOW-gat Militairen.

- (1) ECLI:NL:CRVB:2016: 2614 / Uitspraak Centrale Raad van Beroep d.d. 18 juli 2016
  - Uitspraak op de hoger beroepen tegen de uitspraken van de rechtbank Den Haag van 21 mei 2015, 14/1120, 14/1601, 14/3970, 14/4423, 14/4845, 14/9720, 14/9725 en 14/11438 (aangevallen uitspraken)
- (2) ECLI:NL:CRVB:2017:1473 Uitspraak Centrale Raad van Beroep d.d. 26 april 2017
  - Uitspraak op de beroepen tegen de besluiten van de Minister van Defensie van 10 oktober 2016
- (3) ECLI:NL:CRVB:2017:1904 Uitspraak Centrale Raad van Beroep d.d. 1 juni 2017
  - Uitspraak op de hoger beroepen tegen de uitspraken van de rechtbank Den Haag van 6 oktober 2016, 16/2190, 16/3064, 16/2188, 16/3079, 16/1600, 16/3116, 15/9473, 16/657, 16/663, 16/683, 16/2191 (aangevallen uitspraken)
- (4a) Kamerbrief Defensie d.d. 1 februari 2017 nr. 34550-X-72
'Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2017'
- (4b) Kamerbrief Defensie d.d. 6 juni 2017
'Uitspraak Centrale Raad van Beroep Compensatie AOW-gat militairen'
- (5) Brief SCO 'Compensatieregeling AOW-gat' d.d. 30 maart 2018
- (6a) Brief Defensie SOD 18.00366 'Verhoogde AOW-gat compensatie' d.d. 28 mei 2018
- (6b) Bijlage bij brief SOD 18.00366
- (7a) Brief Dhr. Van de Heuvel aan Tweede Kamer d.d. 11 april 2018
'100% compensatie AOW-gat militairen'
- (7b) Brief Dhr. Van de Heuvel aan Tweede Kamer d.d. 16 mei 2019
'Opbouw pensioen militairen met FLO'
- (8a) Kamerbrief Defensie 2018D32793 d.d. 8 juni 2018- *noot: in reactie op brief (7a)*
- (8b) Kamerbrief Defensie 2019D29100 d.d. 3 juli 2019- *noot: in reactie op brief (7b)*
- (9a) Brief Dhr. Van den Heuvel aan Stas d.d. 24 november 2019
'Update over ons gesprek op 18 november 2019'
- (9b) Brief Dhr. Van den Heuvel aan Stas en Minister d.d. 12 juni 2020
'Losse eindjes strijd AOW-gat militairen'
- (9c) Brief Dhr. Van den Heuvel aan Stas d.d. 2 november 2020
'Digitaal vervolgesprek m.b.t. losse eindjes strijd AOW-gat militairen'
- (10) Kamerbrief Defensie d.d. 29 mei 2020
'Antwoord op vragen van het lid Karabulut (SP) over de 'losse eindjes ten aanzien van de compensatie van het AOW-gat van gewezen militairen'
- (11) Relevante Passages AOW gat tijdens WGO P dd. 30 nov 2020 en Begrotingsbehandeling 1 en 3 dec 2020
- (12) Motie van de leden Kerstens en Karabulut dd. 30 november 2020 nr. 35 570-X-25
- (13) Brief Defensie aan Dhr. Van den Heuvel dd. 29 december 2020

Rapport Commissie Schrijnende gevallen AOW-gat militairen

'Uw brief inzake AOW-gat Militairen'- *Noot: in reactie op brief (9c)*

- (14) Brief Dhr. Van de Heuvel aan de Stas 'Gesprek op 19 maart 2021' dd. 20 maart 2021
- (15) Kamerbrief Defensie 'Ontwikkelingen op personeelsgebied' dd. 16 februari 2021
- (16) Brief Dhr. Van den Heuvel aan Tweede Kamer dd. 17 mei 2021
  - '**Foutieve** uitvoering van uw motie Kerstens/Karabulut 35570-X-25 30 november 2020'
- (17) Kamerbrief Defensie 'Personeelsrapportage 2020' dd. 19 mei 2021
- (18) Kamerbrief Defensie 'Verzamelbrief Personeel' dd. 22 juni 2021
- (19) Getekend Instellingsbesluit Staatssecretaris van Defensie inzake instelling Commissie Schrijnende gevallen AOW-gat Militairen dd. 6 augustus 2021
- (20) Publicatie Staatscourant nr. 39504 dd. 1 september 2021 (instelling commissie)
- (21) Presentatie t.b.v. Commissie Schrijnende Gevallen AOW-gatcompensatie militairen (d.d. 2 september 2021 gegeven door Dhr. F.R.H. (Frank) van der Hoef aan commissieleden)
- (22) Compensatie gemis ouderenkorting door nabetaling (geanonimiseerde vaststellingsovereenkomst als voorbeeld van maatwerk door Defensie bij individueel (schrijnend) geval)
- (23) Compensatie huur- en zorgtoeslag door nabetaling (geanonimiseerde vaststellingsovereenkomst als voorbeeld van maatwerk door Defensie bij individueel (schrijnend) geval)
- (24) Compensatie inzake verevening pensioen (geanonimiseerde vaststellingsovereenkomst als voorbeeld van maatwerk door Defensie bij individueel (schrijnend) geval)
- (25) Compensatie pensioen elders opgebouwd (geanonimiseerde vaststellingsovereenkomst als voorbeeld van maatwerk door Defensie bij individueel (schrijnend) geval)
- (26) Brief Defensie Afspraken uitvoering AOW-gatcompensatie (90%) d.d. 12 juni 2017
- (27) Brief ABP Nadere afspraken uitvoering definitieve AOW-gatcompensatie d.d. 17 juli 2017
- (28) Brief Defensie Omschrijving begrip Gerechtvaardigde aanspraak d.d. 10 oktober 2017
- (29) Brief ABP Gewijzigde offerte AOW-gat (met bijlagen) d.d. 12 oktober 2017
  - (29a) Aangepaste offerte i.v.m. aanpassing compensatie AOW-gat d.d. 10 oktober 2017
  - (29b) BIJLAGE 1 brief Defensie dd. 2017-06-12 AOW-gatcompensatie
  - (29c) BIJLAGE 2 AOW-gat compensatie modellen PwC
  - (29d) BIJLAGE 3 bij offerte (brief omschrijving gerechtvaardigde aanspraak)
- (30) Brief Defensie Verzoek aanvullende uitvoeringstoets AOW-gat compensatie d.d. 22 mei 2018
- (31) Notitie ABP Uitvoeringstoets verhoging AOW-hiaat d.d. 5 juli 2018
- (32) Brief ABP Uitvoeringstoets tegemoetkoming AOW hiaat inclusief bijlagen d.d. 23 september 2019
- (33) Dossier van L. van den Heuvel dat hij de commissie ter beschikking stelde.
- (34) Rapport van de commissie-Sylvester "Onvolledige opbouw AOW. Naar een onverplichte tegemoetkoming voor ouderen van Surinaamse afkomst.", op 1 juli 2021 aangeboden aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
- (35) Mr. H.W.M. Nacinovic, AOW-gat Surinaamse Nederlanders, Pensioen Magazine 2022, nummer 1.

Meest relevante wet- en regelgeving

Algemene Ouderdomswet

Algemene Nabestaandenwet

Besluit bovenwettelijke uitkeringen bij werkloosheid voor de sector Defensie

Militaire Wachtgeldregeling 1961

Wet inkomstenbelasting 2001

Wet verevening pensioenrechten bij scheiding

Uitkeringswet Gewezen Militairen

Wet Verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd

Wet van 4 juni 2015 tot wijziging van de Algemene Ouderdomswet, de Wet op de loonbelasting 1964, de Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd, de Pensioenwet, de Wet verplichte beroepspensioenregeling en Overige fiscale maatregelen

Wet van 2 december 2020, houdende wijziging van de Algemene Ouderdomswet en de Wet op de loonbelasting 1964 in verband met de verandering van de koppeling van de AOW-leeftijd aan de stijging van de levensverwachting.

